

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2

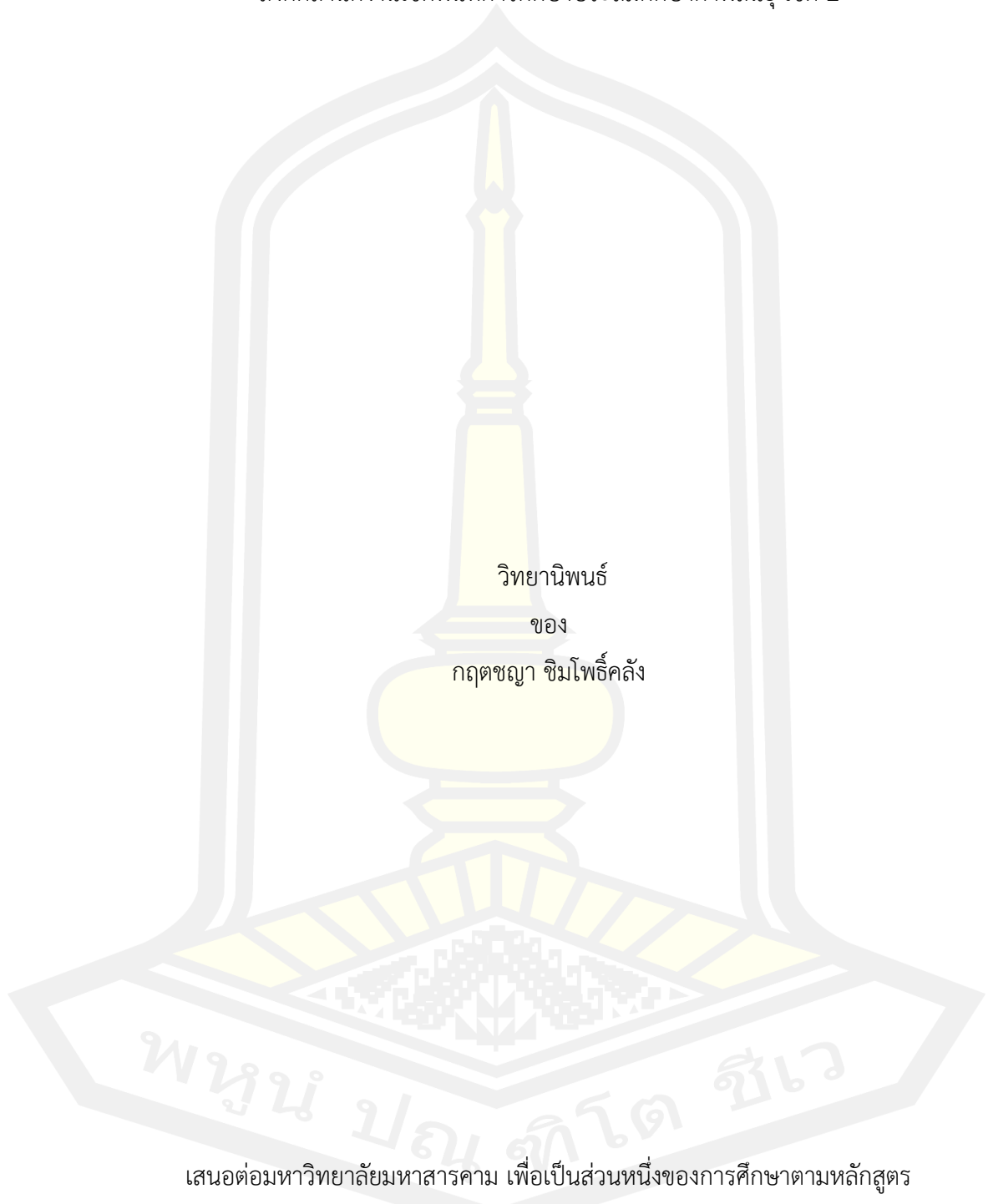
วิทยานิพนธ์
ของ
กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

พฤษภาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

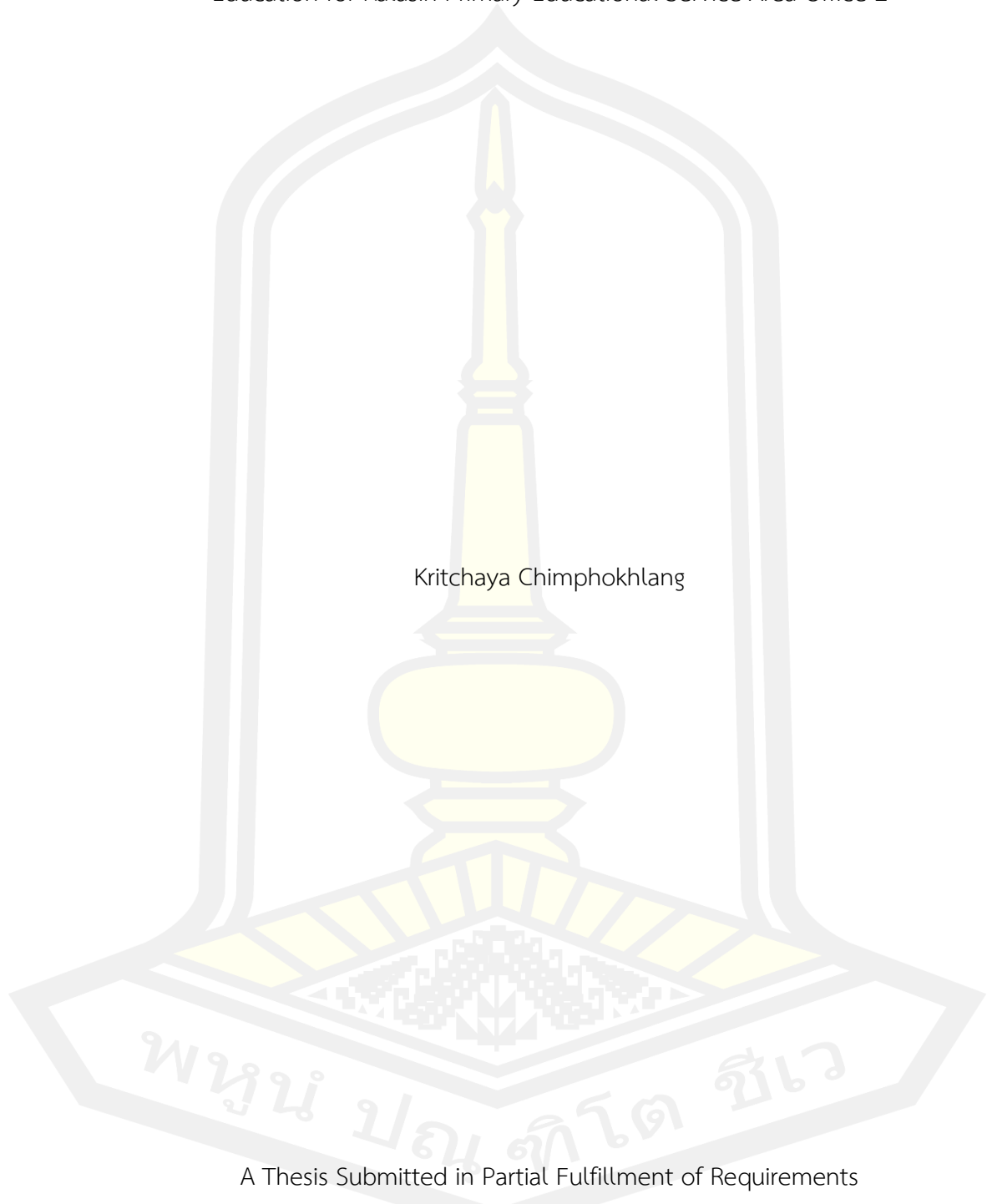
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
พฤษภาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Program of Enhancing Teacher for Learning Management of Contemplative
Education for Kalasin Primary Educational Service Area Office 2

Kritchaya Chimpokhlang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

November 2021

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์
คลัง แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. กาญจน์ เรืองมนตรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

..... กรรมการ

(ผศ. ดร. สีนธะวา คามดิษฐ์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. อำนาจ ชนวงค์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริศิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2		
ผู้วิจัย	กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 การดำเนินการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยแบบวิธีผสม แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 320 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิและใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนจำนวน 6 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 3 โรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันโปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ ตามสภาพจริง การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และการดำเนินการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 Module 4) หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 วิธีพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม และร่วมสัมมนา การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและ 5) การประเมินผลโปรแกรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม, สมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

TITLE	The Program of Enhancing Teacher for Learning Management of Contemplative Education for Kalasin Primary Educational Service Area Office 2		
AUTHOR	Kritchaya Chimphokhlang		
ADVISORS	Associate Professor Suwat Junsuwan , Ed.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

ABSTRACT

The research aimed to 1) study current, desirable conditions and needs for learning management of Contemplative Education under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 and 2) develop the Program of Enhancing Teacher for Learning Management of Contemplative Education for Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. The research was conducted in mixed methods divided into 2 phases. The 1st phase was to study current, desirable conditions and needs for learning management of Contemplative Education for teachers under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 320 teachers under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 selected by satisfied random sampling technique. The research instrument was questionnaire. The 2nd phase was to develop the Program of Enhancing Teacher for Learning Management of Contemplative Education for Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. The target group was 6 teachers and administrators from School with best practices and 9 educational experts using focus group discussion to verify and evaluate program using purposive sampling method and research instruments were semi-structured interview, focus group discussion and appropriateness and feasibility assessment of the program. The frequency, percentage, means, standard deviation, Pearson product-moment correlation, Cronbach's alpha coefficient and Modified

Priority Needs Index were employed to analyze data.

The findings of this research were as follows:

1. The overall of current condition for learning management of Contemplative Education was at high level, the desirable condition for learning management of Contemplative Education was at high level and needs to enhance teacher competency for learning management of Contemplative Education for teachers under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 by ranking from maximum to minimum following 1) Study the conditions and needs of learners, 2) Authentic Assessment, 3) Concept Attainment, 4) Instructional System Design, 5) Objectives) and 6) Learning Management.

2. The Program of Enhancing Teacher for Learning Management of Contemplative Education for Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 composed of 1) principle, 2) objective, 3) content which included 4 modules. 4) 70:20:10 LEARNING MODEL, development process which included attendance training and seminar, Group learning, self-directed learning, and action learning And 5) program evaluation. The overall of the assessment of learning management of the Program of Enhancing Teacher for Learning Management of Contemplative Education for Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 in term of appropriateness and possibility was at highest level.

Keyword : Developing Program, Teacher Competency, Learning Management of Contemplative Education

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินธวา คามดิษฐ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้แนวคิด ให้คำแนะนำ ตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนทางการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตา อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำวิจัย การดำเนินชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการประเมินและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย โดยให้คำแนะนำอย่างดียิ่งซึ่งเป็นส่วนสำคัญในงานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ นางนงลักษณ์ ชิมโพธิ์คลัง นายสมหมาย ชิมโพธิ์คลัง บิดา มารดาที่คอยดูแลช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ และเพื่อนนิสิตทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ ตลอดจนผู้ที่เคารพนับถือทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าของงานวิจัยครั้งนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาเพื่อน้อมรำลึกถึงครูอาจารย์ที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง

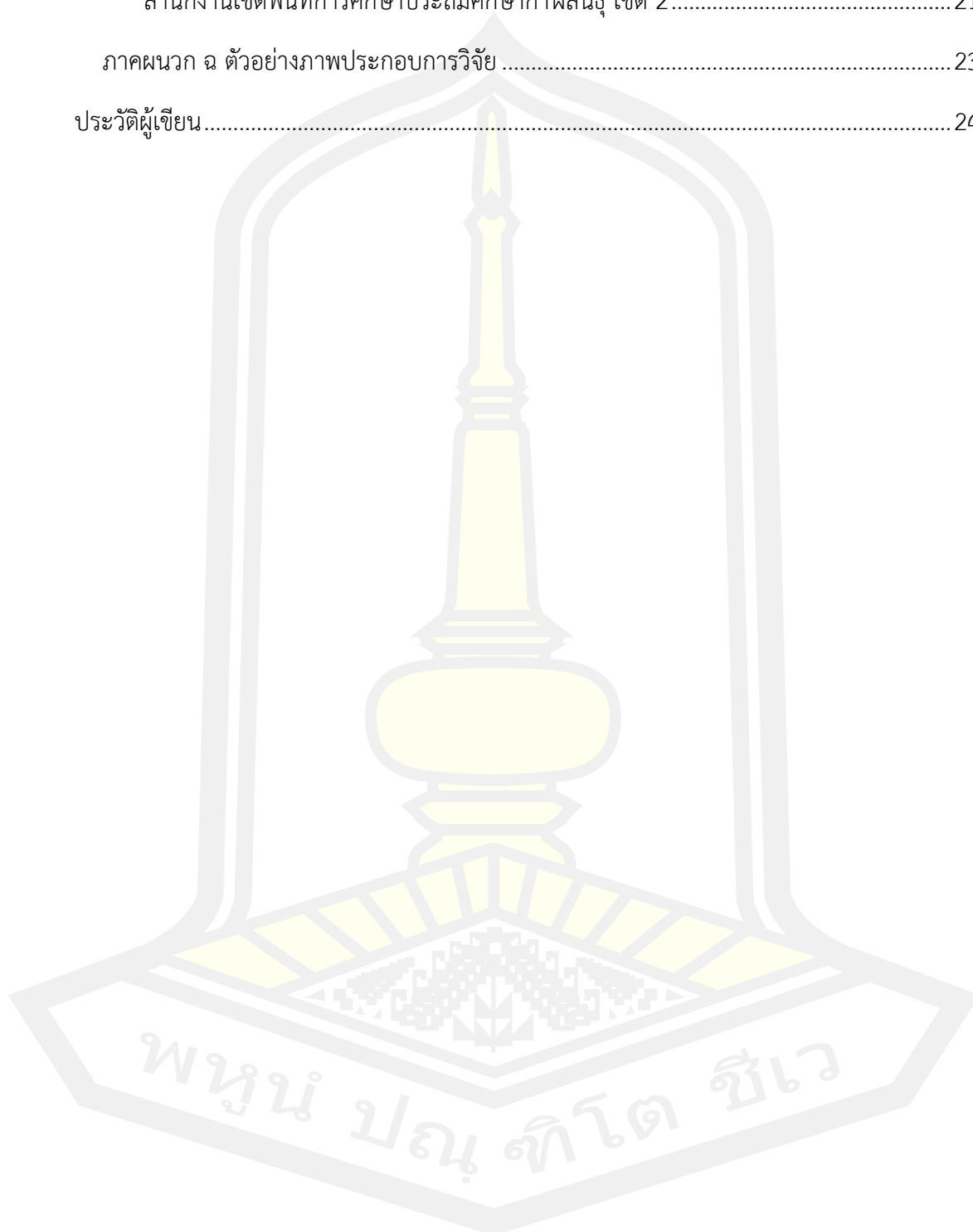
พหุ ม ปณ จิ โด ชี เว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การบริหารการศึกษา.....	14
การบริหารสถานศึกษา.....	16
การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา.....	21
โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม.....	54
การศึกษาความต้องการจำเป็น.....	61
การสนทนากลุ่ม (Focus Group).....	64

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2.....	68
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
งานวิจัยในประเทศ.....	70
งานวิจัยต่างประเทศ.....	77
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	80
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2.....	82
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2	87
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	160
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	160
สรุปผล	160
อภิปรายผล.....	162
ข้อเสนอแนะ.....	165
บรรณานุกรม.....	167
ภาคผนวก.....	176
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ.....	177
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	181
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	198
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	203

ภาคผนวก จ ตัวอย่างคู่มือโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2.....	210
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย	239
ประวัติผู้เขียน.....	245

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา.....	30
ตาราง 2 การสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.....	53
ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.....	56
ตาราง 4 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.....	60
ตาราง 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
ตาราง 6 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2).....	95
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าเฉลี่ยดัชนี การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI _{modified}) โดยรวมของการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.....	97
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย ดัชนีการ จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI _{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการศึกษาสภาพและ ความต้องการของผู้เรียน	98
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย ดัชนีการ จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI _{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดมโนทัศน์ที่ ต้องเรียน	99
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย ดัชนี การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI _{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ของการเรียนรู้.....	101

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย ดัชนี
การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา
ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการออกแบบกิจกรรม
การเรียนรู้ 102

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย ดัชนี
การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา
ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการดำเนินการเรียนรู้ 104

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย ดัชนี
การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา
ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการประเมินกิจกรรมการ
เรียนรู้ตามสภาพจริง 106

ตาราง 14 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาประกอบการร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการ
เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.. 117

ตาราง 15 บันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างการ
จัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต
2 130

ตาราง 16 การประเมินผลโปรแกรม ตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีการประเมิน และเครื่องมือที่ใช้ 146

ตาราง 17 การพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2..... 155

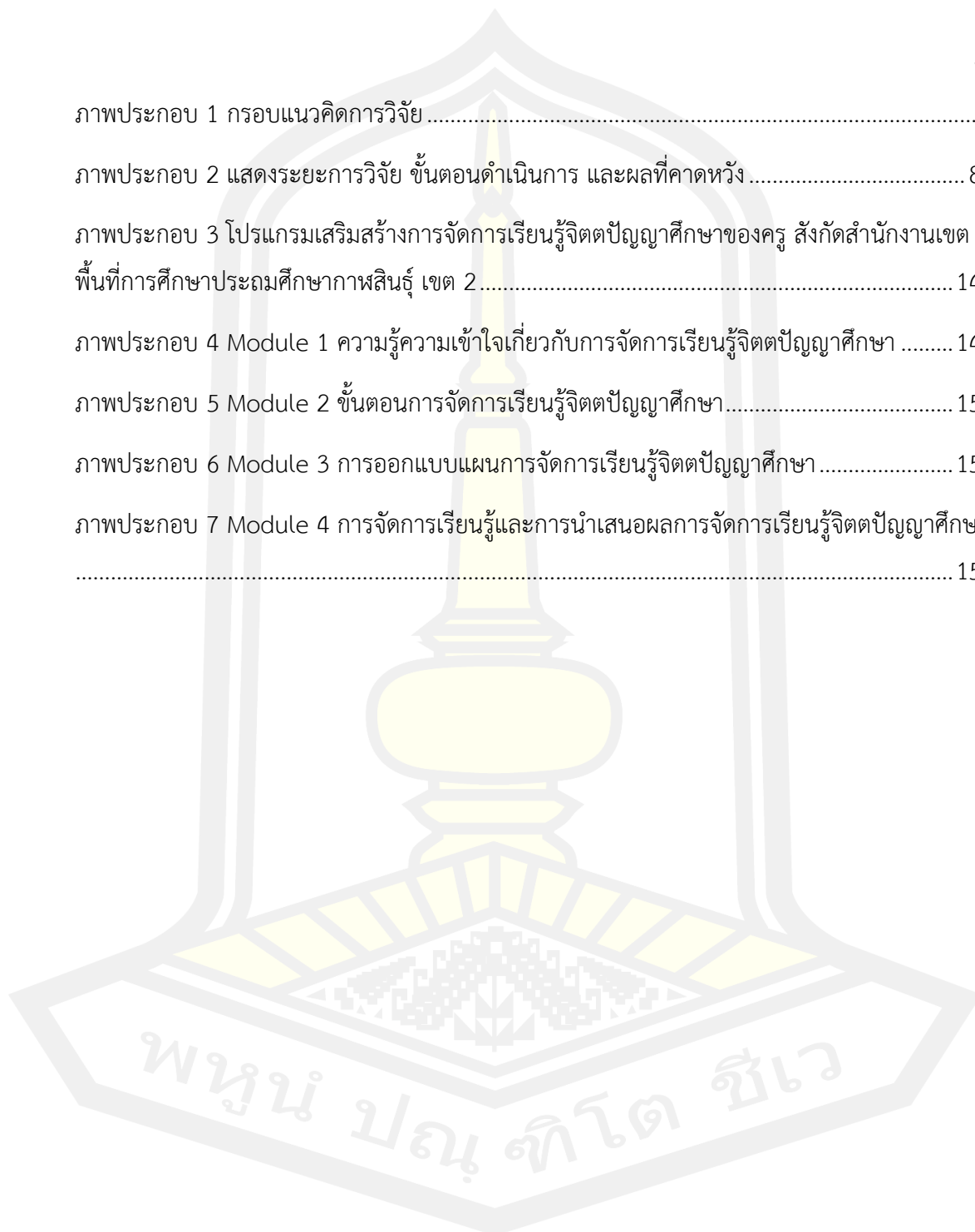
ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของ
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 158

ตาราง 19 แสดงค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน
และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 199

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่
พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 2 201

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
ภาพประกอบ 2 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง	81
ภาพประกอบ 3 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	148
ภาพประกอบ 4 Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	149
ภาพประกอบ 5 Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	152
ภาพประกอบ 6 Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	153
ภาพประกอบ 7 Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	154

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความทัดเทียมกับศักยภาพของคนในประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงจะสามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบของการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการศึกษาให้มีความเข้มแข็ง เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ในประเทศไทย โดยให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาครั้งสำคัญ ทั้งโครงสร้างการบริหาร การศึกษา มีการยุบรวมหน่วยงานทั้งระดับกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและให้กระทรวงศึกษาธิการขึ้นมาทำหน้าที่แทนหน่วยงานดังกล่าว มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรในกระทรวงศึกษาธิการใหม่ทั้งหมด ทั้งการกระจายอำนาจการบริหารงานไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร และการจัดการศึกษา ซึ่งการปฏิรูปการศึกษานี้รัฐบาลได้ระดม ทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งต่าง ๆ อย่างมากมายในอันที่จะพัฒนาครูและผู้เรียนให้มีศักยภาพ สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การศึกษาไทย 4.0 เป็นการศึกษายุคผลผลิตภาพที่ต้องการผลผลิตหรือผลิตภัณท์ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ ด้วยทักษะการศึกษาที่เน้นการทำได้และลงมือทำแล้วออกมาเป็นผลผลิตการศึกษาไทย 4.0 เน้นที่การคิดสร้างสรรค์ แล้วแปลงความคิดสร้างสรรค์เป็นผลผลิตออกมา แต่การที่จะคิดสร้างสรรค์ได้ต้องคิดวิเคราะห์ก่อนและเมื่อมีผลิตภัณท์แล้วผู้เรียนต้องรับผิดชอบตามมากขึ้นจึงประกอบไปด้วยแนวคิดการคิดวิเคราะห์ (Critical) คิดสร้างสรรค์ (Creative) คิดผลิตภาพ (Productive) และจิตสำนึกทางสังคม คิดรับผิดชอบต่อ (Responsible) หรือการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ทั้งนี้โรงเรียนและครูต้องจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์ต้องทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตขึ้นมาได้ (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และคณะ, 2559)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มีความพยายามในการยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนเพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนของเด็กไทยในแต่ละปีผลที่ออกมามักอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน แต่การที่จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์องงามได้ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมและมีศีลธรรมเป็นเครื่องกำกับด้วย เพราะหากสังคมใดไม่มีคุณธรรม จริยธรรมแล้ว สังคมนั้นจะต้องเกิดความสับสน วุ่นวาย ไร้ความสงบสุขอย่างแน่นอน การศึกษาจึงไม่ใช่เพียงการสอนตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตรเท่านั้น แต่ควรต้องปรับเปลี่ยนเป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งควรจะไปให้ถึงทั้ง 3 ระดับ คือ (1) เกิดความรู้ที่รู้ความจริง (2) เกิดปัญหาที่เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ได้ และ (3) เกิดจิตสำนึก เพราะความเข้าใจตัวเองที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งหลาย (ประเวศ วะสี, 2562) และที่ผ่านมามีความพยายามหารูปแบบการสอนผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมนั้น โดยนำทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ มาพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน

จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภายในทำให้ได้มาซึ่งความรู้จากประสบการณ์ และกระบวนการและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองให้ตระหนักเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เรียนรู้ที่จะรัก เรียนรู้ในการเข้าถึงความจริง เรียนรู้ที่จะยอมรับความหลากหลายทางความคิดมากขึ้น นำไปสู่ความตั้งใจที่จะทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณลักษณะภายในที่ถาวรของผู้เรียน (ประเวศ วะสี, 2562) จิตตปัญญาเป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบมีลักษณะพิเศษคือ มุ่งเน้นพัฒนาในด้านและการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวเองอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดปัญหาที่เห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งและเกิดความรักความเมตตาที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดสำนึกที่ดีงาม และตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนที่มีผลต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งในธรรมชาติ โดยผ่านกรรมวิธีปฏิบัติแนวจิตตปัญญา ในรูปแบบต่าง ๆ (ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2551) ตั้งอยู่บนปรัชญาพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1. ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic Value) และ 2. กระบวนการทัศน์องค์รวม (Holistic Paradigm) (ประเวศ วะสี, 2562)

ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่ดีของนักเรียน ปัจจัยที่สำคัญคือความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องพัฒนาครูให้มีความทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดหลักสูตรอบรมด้านการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดทำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเข้ม การสร้างคู่มือพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ใช้เองภายในหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งการจัดทำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ขึ้นใช้เองภายในหน่วยงานก็เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เพราะโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้จะมีแบบแผนเป็นระบบระเบียบ โดยประยุกต์จากประสบการณ์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี มาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และการที่จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์นั้น

บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูจะต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันครู
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจ
และการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอในการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้สอนยังไม่เข้าใจ
บริบทของมาตรฐานการเรียนรู้อย่างถ่องแท้ เพราะการเรียนรู้ที่ระบุในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
เน้นการปฏิบัติแต่ผู้สอนส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับความเข้าใจแบบเดิม ๆ คือ เน้นการท่องจำส่งผลให้
การประเมินด้านผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ส่งผลถึงค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติ
ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา
และค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2563)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
โดยคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
เพื่อที่ครูจะสามารถพัฒนานักเรียนทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตามแนวทาง
จิตตปัญญาศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภายในทำให้ได้มาซึ่งความรู้จากประสบการณ์และ
ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง บนพื้นฐานที่เชื่อว่านักเรียนสำคัญที่สุด

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
อยู่ในระดับใด
2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการ
เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ดังนี้

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป
2. ได้โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ ยิ่ง ๆ ขึ้นไป
3. ได้ข้อเสนอแนะโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สำหรับสถานศึกษาอื่นเพื่อนำไปพัฒนาสรรณะครู

ขอบเขตของการวิจัย

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา (Scope of Content)
 - 1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ของ ประเวศ วะสี (2550), ธนา นิลชัยโกวิท (2551), กุลยา ต้นติผลลาชีวะ (2552), จิระพร ชะโน (2554) และสลักจิต ตริธณโสภาส (2555) ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ดังนี้
 - 1.1.1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน
 - 1.1.2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน
 - 1.1.3 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้
 - 1.1.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.1.5 การดำเนินการเรียนรู้
 - 1.1.6 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง
 - 1.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับหลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 ของ สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ (2563) และวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู

ของ กิติมา ปรีดีดิถ (2532), ยนต์ ชุ่มจิต (2535), ปภาวดี ประจักษ์ศุภนิตี และกิ่งพร ทองใบ (2544), พศิน แดงจวง (2558) และวีระชัย จิวะชาติ (2558) ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

1.3 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ของ Knowles (1980), Boone (1992), Caffarella (2002), Kanaya และ McMillan (2005) และอรัญ บัวศรี (2542) ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

1.4 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ของ McClelland (1973), Knowles (1980), Barr และ Keating (1990), Boone (1992) และ Caffarella (2002) ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การวางแผนในการจัดทำโปรแกรม 3) การใช้โปรแกรมฝึกอบรม และ 4) การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม

2. ขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง /กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัยและความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยขอ
นำเสนอรยะของการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ
การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2

1. ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,890 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2563)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 320 คน ได้มาโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับ
ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan จากนั้นใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

(Stratified Random Sampling Technique) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา นำมาคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอน 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของ ประเวศ วะสี (2550), ธนา นิลชัยโกวิท (2551), กุลยา ตันติผลาชีวะ (2552), จิระพร ชะโน (2554) และสลักจิต ตรีนธโสภาส (2555) ประกอบด้วย

- 1.1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน
- 1.2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน
- 1.3 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้
- 1.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.5 การดำเนินการเรียนรู้
- 1.6 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

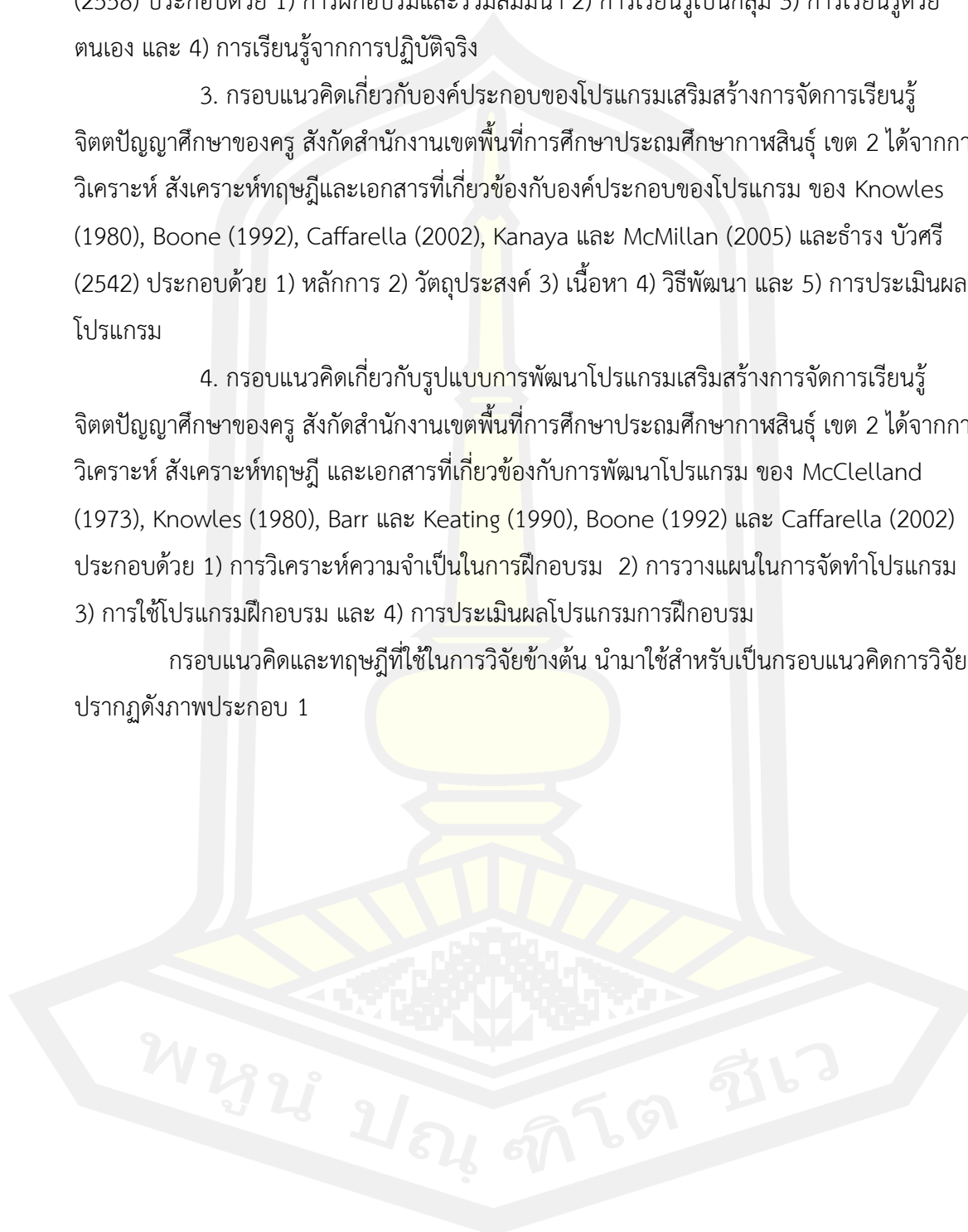
2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับหลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 ของ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2563) และวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของ กิติมา ปรีดีติลล (2532), ยนต์ ชุ่มจิต (2535),

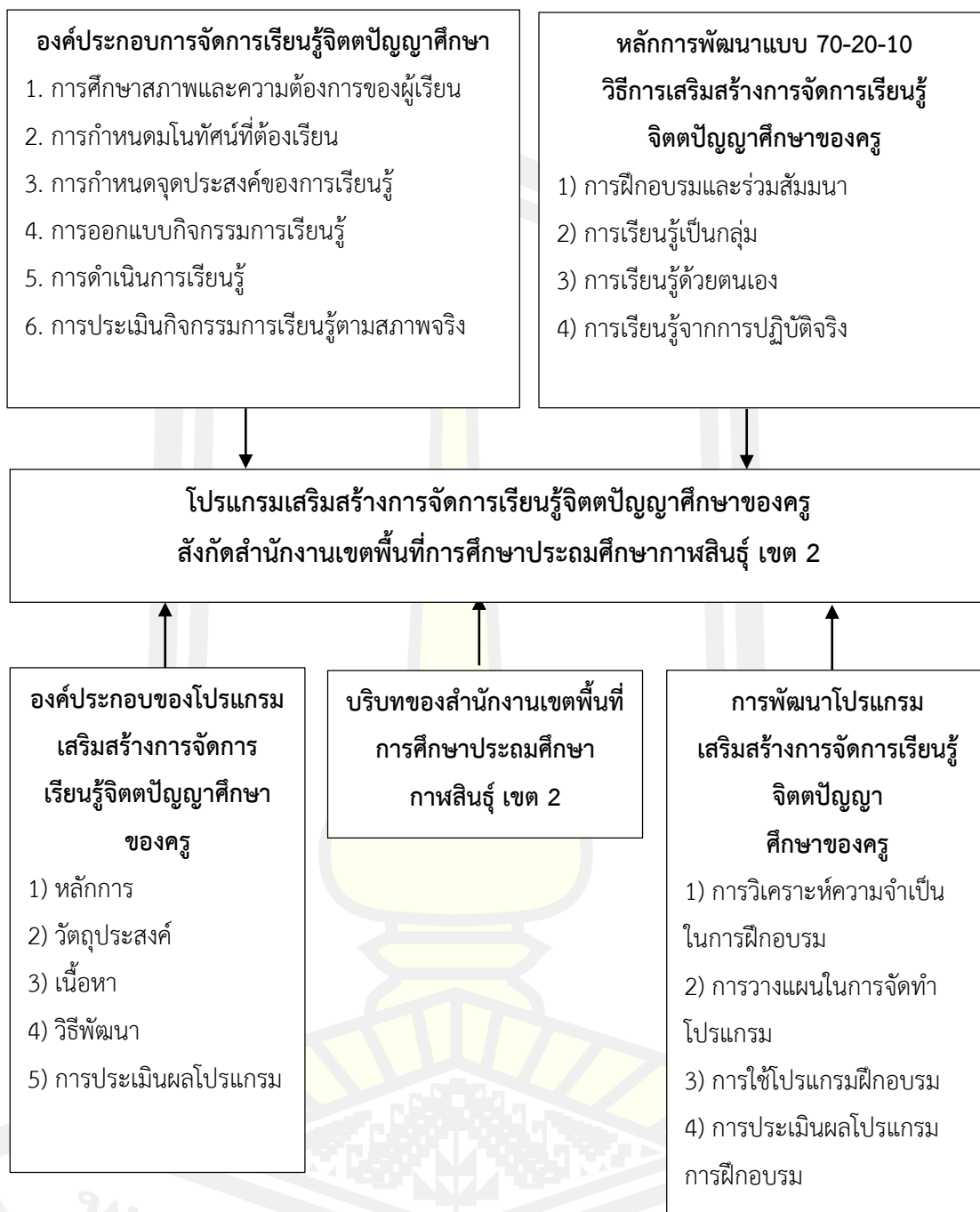
ปภาวดี ประจักษ์ศุภนิติ และกิ่งพร ทองใบ (2544), พศิน แดงจวง (2558) และวีระชัย จิระชาติ (2558) ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโปรแกรม ของ Knowles (1980), Boone (1992), Caffarella (2002), Kanaya และ McMillan (2005) และচারিং บัวศรี (2542) ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีพัฒนา และ 5) การประเมินผล โปรแกรม

4. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม ของ McClelland (1973), Knowles (1980), Barr และ Keating (1990), Boone (1992) และ Caffarella (2002) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การวางแผนในการจัดทำโปรแกรม 3) การใช้โปรแกรมฝึกอบรม และ 4) การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยข้างต้น นำมาใช้สำหรับเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ปรากฎตั้งภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู หมายถึง แผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำเอาองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร ประกอบด้วย ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

2. การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่ตื่นมต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน หมายถึง การแยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และหาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น ผู้สอนได้จัดเตรียมการสอน สื่อหรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตรและเหมาะสมกับวัย ตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ด้ว่งชี้การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย วิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้ มีสื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับจัดการเรียนรู้สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้อื่นๆ และจัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรมเหมาะสมกับวัยตรงตามความต้องการของผู้เรียน

2.2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน หมายถึง ขั้นตอนที่ครูสร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียนฝึกผู้เรียนให้รู้จักประมวล การประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ที่ผู้สอนจัด ซึ่งหลักการสอนสร้างมโนทัศน์ที่สำคัญนั้นผู้สอนต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์ ด้ว่งชี้การกำหนด

มโนทัศน์ที่ต้องเรียน ประกอบด้วย กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่า เขาจะต้องแสดง พฤติกรรมอะไรได้บ้างหลังจากที่ได้กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้นไปแล้ว ใช้วิธีการหลาย ๆ อย่าง ในการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์ และเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) และตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่ผู้เรียน

2.3 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง ความคาดหวังว่าจะให้ผู้เรียนได้รับ อะไรหรือได้ทักษะอะไร เป็นการกำหนดเป้าหมายของงานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุ ตัวบ่งชี้ การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ประกอบด้วย มีการตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแต่ละ ภาระงานอย่างชัดเจน มีการกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายใดในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ และมีการกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้เรียนและ ผลจากการปฏิบัติงาน

2.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ กำหนดการประเมินผลผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนและ การนำข้อมูลย้อนกลับเพื่อไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนครั้ง ตัวบ่งชี้การออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ ประกอบด้วย กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์ จัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถ ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

2.5 การดำเนินการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและ กัน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวก คือเป็นผู้จัดประสบการณ์รวมทั้งสื่อการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยและผู้เรียนต้องเป็นผู้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ ตัวบ่งชี้การดำเนินการเรียนรู้ ประกอบด้วย จัดการเรียนรู้หลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้แล้ว จัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม มีการเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เวลา ในการจัดกิจกรรมแต่ละคน/กลุ่มที่แตกต่างกัน ติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียน อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตาม ความต้องการของผู้เรียนและครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

2.6 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง การประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพตัวเองซึ่งการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงประกอบด้วย มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงสามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

3. หลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 หมายถึง สัดส่วนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนรู้จากบริบทการทำงานจริงมากกว่าบริบทในห้องเรียน โดยลักษณะการเรียนรู้สำคัญของรูปแบบนี้คือ 70 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านประสบการณ์การทำงานจริง 20 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านผู้อื่น และ 10 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านหลักสูตรอย่างเป็นทางการ

4. การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพในด้านทักษะด้านความรู้ความชำนาญในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการเสริมสร้างครูให้มีประสิทธิภาพต้องเป็นไปตามความต้องการของครูและไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

5. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเดิมที่เคยทำมาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

6. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลและประสานส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัด สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายกฎเกณฑ์ มาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการศึกษา มีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยมีจำนวนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 168 โรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก 115 โรงเรียนโรงเรียนขนาดกลาง 42 โรงเรียนและโรงเรียนขนาดใหญ่

11 โรงเรียน จาก 5 อำเภอประกอบด้วย อำเภอแม่จัน อำเภอหนองสูง อำเภอท่าคันโท
อำเภอยางตลาด และอำเภอซ่งชัย

8. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่รักษาการ ในตำแหน่งผู้อำนวยการ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

9. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 หมายถึง
ข้าราชการครู พนักงานราชการ โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำแนกเป็นหัวข้อตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การบริหารการศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารการศึกษา
2. การบริหารสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 2.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
 - 2.3 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา
3. การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
 - 3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้
 - 3.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้
 - 3.3 ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา
 - 3.4 ความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา
 - 3.5 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
 - 3.6 แผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
 - 3.7 การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครู
4. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม
 - 4.1 ความหมายของโปรแกรม
 - 4.2 องค์ประกอบของโปรแกรม
 - 4.3 การพัฒนาโปรแกรม
5. การศึกษาความต้องการจำเป็น
 - 5.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น
 - 5.2 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 5.3 ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

6. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)
 - 6.1 ความหมายของการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
 - 6.2 ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม
 - 6.3 ประโยชน์ของการเก็บข้อมูลการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม
7. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารการศึกษา

1. ความหมายของการบริหารการศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้

Good (1973) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษาทั้งการบริหารธุรกิจ สถานศึกษาและการดำเนินการที่เกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เช่น การเรียนการสอน การแนะแนวกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิจิตร ศรีสะอ้าน และคณะ (2548) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถและความเป็นคนดีที่หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของครูใหญ่ร่วมกับครูน้อย ในโรงเรียน อธิการบดีร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่าง ๆ และครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้น การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดหาอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมี วินัยและอื่น ๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้รวมเรียกว่า การกิจทางการบริหารการศึกษา หรืองานบริหารการศึกษา

กล่าวโดยสรุปว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่จะทำให้ การดำเนินงานทางด้านการศึกษาและการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการร่วมมือกันของกลุ่มบุคคลในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

2. ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้ สมยศ นาวิการ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้

1. ช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรดำเนินไปอย่างมีทิศทาง
2. ช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ปรัชญา เวสารัชช์ (2552) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2557) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญมาก เพราะการศึกษาของเยาวชนหรือคนในประเทศจะดีหรือเลว จะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับ คนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือขึ้นอยู่กับผู้บริหาร การศึกษาของบ้านเมืองนั่นเอง หากประเทศใดได้นักบริหารการศึกษามีความรู้ความสามารถ อย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา และผลกระทบของการศึกษาต่อ ความก้าวหน้าของประชาชนและประเทศชาติแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีความรุ่งเรืองในทุก ๆ ทาง ในทางตรงกันข้ามหากประเทศใดไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่งและทำงาน โดยกำหนดเอา ความก้าวหน้าและความรุ่งเรืองของประเทศชาติเป็นธงชัยแล้ว ก็ยากที่ประเทศนั้นจะรุ่งเรืองได้

กล่าวโดยสรุปว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน ช่วยให้การดำเนินงานเป็นระบบไม่ซ้ำซ้อนกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน มองเห็นลำดับความสำคัญของงาน แต่ละงาน สามารถกระจายงานให้บุคลากรแต่ละฝ่ายได้ทำงานเต็มความรู้ความสามารถ ตลอดจน ช่วยให้ผู้บริหารนำเอาเทคนิคทางการบริหารใหม่ ๆ มาใช้ในการปรับปรุงการทำงาน ช่วยให้หน่วยงาน มีความเจริญก้าวหน้าและบรรลุตามจุดมุ่งหมายขององค์กร

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

ภารตี อนันต์นาวี (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและชุมชน ซึ่งเกิดพัฒนาการทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด ค่านิยม พฤติกรรมและคุณค่าต่าง ๆ ตลอดจนปลูกฝังให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นผู้สมบูรณ์ พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา พร้อมทั้งความสามารถในการสร้างสรรค์สังคม คุณภาพสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมอันก่อรูปด้วยความสมานฉันท์และความเอื้ออาทรต่อกัน

สัมมา รธนิชย์ (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา

กล่าวโดยสรุปว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารดำเนินงานหรือกระบวนการต่าง ๆ อันเกิดจากความร่วมมือของผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการจัดการวางแผน วินิจฉัย สั่งการ และควบคุม เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้คือ มีความสามารถทางการบริหาร มีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษามีการพัฒนาไปไม่หยุดยั้ง สิ่งที่จะนำมาจัดกระทำ (การจัดการ = การบริหาร) กับการศึกษาย่อมเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตามไปด้วย

ธีระ รุญเจริญ (2546) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาที่มีความจำเป็นต่ออาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ

จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องอาศัย องค์การปฏิบัติ คือ สถานศึกษาซึ่งหมายถึงการปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารครูและบุคลากรทางการ ศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ทำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ

กาญจน์ เรื่องมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2557) ได้อธิบายความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า ภารกิจของสถานศึกษาประกอบด้วยงาน 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณและการเงิน และงานบริหารทั่วไป ซึ่งงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุปว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง การบริหารจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารต้องมีความสามารถทางการบริหาร มีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ ภารกิจหลักของผู้บริหารจะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ในการปฏิรูปการศึกษา

3. ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง โดยบริหารงานตามภารกิจหรือขอบข่ายงานในแต่ละด้านเป็นดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

1. การบริหารวิชาการ มีขอบข่ายงานดังนี้

- 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การนิเทศการศึกษา

- องค์กรอื่น
- 1.10 การแนะแนว
 - 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
 - 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
 - 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ
 - 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร
หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
 - 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
 - 1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
 - 1.17 การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2. ด้านงบประมาณ มีขอบข่ายงานดังนี้
- 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อ
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี
 - 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจาก
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
 - 2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
 - 2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
 - 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
 - 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
 - 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
 - 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 - 2.11 การวางแผนพัสดุ
 - 2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือ
สิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณ เพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี
 - 2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
 - 2.14 การจัดหาพัสดุ
 - 2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
 - 2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

- 2.17 การเบิกเงินจากคลัง
- 2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และกระจายเงิน
- 2.19 การนำเงินส่งคลัง
- 2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีขอบข่ายงานดังนี้
- 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาทุกประเภท
- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- 3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยงานนั้น

4. ด้านการบริหารทั่วไป มีขอบข่ายดังนี้

- 4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.11 การรับนักเรียน
- 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.15 การทัศนศึกษา
- 4.16 งานกิจการนักเรียน
- 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

กล่าวโดยสรุปว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งหลักการบริหารสถานศึกษาที่ดีนั้น ผู้บริหารต้องรู้ทฤษฎีการบริหาร และสามารถนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมประกอบกับการมีภาวะผู้นำที่ดี และที่สำคัญคือ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจึงจะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สอดคล้องกับความมุ่งหวังตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย ดังนี้

Hough และ Duncan (1970) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้
3. ด้านการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้
4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบตั้งแต่วางแผนการดำเนินงาน การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ไปจนถึงการประเมินผล

สุนน อมรวิวัฒน์ (2551) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้จะเกิดขึ้น ได้แก่

1. การมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงผู้เรียนกับผู้สอน และกับสิ่งแวดล้อม
2. การมีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นจะทำให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้
3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงผู้เรียนกับผู้สอน และกับสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน

2. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2526) กล่าวว่า การสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติให้เกิดผลตามที่มุ่งหวังไว้ คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่เพียงใดนั้นย่อมเป็นผลโดยตรงจากการสอนเป็นประการสำคัญ ดังนั้นในการสอนแต่ละครั้งไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาวิชาใดก็ตามควรจะมีองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายการสอน ก่อนจะเริ่มต้นสอนครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนให้ชัดเจนว่า หลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว ครูผู้สอนประสงค์จะให้นักเรียนเรียนรู้อะไรบ้างและมีความสามารถทำอะไรได้บ้าง จุดมุ่งหมายในการสอนควรกำหนดให้อยู่ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) ซึ่งสามารถสังเกตได้และวัดได้

2. พฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน ก่อนที่ครูจะทำการสอนในเรื่องใด หากครูได้ทราบสภาพพื้นฐานของผู้เรียนก่อนก็จะทำให้สามารถจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่

3. การเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่ครูจะทำการสอนในเนื้อหาวิชาจริง ๆ ครูผู้สอนอาจเลือกใช้เทคนิควิธีสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยและสภาพพื้นฐานของผู้เรียน โดยคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาวิชาด้วยว่าจะแบ่งเนื้อหาวิชาเป็นหน่วยย่อยได้อย่างไร หน่วยย่อยใดควรสอนก่อนหรือหลังและเนื้อหาในแต่ละหน่วยย่อยนั้นจะใช้อุปกรณ์ชนิดใดเข้าช่วย

4. การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลการเรียนการสอนเพื่อจะได้ทราบว่าภายหลังจากผ่านการเรียนการสอนแล้วผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ดีขึ้นเพียงไร อยู่ในเกณฑ์น่าพอใจหรือไม่ โดยเทียบกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่ครูกำหนดไว้ก่อนการเรียนการสอน

ประไพ ฉลาดคิด (2548) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการสอนควรมีองค์ประกอบต่อไปนี้ในชั้นเรียน

1. ผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการสอน เพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตร และนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอน มีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดเวลาของการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียน มีทักษะ กระบวนการและมีเจตคติที่ดีตามเจตนารมณ์ของบทเรียนและหลักสูตร นอกจากนี้ครูยังต้องมีความสามารถใช้สื่อประกอบการสอนและสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ทำให้การสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

2. ผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสอน เพราะการสอนจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องมีผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ และความเข้าใจในสิ่งที่สอนทำให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการสอนที่ตั้งไว้

3. กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นออกแบบโดยผู้สอนและผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีการวัดผลและประเมินผลตามที่ผู้สอนได้วางแผนไว้

4. บริบทในการเรียนการสอน ในการสอนที่ดีนั้น สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ การตกแต่งห้องเรียนที่เหมาะสม การมีอากาศที่ถ่ายเท ไม่มีเสียงดังจากนอกห้องเรียน เช่น เสียงรถจักรยานยนต์ที่ส่งเสียงดังหรือแม้แต่กลิ่นเหม็นจากน้ำขัง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ กิจกรรม คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมหรือบริบทในการเรียนการสอน รองลงมา ได้แก่ ตัวผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา หลักสูตร และการวัดผลประเมินผล

3. ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา ไว้ดังนี้
 วิจักขณ์ พานิช (2550) ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญเกิดขึ้นภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน คือ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคล การมีเมตตาอาหาร ช่วยเหลือเกื้อกูล ตลอดจนการให้ความสำคัญและเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียน

ประเวศ วะสี (2550) ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตนเองและเกิดปัญญาเข้าถึงความจริงสูงสุด ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่นเกิดความเป็นอิสระ เกิดความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติทั้งหมดอันเป็นไปเพื่อชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่ดีโดยการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองเกิดการพัฒนาที่แท้จริง

สลักจิต ตริธรณโภาส (2555) ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ด้วยหัวใจที่ใคร่ครวญ เข้าใจด้านในของตนเอง เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระความสุขและปัญญา ความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เช่น จากการทำงานศิลปะโยคะจากธรรมชาติจากสุนทรียสนทนาจากการทำงานอาสาสมัคร เพื่อสังคมการเรียนรู้จากธรรมชาติและจิตภาวนา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่า จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่ตื่นามต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่ง เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. ความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา ไว้ดังนี้

วิธาน ฐานะวุฒม์ (2549) ได้อธิบายเหตุผลถึงความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษากับคลื่นสมองซึ่งสรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษาทำให้คลื่นสมองช้าลง ทำให้ความสามารถในการดึงความรู้เดิมจากจิตใต้สำนึกขึ้นมาที่จิตสำนึกได้ดีขึ้น ความหมายของ “จิตใต้สำนึก” ในด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงน่าจะเป็นโลกภายในตัวเอง

ประเวส ะสี (2550) ได้อธิบายเหตุผลถึงความสำคัญของจิตตปัญญาว่าเป็นทางหนึ่งที่จะนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง โดยเสนอรหัสพัฒนาเพื่อปรับวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รหัส GCK คือ ความดี การอยู่ร่วมกัน ความรู้ที่ใช้ในความดีเป็นฐาน มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน เป็นชุมชนสร้างความรู้หมุนกลับมาสู่การสร้างความรู้ถูกต้องตั้งามต่อเนื่อง

ฉันท ธาตุดอง (2552) ได้อธิบายเหตุผลถึงความสำคัญของจิตตปัญญาว่าเป็นกระบวนการแห่งการเปลี่ยนผ่านเชิงคุณภาพเพื่อลดช่องว่างและข้อจำกัดของการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าขณะนี้สังคมไทยมีความจำเป็นต้องก้าวพ้นข้อท้าทาย 4 ประการ คือ

1. มุ่งสร้างระบบการเรียนรู้ (ระบบการศึกษา) เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเสพมากกว่าการสร้าง สู่การเรียนรู้ที่ยกระดับจิตตปัญญาเพื่อเป็นพื้นฐานให้มนุษย์พัฒนาศักยภาพของตนเองในการเรียนวิชาความรู้และความจริงภายในตนเองควบคู่กันไป

2. ปรับเปลี่ยนทัศนคติของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้เป็นไปด้วยท่าทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการฝึกใช้ปัญญา สร้างทักษะของการใช้ปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (เป็นกัลยาณมิตร) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลกัน การช่วยเหลือกัน การมีวาจาที่เป็นมิตร เป็นสารประโยชน์ ให้ความจริงและให้กำลังใจกัน การมีไมตรี เห็นอกเห็นใจกัน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ว่ามนุษย์ทั้งมวลล้วนเป็นพี่น้องกัน

3. ยกย่องวัฒนธรรมแห่งศักดิ์ศรี คุณค่า ตีงาม และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นวาระแห่งการอยู่รอดของสังคมไม่เฉพาะแต่กับผู้คน แต่จะเกิดผลไปถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ทางธรรมชาติให้ยั่งยืนด้วยความสมดุล โดยการฝึกเรียนรู้จากธรรมชาติและชุมชนแห่งการผลิตพื้นฐาน เห็นคุณค่าของผู้อื่นเห็นความดีเห็นความงามและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4. เสริมกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การรู้จักความรู้ที่มีอยู่ในตัว (Tacit Knowledge) การใช้ความรู้นั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอด ความรู้ทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ จนถึงการประมวล สังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ที่ยังประโยชน์ได้ กว้างขวาง เกิดความเชื่อมั่นในความรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในบริบทของสังคม และมีความ มั่นใจ รู้เท่าทันในการสร้างและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ตามความเจริญของสากลโลกหลายองค์การทั่วโลก กล่าวโดยสรุปว่า ความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถถึงความรู้ เดิมจากจิตใต้สำนึกขึ้นมาจนถึงจิตเหลือสำนึก เกิดการหยั่งรู้ด้วยตนเองและเกิดมโนธรรม ขณะเดียวกันก็นำความรู้ประสบการณ์ใหม่ที่เป็นสิ่งดีงามลงไปเก็บไว้ในจิตใต้สำนึกบุคคล จึงตระหนักรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์ในตนเอง ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและเห็นความเป็นองค์รวมของตนเองผู้อื่นและสรรพสิ่ง ซึ่งการมีคุณค่าความเป็นมนุษย์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็น

5. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา ไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2550) ได้กล่าวไว้ ในการประชุมเสวนาจิตตปัญญาศึกษาการเรียนรู้ จากภายใน ณ มหาวิทยาลัยมหิดลว่า กระบวนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษามีดังนี้

ขั้นที่ 1 การเข้าถึงโลกทัศน์และชีวิต เรามองโลก มองธรรมชาติอย่างไร หากเรา เข้าถึงความจริงจะพบความงามในนั้นเสมอ เมื่อเราเข้าถึงธรรมชาตีก็นำถึงความเป็นอิสระ

ขั้นที่ 2 กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน ดนตรี ศิลปะ กิจกรรม อาสาสมัคร (Volunteer) สนทนา (Dialogue) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจ

ขั้นที่ 3 การปลีกวิเวกไปอยู่ในธรรมชาติ สัมผัสธรรมชาติ (Retreat) ได้รู้ใจตนเอง เมื่อจิตสงบเชื่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติจะเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น

ขั้นที่ 4 การทำสมาธิ (Meditation)

ธนา นิลชัยโกวิท (2551) ได้กล่าวว่าการ ดำเนินการกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 Check-in คือ การเตรียมความพร้อมในการเรียน โดยให้ผู้เข้าร่วม กิจกรรมมีสติอยู่กับตัวก่อนเริ่มกิจกรรม เช่น การนั่งสมาธิ การหยิบบัตรแสดงความรู้สึก หรือ การว่ายนํ้า เป็นต้น

ขั้นที่ 2 Dialogue คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ากลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนเรื่องราวจากประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดและฟังเพื่อนพูดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง

ขั้นที่ 3 Reflection คือ ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพิจารณาประเด็นปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด พิจารณาผลดีและผลเสียที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกกระทำ สามารถบอกแนวทางปฏิบัติจากสถานการณ์นั้น ๆ ฟังแล้ววิเคราะห์ และสะท้อนความคิด ตามหัวข้อ และประเด็นต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 Check-out คือ การประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนพิจารณาปัญหาที่เป็นสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกกระทำ ให้คิดตัดสินใจและแสดงผลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ได้เสนอรวมทั้งทบทวนบทเรียนด้วยตนเอง ว่าวันนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร

ขั้นที่ 5 Journaling คือ การจดบันทึก เป็นขั้นของการแสดงให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ โดยการบันทึกผ่านแบบบันทึกอนุทินทบทวนเป็นระยะ ๆ ส่งผู้สอน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2552) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาจะเน้นถึงการใช้ปัญญาควบคู่ไปกับจิตใจที่สุนทรีย์ความสัมพันธ์ขององค์รวมผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติและเกิดการคิด โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานประกอบกับการทำงานร่วมมือกันเป็นกลุ่ม ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการสอนผู้สอนต้องใส่ใจต่อการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อปรับกลยุทธ์การสอนของผู้สอนที่จะทำให้การจัดกิจกรรมบรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้เรียนสนุกและเรียนรู้ในเรื่องที่ผู้เรียนสอนอย่างประทับใจ ประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียนเป็นงานขั้นต้นที่มีความสำคัญสำหรับการสอนแบบจิตตปัญญา ส่วนผู้สอนต้องทราบที่ผู้สอนจะสอนขั้นไหน วิชาอะไร ลักษณะผู้เรียนเป็นอย่างไร อ่อน เก่ง ชน ดื้อ หรือมีปัญหาที่ต้องให้ความสนใจพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้การออกแบบกิจกรรมเป็นไปอย่างสอดคล้องกับผู้เรียนนอกจากนี้ ผู้สอนต้องรู้สภาพท้องถิ่นของผู้เรียนเพื่อประมวลประสบการณ์ เข้ามาออกแบบกิจกรรม จากข้อมูลที่ผู้สอนได้ ผู้สอนสามารถบูรณาการกิจกรรมการสอนที่ชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

การสร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียนฝึกผู้เรียนให้รู้จักประมวลการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัด ซึ่งหลักการสอนสร้างมโนทัศน์ที่สำคัญนั้นผู้สอนต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดประสงค์ของการสอน

จุดประสงค์การสอนระดับอุดมศึกษาแตกต่างจากการสอนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตรงที่การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับอุดมศึกษา มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านโดย องค์กรวมอย่างต่อเนื่องให้ผู้เรียนพัฒนาจิตสำนึกที่ต่อตนเองและส่วนรวม รวมทั้งมีประสบการณ์ตรงซึ่งเป้าหมายการศึกษานี้ผนวกกับแนวคิดทางจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้มี 3 ด้าน คือ 1. การส่งเสริมพัฒนาการตามวัย 2. การส่งเสริมพัฒนาการจิตนิยมที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกที่ดีการมีสุนทรีย์ต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และตนเอง 3. การส่งเสริมพุทธิปัญญา

ขั้นที่ 4 ออกแบบกิจกรรมการสอน

การพัฒนากิจกรรมการสอนที่มุ่งคุณสมบัติสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญา 5 ประการ คือ

- A (Active Learning) การปฏิบัติความคิดในการทำกิจกรรมระหว่างเรียน
- B (Behaving Well) การแสดงออกระหว่างเรียน ทั้งเพื่อการแสดงผลงานและการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
- C (Cooperative Learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือที่เกิดจากการเรียนในกลุ่มย่อยที่กำหนดในกิจกรรม
- D (Discovery Learning) การเรียนรู้จากการค้นพบจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน
- P (Progress) การก้าวหน้าในการเรียน

ขั้นที่ 5 ดำเนินการสอน

การจัดการเรียนรู้เชิงแนวคิดจิตตปัญญา มีขั้นตอนการสอนประกอบด้วยงานหลัก 5 ขั้นที่ ผู้สอนควรต้องดำเนินการ ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมก่อนสอนทุก ๆ ครั้ง ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ด้วยกิจกรรมที่ผู้สอนเลือกสรรเพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่เรียน ใช้เวลาประมาณ 3 – 5 นาที เพื่อให้ผู้เรียนสงบ จิตใจและพร้อมที่จะเรียน
2. บอกจุดประสงค์การสอนเพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าจะเรียนอะไรบ้างจะได้ติดตาม ติดตามและสรุปผลได้ถูกเมื่อสิ้นสุดการเรียน
3. หากจุดสนใจ การจัดการเรียนรู้เชิงแนวคิดจิตตปัญญาเพราะในบางครั้งอาจไม่สามารถดำเนินการสอนได้เลย ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้เรียน ความต้องการ ประสบการณ์

4. ดำเนินกิจกรรมการสอนตามแผนขณะดำเนินกิจกรรมผู้สอนต้องประเมินตนเอง ตลอดเวลาว่ากิจกรรมนั้นกระตุ้นให้คิดหรือไม่ ผู้เรียนได้แสดงออกหรือไม่ เรียนรู้แบบร่วมมือหรือไม่ รู้อะไรเพิ่มขึ้นด้วยการประเมินการสอนตลอดระยะเวลาการสอน

5. สรุปบทเรียนจุดประสงค์หลัก คือ มุ่งประเมินสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ มีหลายวิธี ทั้งที่ เป็นการร่วมกันสรุปและการทดสอบ

ขั้นที่ 6 ประเมินภาพการสอนตามสภาพจริง

การประเมินภาพการสอนตามสภาพจริง เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดการประเมินภาพนี้ต้องทำทุกระยะของกระบวนการสอนเพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียน การปฏิบัติของผู้สอนและประสิทธิภาพของหลักสูตร

จิระพร ชะโน (2554) ได้กล่าวถึงหลักการและวิธีสอนตามแนวคิดปัญญาวุฒาว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student – Centered) โดยให้ความสำคัญกับคุณค่าและความรู้สึกของผู้เรียนแต่ละคนเป้าหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาผู้เรียนให้ไปสู่การรู้จักตนเองการกำกับตนเองและการชื่นชมตนเอง หลักการศึกษาดังกล่าวสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ หลักและวิธีสอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 ความสามารถกำกับตนเอง (Self-Direction) ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่เขาจะเรียน การเรียนรู้จะไม่เกิดถ้าปราศจากความต้องการของตน ถ้าครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่เขาต้องการ และสนใจใคร่รู้ก็ไม่จำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีการมุ่งเน้นที่การเข้าใจชีวิต มีทัศนคติที่ดีต่อสรรพสิ่ง

ขั้นที่ 2 ความสามารถเรียนรู้วิธีการเรียน (Learn How to Learn) เน้นให้ผู้เรียนรู้จัก วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) การประเมินตนเองมีค่าและมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลจากการทดสอบ โดยตัดสินเป็นเกรดหรือคะแนนผลที่ได้จากการประเมินมักจะเป็นการเปรียบเทียบกับกลุ่มและการประเมินเป็นเกรด ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้เกรดไม่ดีเกิดปมด้อยได้

ขั้นที่ 4 ความสำคัญของความรู้สึก (The Importance of Feeling) ในกลุ่มนี้จะไม่แยกวัตถุประสงค์ทางด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัยจากกันทั้งนี้เพราะเชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ความรู้ (Knowledge) และความรู้สึก (Feeling) จะต้องควบคู่กันเสมอ ลักษณะนี้จะขัดแย้งกับการจัดการศึกษาในแนวอนุรักษนิยมที่เน้นพัฒนาการทางด้านพุทธิพิสัยเพียงอย่างเดียว การเรียนรู้ในความหมายนี้คือการที่ผู้เรียนได้รับข้อมูลใหม่หรือประสบการณ์ โดยผู้เรียนจะต้องจัดข้อมูลหรือประสบการณ์ นั้นเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง

ขั้นที่ 5 บรรยากาศการเรียนการสอนที่ปราศจากการข่มขู่ (A Non-Threatening Environment) สภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันมักจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกต่ำต้อย ผิดหวัง ขมขื่น ท้อแท้

สลักจิต ตรีธณโสภาส (2555) ได้ประมุลกิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบจิตตะปัญญาศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นสมาธิ หมายถึง การให้นั่งหลับตาตั้งสติทำจิตใจให้นิ่งก่อนการเรียน การสอนใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการกล่าวถึงสิ่งที่ผ่านมาและเชื่อมโยง กับบทเรียนใหม่และกิจกรรมที่จะทำต่อไปในคาบเรียนต่อไป แล้วปล่อยให้ทำจิตนิ่ง และเวลาก่อนที่จะ ลืมตาผู้สอนจะทบทวนอีกครั้งว่าผู้เรียนและผู้สอนจะต้องทำอะไรใช้เวลาประมาณเท่าใด

ขั้นที่ 2 ขั้นคิดและใคร่ครวญ หมายถึง การนึกไตร่ตรองอย่างเงียบ ๆ เพื่อทำความเข้าใจวิเคราะห์เหตุผลและสามารถเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม ของบทเรียนได้ ซึ่งผู้ที่สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมให้มีการคิดและใคร่ครวญทุกครั้งอาจจะเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้ แต่เน้นกลุ่มบ่อยกว่าเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนคิด หมายถึง การนำเสนอความคิดตามสาระหรือประเด็นที่ ผ่านการคิดใคร่ครวญมาแล้ว เช่น พูดสั้น เขียนเรียงความ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการเรียนรู้จิตตะปัญญาศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และเกิดการคิดโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ประกอบกับการทำงานและเรียนร่วมกับ เพื่อน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ครูต้องใส่ใจองค์ประกอบของรูปแบบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการ จัด การเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้เรียนสนุกและเรียนรู้ในเรื่อง ที่ครูสอนอย่างประทับใจ

จากการศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตะปัญญาศึกษา ผู้วิจัยจึงได้นำมา สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จิตตะปัญญาศึกษา ปรากฎดังตาราง 1

พหุ อนุ จิต โท ชิว

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ประเวศ วะสี (2550)	ธนา นิลชัยโกวิท (2551)	กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2552)	จิระพร ชวงโน (2554)	สลักจิต ตรีรัตนโอภาส (2555)	ความถี่
1. การเข้าถึงโลกทัศน์และชีวิต	✓					1
2. การทำสมาธิ	✓				✓	2
3. การปลีกวิเวกไปอยู่ในธรรมชาติ	✓					1
4. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน		✓	✓	✓		3*
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้		✓				1
6. การประยุกต์ใช้		✓				1
7. การจดบันทึก		✓				1
8. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน			✓			1
9. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้			✓			1
10. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้			✓		✓	2
11. การดำเนินการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓			3*
12. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง			✓	✓	✓	3*

จากตาราง 1 พบว่า ค่าคะแนนความถี่สูงสุดคือ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน การดำเนินการจัดการเรียนรู้ และการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง รองลงมาคือ การทำสมาธิ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเข้าถึงโลกทัศน์และชีวิต การปลีกวิเวกไปอยู่ในธรรมชาติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ การจดบันทึก กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามลำดับ สำหรับการระบุขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาโดยยึดหลักความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น จึงได้องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ชั้น ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน
2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้
4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
5. การดำเนินการเรียนรู้
6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาตามที่ได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

1.1 ความหมายของการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ไว้ดังนี้

Good (1973) ได้ให้ความหมายของการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน คือ ทุกสิ่งที่เป็นที่ที่จะทำให้เราเชื่อมั่นว่าจะเกิดการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีอยู่แล้วอย่างมากที่สุดจะเป็นในด้านสติปัญญาทางกายภาพ ศิลธรรม อารมณ์หรือสังคม ทั้งหมดนี้ไม่เพียงจะต้องมีความสัมพันธ์กับความสนใจ ความสามารถและระดับสัมฤทธิ์ผลที่เด็กมีอยู่ ยังจะต้องมีความสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลและสังคมที่อาจจะมีต่อเด็กในภายภาคหน้า

ประสาธา อิศรปริดา (2538) ได้ให้ความหมายของการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน คือ สภาวะที่เกิดขึ้นจากความไม่สมดุลทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความต้องการของคนเรามากไม่ได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์เมื่อได้รับการตอบสนองระดับหนึ่งก็จะเกิดความต้องการอีกระดับหนึ่ง แนวคิดนี้จะเห็นได้ชัดในทฤษฎีลำดับขั้นตอน ความต้องการของมาสโลว์

กาญจณี เสนาสู (2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน คือ แรงผลักดันให้บุคคลกระทำพฤติกรรมเพิ่มเติมสิ่งมีชีวิตขาดไปให้เต็มทำให้เกิดสมดุลของชีวิต

กล่าวโดยสรุปว่า การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน หมายถึง ขั้นตอนที่ครูต้องศึกษาความต้องการของผู้เรียน ครูต้องเข้าใจว่าความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันและครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับสภาพและความต้องการของผู้เรียนได้

1.2 ตัวบ่งชี้ขั้นการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ไว้ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2552) ได้กล่าวว่า การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียนเป็นงานขั้นต้นที่มีความสำคัญสำหรับการสอนแบบจิตตปัญญา ส่วนผู้สอนต้องทราบว่าผู้สอนจะสอนขั้นไหน วิชาอะไร ลักษณะผู้เรียนเป็นอย่างไร อ่อน เก่ง ชน คือ หรือมีปัญหาที่ต้องให้

ความสนใจพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้การออกแบบกิจกรรมเป็นไปอย่างสอดคล้องกับผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้สอนต้องรู้สภาพท้องถิ่นของผู้เรียนเพื่อประมวลประสบการณ์เข้ามาออกแบบกิจกรรม จากข้อมูลที่ผู้สอนได้ ผู้สอนสามารถบูรณาการกิจกรรมการสอนที่ชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียน

จรรยา ชะโน (2554) ได้กล่าวว่า ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่เขาจะเรียน การเรียนรู้จะไม่เกิดถ้าปราศจากความต้องการของตน ถ้าครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่เขาต้องการ และสนใจใคร่รู้ก็ไม่จำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีการจูงใจ เน้นที่การเข้าใจชีวิต มีทัศนคติที่ดีต่อสรรพสิ่ง

กล่าวโดยสรุปว่า การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน เป็นการแยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล เพื่อให้ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และหาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น ผู้สอนได้จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตรและเหมาะสมกับวัย ตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ได้ 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้าน
2. ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
3. หาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น
4. จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้
5. มีสื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับการจัดการเรียนรู้สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้
7. จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรมเหมาะสมกับวัยตรงตามความต้องการของผู้เรียน

2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

2.1 ความหมายของการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ไว้ดังนี้
 กุลยา ต้นดิผลาชีวะ (2552) ได้กล่าวว่า การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน คือ การสร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียน ฝึกผู้เรียนให้รู้จักประมวล การประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัด ซึ่งหลักการสอนสร้างมโนทัศน์ที่สำคัญนั้น ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2556) ให้ความหมายของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนไว้ว่า หมายถึง ความคิดรวบยอดเป็นคำที่เป็นนามธรรมใช้แทน สัตว์ วัตถุ สิ่งของ ที่ได้จัดไว้ในจำพวกเดียวกันโดยถือลักษณะ (Attribute) ที่สำคัญหรือวิฤติเป็นเกณฑ์

กล่าวโดยสรุปว่า การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน หมายถึง การสร้างภาพความคิดความเข้าใจที่สรุปเกี่ยวกับการจัดกลุ่มหรือหมวดหมู่ของวัตถุ แนวคิดหรือปรากฏการณ์ที่มีคุณลักษณะหรือองค์ประกอบพื้นฐานใกล้เคียงกัน จัดเข้าเป็นกลุ่มเดียวกันซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

2.2 ตัวบ่งชี้ขั้นการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ไว้ดังนี้

Travers (1967) ได้กล่าวว่า แนวทางที่จะจัดสภาพการสอนกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนมีประการดังนี้

1. สิ่งที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน คือ เมื่อผู้เรียนเห็นความแตกต่างระหว่างตัวอย่างทางบวก (Positive Instance) และตัวอย่างทางลบ (Negative Instance) อย่างชัดเจน

2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนจะง่ายขึ้น ถ้าครูแนะจุดเด่นหรือลักษณะที่ควรสังเกตให้นักเรียนทราบ

3. ควรกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนให้สัมพันธ์กันด้วย

4. ควรใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างในการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

De Cecco (1968) ได้กล่าวว่า แนวทางที่จะจัดสภาพการสอน กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน มีประการดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่า เขาจะต้องแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้าง หลังจากที่ได้กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้นไปแล้ว

2. ลดจำนวนคุณลักษณะที่ซับซ้อนลง แล้วเน้นคุณลักษณะที่สำคัญให้ชัดเจนขึ้น

3. ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์

4. เสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) และตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่ผู้เรียน

5. เสนอตัวอย่างที่ละอันในระยะใกล้เคียงกันหรือต่อเนื่องกัน

6. เสนอตัวอย่างทางบวกอันใหม่ แล้วให้นักเรียนบอกว่าใช่หรือไม่ มโนทัศน์ที่ต้องเรียนหรือไม่ ถ้านักเรียนบอกได้แสดงว่านักเรียนเข้าใจกำหนดมโนทัศน์นั้น

7. การตรวจสอบการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเสนอตัวอย่างทั้งทางบวก และทางลบร่วมกัน แล้วให้นักเรียนเลือกตัวอย่างที่เป็นมโนทัศน์ที่ต้องเรียนเท่านั้น

8. ให้นักเรียนให้คำจำกัดความของมโนทัศน์ที่ต้องเรียน คือ ถ้านักเรียน เข้าใจมโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้น นักเรียนก็จะสามารถให้คำจำกัดความได้

9. จัดสถานการณ์ใหม่ให้นักเรียนตอบสนองและให้แรงเสริม สรุปรโดยสรุปว่า การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน เป็นขั้นตอนที่ครูสร้าง ความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียน ฝึกผู้เรียนให้รู้จักประมวล การประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับ จากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัด ซึ่งหลักการสอนสร้างมโนทัศน์ที่สำคัญนั้น ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวอย่างชี้ด้านการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ได้ 4 ตัวอย่าง ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่า เขาจะต้องแสดงพฤติกรรม อะไรได้บ้างหลังจากที่ได้กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้นไปแล้ว

2. ใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างในการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

3. ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์

4. เสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก)

และตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่ผู้เรียน

3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

3.1 ความหมายของการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ไว้ ดังนี้

Nunan (1989) ได้กล่าวถึงความหมายของการกำหนดจุดประสงค์ของ การเรียนรู้ไว้ว่า จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง การบอกขอบเขตของภาระงานว่า ต้องการให้ ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ เช่น เพื่อพัฒนาทักษะการพูด อ่านหรือเขียน เป็นต้น

Ellis (2004) ได้กล่าวถึงความหมายของการกำหนดจุดประสงค์ของ การเรียนรู้ไว้ว่า จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดเป้าหมายของงานปฏิบัติที่ผู้เรียน สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของงานปฏิบัติแต่ละขั้นได้

วารินทร์ รัศมีพรหม (2541) ได้กล่าวถึงความหมายของการกำหนด จุดประสงค์ของการเรียนรู้ว่า เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปว่า การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง การบอกขอบเขตของภาระงานที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ และยังเป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.2 ตัวบ่งชี้ขั้นการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ไว้ดังนี้
ฉันทนา จันทร์บรรจง (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน
2. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
3. เข้าใจในวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายร่วมกันเป็นอย่างดี
4. เป้าหมายต้องมีความชัดเจน แน่นนอนในระยะหนึ่ง
5. สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย
6. สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถ

ยงยุทธ เกษสาคร (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. เข้าใจวัตถุประสงค์ขององค์กร
2. พยายามทำทุกวิถีทางในการบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ
3. ไม่ควรมุ่งแต่เอาชนะฝ่ายเดียว เพราะจะทำให้เกิดปัญหาต่อการบรรลุ

เป้าหมาย

ทิตินา แคมมณี (2552) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน
2. การรับรู้และเข้าใจในเป้าหมายร่วมกัน
3. เป้าหมายมีความชัดเจน

กล่าวโดยสรุปว่า การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นความคาดหวังว่าจะให้ผู้เรียนได้รับอะไรหรือได้ทักษะอะไร เป็นการกำหนดเป้าหมายของงานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ได้ 3 ตัวบ่งชี้ดังนี้

1. มีการตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแต่ละภาระงานอย่างชัดเจน
2. มีการกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ

3. มีการกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้เรียนและผลจากการปฏิบัติงาน

4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ความหมายของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้

ดังนี้

Seels และ Glasgow (1990) ให้ความหมายของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่นำเอาทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนมาทำให้การเรียนรู้มีคุณภาพ

Shambaugh และ Magliaro (1997) ให้ความหมายของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อจัดหาสิ่งที่จะช่วยให้แก่นออกแบบการเรียนรู้สร้างสิ่งที่เป็นไปได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

Smith และ Ragan (1999) ให้ความหมายของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการนำหลักการเรียนรู้และหลักการสอนไปวางแผน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ตัวบ่งชี้ขั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

สจัต อุทรานันท์ (2529) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ในการออกแบบการเรียนรู้ทุกครั้งจำเป็นต้องกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อจะได้ช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ตามมาได้สะดวก

2. การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน เป็นการตรวจสอบดูว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเรียนสิ่งใหม่ที่กำลังจะสอนหรือไม่ ถ้าพบว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอก็ดำเนินการออกแบบการเรียนรู้ต่อไปได้ แต่ถ้าหากพบว่าผู้เรียนยังมีพื้นฐานไม่เพียงพอ ก็จำเป็นต้องให้ความรู้พื้นฐานแก่ผู้เรียนเสียก่อน

3. การจัดการกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้

4. การประเมินผล เป็นขั้นที่ดำเนินต่อจากกิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด จุดประสงค์ของการออกแบบการเรียนรู้ การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอนการจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ คู่มือการจัดการระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้

5. ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการนำเอาผลที่ได้จากการประเมินไปประกอบพิจารณาแก้ไขการดำเนินงานในส่วนที่ 1, 2 และ 3 หากพบว่าส่วนไหนยังมีข้อบกพร่องก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2540) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ผู้เรียน ต้องมีการพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเพื่อการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม
2. วัตถุประสงค์ ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ว่า ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใดบ้างในการสอนนั้น หรือระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. วิธีการและกิจกรรม ต้องมีการกำหนดวิธีการและกิจกรรมในการเรียนรู้ว่าควรมีอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดได้
4. การประเมิน ต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินเพื่อตัดสินว่าการเรียนรู้นั้นประสบผลตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

ทศนา แคมณี (2552) กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. หลักสูตร ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน
2. เนื้อหา มโนทัศน์ วัตถุประสงค์
3. ยุทธศาสตร์หรือยุทธวิธีในการสอน
4. กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อ
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ กำหนดการประเมินผลผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนและการนำข้อมูลย้อนกลับเพื่อไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ 7 ตัวบ่งชี้

ดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล
3. การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้
4. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน
5. มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน
6. มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
7. นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

5. การดำเนินการเรียนรู้

5.1 ความหมายของการดำเนินการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการดำเนินการเรียนรู้ ดังนี้

Moore (1992) ได้ให้ความหมายของการดำเนินการเรียนรู้ไว้ว่า การดำเนินการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่ยพยายามช่วยให้บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาดนในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) ได้ให้ความหมายของการดำเนินการเรียนรู้ไว้ว่า การดำเนินการเรียนรู้ คือ กระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล

สุนน อมรวิวัฒน์ (2545) ได้ให้ความหมายของการดำเนินการเรียนรู้ไว้ว่า การดำเนินการเรียนรู้ คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

1. มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม
2. ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่

3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

กล่าวโดยสรุปว่า การดำเนินการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน

5.2 ตัวบ่งชี้ขั้นการดำเนินการเรียนรู้

มีนักวิชาการและหน่วยงานได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ขั้นการดำเนินการเรียนรู้ ไว้ดังนี้
สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของการดำเนินการ
เรียนรู้ ดังนี้

1. ผู้สอนมีความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ พัฒนาได้ ตามแนวคิด
ปรัชญากลุ่มพิพัฒนนิยม
 2. ครูผู้สอนมองเห็นภาพรวมของผู้เรียน
 3. ครูผู้สอนพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม คือ ครูต้องมองผู้เรียนด้วยความรัก
ความเข้าใจ ผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ มีพลังที่จะเรียนรู้
 4. ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้
 5. ครูผู้สอนต้องเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
 6. กิจกรรมการเรียนการสอนของครู ต้องเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา
ต้องสร้างผู้เรียนให้มีพลังในการเรียนรู้
 7. กิจกรรมการเรียนรู้เป็นโครงสร้างยืดหยุ่นหลากหลาย การเรียนของ
ผู้เรียนแบบองค์รวมให้ความสำคัญทั้งความสามารถทางสติปัญญาหรือไอคิว และความสามารถในการ
พัฒนาทางอารมณ์หรืออีคิว และสามารถปรับและยืดหยุ่นได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2545) ได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของการดำเนินการเรียนรู้

เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตัวบ่งชี้ด้านผู้สอน

1. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่เอง
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ คือกระบวนการคิด
กระบวนการกลุ่มและสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน คือมีส่วนร่วมทั้งด้านปัญญา ภาย
อารมณ์และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่าง ๆ
คอมพิวเตอร์
4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทาง
กายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข
5. ผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ
ขีดความสามารถศักยภาพของผู้เรียน และผลผลิตจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินการเรียนรู้
6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ ผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้นมีบทบาท ดังนี้ 1) เป็นผู้นำเสนอ 2) เป็นผู้สังเกต 3) เป็นผู้ถาม 4) เป็นผู้ให้การเสริมแรง 5) เป็นผู้แนะนำ 6)เป็นผู้สะท้อนความคิด 7) เป็นผู้จัดบรรยากาศ 8) เป็นผู้จัดระเบียบ 9) เป็นผู้แนะแนว 10) เป็นผู้ประเมิน 11) เป็นผู้ให้คำชื่นชม 12) เป็นผู้กำกับ

ตัวบ่งชี้ด้านผู้เรียน

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ รวมทั้งสร้างสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ คือ กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่ม สร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และมีปฏิสัมพันธ์
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

ชนาธิป พรกุล (2552) ได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ของการดำเนินการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน
 2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
 3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง
 4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน
 5. มีการกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
 6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
 7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกัน
 8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
 9. ผู้เรียนรักโรงเรียนของตนและมีความกระตือรือร้นในการมาโรงเรียน
- กล่าวโดยสรุปว่า การดำเนินการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์

รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยและผู้เรียนต้องเป็นผู้เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ด้านการดำเนินการเรียนรู้ ได้ 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้หลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้แล้ว
2. จัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม
3. มีการเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละคน/กลุ่มที่แตกต่างกัน
5. ติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
6. จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก สอดคล้องกับเป้าหมาย

การเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน

7. ครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็ม

ตามศักยภาพของผู้เรียน

6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

6.1 ความหมายของการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินสภาพการเรียนรู้ตามสภาพจริงว่า เป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ภาระงาน บริบท (สถานการณ์/เหตุการณ์จำลองใกล้เคียงกับลักษณะงานที่เป็นจริง) และเกณฑ์การประเมินผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินสภาพการเรียนรู้ตามสภาพจริงว่า เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในชีวิตจริง มีเวลาเพียงพอสำหรับวางแผนการลงมือทำงานจนได้งานที่เสร็จสมบูรณ์ มีโอกาสประเมินผลการทำงานด้วยตนเองและมีการปรึกษาร่วมกับผู้เรียน

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2554) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินสภาพการเรียนรู้ตามสภาพจริงว่า คือ การประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงแห่งโลกปัจจุบัน และวิธีการประเมินที่เน้นงานที่นักเรียนแสดงออกในภาคปฏิบัติเน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลผลิตและแฟ้มสะสมงาน

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน

6.2 ตัวบ่งชี้ขั้นการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ไว้ดังนี้

อารีย์ วชิรวารการ (2542) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นการประเมินที่เป็นระบบ เป็นกระบวนการ และสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกต ซึ่งสามารถทำได้ในทุกสถานการณ์อาจจะมีหรือไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้
2. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ สามารถสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง ด้วยการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียนในด้านความรู้ ความสามารถ การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ
4. แบบทดสอบวัดความสามารถจริง (Authentic Test) ด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมจากสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงหรือเลียนแบบสภาพจริง
5. การรายงานตนเอง ด้วยการใช้นักเรียนสามารถพูดหรือเขียนบรรยายความรู้สึนึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการ วิธีการ และผลงานของนักเรียน
6. แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นตัวอย่างผลงานที่มีการเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบในช่วงหนึ่ง เพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถทักษะ ความสนใจ ความถนัด ความพยายาม ความก้าวหน้า ความสำเร็จ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่กระทำได้ทุกสถานการณ์และทุกสถานที่ผู้สอนอาจกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์ในการสังเกตหรืออาจไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการประเมินผู้เรียนว่า มีความจำเป็นต้องใช้การสังเกตระดับความสามารถหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาน้อยเพียงใดและวิธีการสังเกตสามารถใช้ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจด้านทักษะกระบวนการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการประเมินโดยตั้งคำถามง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเกินไม่สามารถสัมภาษณ์ผู้เรียนแต่ละคนได้ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ นิยมใช้

ประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำและด้านความรู้สึกลึกซึ้งที่สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

3. บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจและการแสดงออกของพฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเรียนรู้และแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรต่อไป

4. แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (Authentic Test) เป็นวิธีการสร้างข้อสอบโดยใช้คำถามที่เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการสร้างความรู้ใหม่จากความเข้าใจและประสบการณ์เดิมหรือจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้นให้คล้ายคลึงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในสถานการณ์ที่กำหนด เป็นต้น เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจ การฝึกทักษะและกระบวนการ รวมทั้งเจตคติต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

5. การรายงานตนเอง เป็นวิธีการประเมินด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบรรยายความรู้สึกรู้สึกหรือพูดแสดงความคิดเห็นออกมาโดยตรง เพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการ การใช้วิธีการต่าง ๆ และการสร้างผลงานของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนมากยิ่งขึ้น และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการรวมทั้งเจตคติต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

6. การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นการจัดเก็บตัวอย่างผลงานที่ต้องการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบและกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นของหลักสูตร เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพัฒนาได้สำเร็จ รวมทั้งความถนัด ความสนใจ ความพยายาม แรงจูงใจและความก้าวหน้าทางการเรียนที่สามารถนำมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคนให้ความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ด้านการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้ 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
2. สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
 4. สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด
 5. ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง
 6. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
6. แผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
- 6.1 แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาระดับชั้นอนุบาล
- แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายในฐานสมรรถนะ ระดับชั้นอนุบาล
- กิจกรรมความซื่อสัตย์
- วัตถุประสงค์
1. ระดับต้น : ให้มีสติชำนาญ มีความจดจ่อ มีการใคร่ครวญ เห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมกันอยู่ของตนเองและสิ่งต่าง ๆ และกำกับตนเองได้
 2. ระดับกลาง : 2.1 มีวิจาร์ณญาณในการเลือกกระทำสิ่งถูกและสามารถให้ เหตุผลอย่างสมเหตุสมผล (ความมีจริยธรรม)

กิจกรรม	Literacy	สื่อและอุปกรณ์
<p>ขั้นเตรียม (3-5 นาที)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูให้เด็กๆ นั่งล้อมวง ไหว้ทักทายซึ่งกันและกัน - ครูนำเด็กๆ ทำ Brain Gym ทำกำ-แบ, ทำโป่ง-ก้อย 	S จดจ่อ รู้ตัว	- ดนตรีบรรเลง พัฒนาคลื่น สมองต่ำ
<p>ขั้นกิจกรรม (10-15 นาที)</p> <p>ชง: ครูเปิดคลิปความซื่อสัตย์ให้เด็กดู ครูตั้งคำถาม</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีตัวละครอะไรบ้าง เชื่อมตนเอง: ครูตั้งคำถาม - เด็กๆ เคยเก็บเงินได้หรือไม่ - เมื่อเก็บเงินได้เด็ก ๆ ทำอย่างไร เชื่อมกันและกัน: เด็กๆ แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน โดยมีครูชวนสนทนา 	<p>ชง</p> <p>K ความรู้เกี่ยวกับ เจริญเติบโตของพืช เชื่อมตนเอง</p> <p>S วิจาร์ณญาณ เชื่อมกันและกัน</p> <p>S วิจาร์ณญาณ</p> <p>A ทักษะคดี+ ใช้</p>	- คลิปนิทาน ความซื่อสัตย์

กิจกรรม	Literacy	สื่อและอุปกรณ์
ใช้: ครูตั้งคำถาม - ถ้าเด็ก ๆ เป็นเด็กคนที่เก็บเงินได้เด็ก ๆ จะทำอะไร	C การมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นอย่างมี เหตุผล	
ขั้นจบ (3-5 นาที) ครูกล่าวขอบคุณความตั้งใจของเด็กๆ ทุกคน ส่งมอบความรัก ความขอบคุณซึ่งกันและกัน	A ความรัก ความเมตตา กรุณา A Self Esteem	

แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน ฐานสมรรถนะ ระดับชั้นอนุบาล
กิจกรรมโยคะ

วัตถุประสงค์

- ระดับต้น : ให้มีสติชำนาญ มีความจดจ่อ มีการใคร่ครวญ เห็น
ความสัมพันธ์ที่เชื่อมกันอยู่ของตนเองและสิ่งต่าง ๆ และกำกับตนเองได้
- ระดับกลาง : 2.1 มีวิจรรย์ญาณในการเลือกกระทำสิ่งถูกและสามารถให้
เหตุผลอย่างสมเหตุสมผล (ความมีจริยธรรม)

กิจกรรม	Literacy	สื่อและอุปกรณ์
ขั้นเตรียม (3-5 นาที) - ครูให้เด็กๆ นั่งล้อมวง ไหว้ทักทายซึ่งกันและกัน - ครูนำเด็กๆ ทำ Brain Gym ทำ ขนมหีบ ซาลาเปา	S จดจ่อ รู้ตัว	- ดนตรีบรรเลง พัฒนาคลีนสมอง ต่ำ
ขั้นกิจกรรม (10-15 นาที) ครูและนักเรียนร่วมกันทำทำโยคะ - ทำยืนไหว้พระอาทิตย์ - ทำภูเขา - ทำต้นไม้ - ทำเก้าอี้ - ทำผีเสื้อ - ทำเต่า - กระจกเงา - ทำงูใหญ่ - ทำปลาตัว	ชง K ความรู้เกี่ยวกับ เจริญเติบโตของพืช เชื่อมตนเอง S วิจรรย์ญาณ เชื่อมกันและกัน S วิจรรย์ญาณ A ทศนคติ+ ใช้ C การมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นอย่างมี เหตุผล	- ทำโยคะ

กิจกรรม	Literacy	สื่อและอุปกรณ์
<p>ชั้นจบ (3-5 นาที)</p> <p>ครูกล่าวขอบคุณความตั้งใจของเด็กๆ ทุกคน ส่งมอบความรัก ความขอบคุณซึ่งกันและกัน</p>	<p>A ความรัก</p> <p>ความเมตตา กรุณา</p> <p>A Self Esteem</p>	

6.2 แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาระดับชั้นมัธยมต้น

แผนการจัดกิจกรรมจิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน ฐานสมรรถนะ ระดับชั้นมัธยมต้น
กิจกรรม กล้วยไม้

วัตถุประสงค์

1. จิตศึกษาระดับต้น : ให้มีสติชำนาญ มีความจดจ่อ มีการใคร่ครวญเห็น
ความสัมพันธ์ที่เชื่อมกันอยู่ของตนเองและสิ่งต่าง ๆ และกำกับตัวเองได้

2. จิตศึกษาระดับกลาง :

2.1 มีวิจาร์ณญาณในการเลือกกระทำสิ่งถูก และสามารถให้เหตุผลอย่าง
สมเหตุสมผล (ความมีจริยธรรม)

2.2 มีวิจาร์ณญาณในการเลือกเพื่อนำตนเอง (Leading Self) เช่น
เห็นคุณค่า เห็นความพยายาม เห็นความถนัด การมีเป้าหมายของตนเอง หรือการเห็นข้อบกพร่องแล้ว
ปรับเปลี่ยนตัวเอง

กิจกรรม	Literacy	สื่อและอุปกรณ์
<p>ขั้นเตรียม (3 - 5 นาที)</p> <p>- ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมครูและนักเรียนทักทายกันและกัน</p> <p>- ครูนำการรู้ตัวด้วย Brain Gyms สลับข้าง และกลับมารับรู้ กาย รับรู้กำหนดลมหายใจเข้า-ออก</p>	<p>S จดจ่อ รู้ตัว</p>	<p>- สมุดจิตศึกษา</p> <p>- ปากกา</p> <p>- นิทานเซนเรื่อง กล้วยไม้</p>
<p>ขั้นกิจกรรม (10 - 15 นาที)</p> <p>ชง:</p> <p>ครูอ่านนิทานเซนเรื่อง “กล้วยไม้” ให้นักเรียนฟัง 2 รอบ เชื่อมตนเอง:</p> <p>ครูตั้งคำถาม</p> <p>1. จากบทความนักเรียนตีความว่าอย่างไร</p>	<p>ขั้นชง</p> <p>K ข้อมูลนิทานเรื่องราว เกี่ยวกับการไม่ยึดติด</p> <p>ขั้นเชื่อมตนเอง</p> <p>S คิด วิจาร์ณญาณ</p>	<p>- ดนตรีบรรเลง</p> <p>พัฒนาคลื่นสมอง ต่ำ</p>

กิจกรรม	Literacy	สื่อและอุปกรณ์
<p>2. “ตั้งแต่แรกเริ่มก็ไม่ได้ปลูกไว้ เพื่อที่จะโกรธ” ประโยคนี้นักเรียนคิดว่าอาจารย์หมายความว่าอย่างไร นักเรียนเขียนใคร่ครวญลงในสมุดจิตศึกษา</p> <p>3. นักเรียนเคยมีประสบการณ์ทำสิ่งใดแตก หรือร้าวบ้าง (สิ่งของ หรือความสัมพันธ์ก็ได้)</p> <p>เชื่อมกันและกัน: นักเรียนแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นร่วมกันและครูชวนสนทนา</p> <p>ใช้: ครูตั้งคำถาม “เราจะมีวิธีรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างเรากับคนอื่นอย่างไรได้บ้าง และฝึกฝนให้เป็นอุปนิสัยตลอด 21 วัน” นักเรียนเขียนใคร่ครวญลงในสมุดจิตศึกษา</p>	<p>ชั้นเชื่อมกันและกัน</p> <p>S วิचारण</p> <p>A ทศนคติ+</p> <p>ชั้นใช้</p> <p>K ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต</p> <p>S คิด วิचारण</p> <p>A ทศนคติ+</p>	
<p>ชั้นจบ (3 - 5 นาที)</p> <p>ครูกล่าวขอบคุณ พูดเสริมแรงชื่นชม Empower ในความตั้งใจของทุกคน</p>	A Self Esteem	

7. การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครู

7.1 ความหมายของการเสริมสร้าง

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเสริมสร้าง ไว้ดังนี้

ยนต์ ชุ่มจิต (2535) ให้ความหมายว่า การเสริมสร้าง หมายถึง การดำเนินงานที่พยายามจะเสริมสร้างให้ครูมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการทำงาน รวมถึงการมีบุคลิกภาพและคุณธรรมของความเป็นครูที่ดีด้วย

दनัย เทียนพุ่ม (2545) ให้ความหมายว่า การเสริมสร้าง หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นวิธีการที่มุ่งให้พนักงานได้รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การงาน และตัวพนักงานเอง หรืออาจมองในลักษณะเป็นการใช้คนให้เต็มเท่าที่บุคคลนั้นมีอยู่ จึงมีลักษณะเป็นการยกระดับหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานให้เท่าเทียมกับระดับขีดความสามารถของพนักงาน

กิริติ ยศยิ่งยง (2549) ให้ความหมายว่า การเสริมสร้างมนุษย์ หมายถึง กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และปรับปรุงพฤติกรรมของบุคลากรในระยะเวลาที่จำกัด ผ่านกระบวนการพัฒนาปัจเจกบุคคล เช่น การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนากระบวนการ พัฒนาอาชีพ และกระบวนการพัฒนาองค์กร เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อดึงเอาศักยภาพของ

ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเอื้ออำนวยต่อการช่วยให้องค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีเป้าหมายเพื่อองค์การ ลูกค้า บุคลากร และประชาชน/สังคม

กล่าวโดยสรุปว่า การเสริมสร้างเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เสริมสร้างให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ผ่านกระบวนการศึกษา อบรมและการพัฒนากระบวนการพัฒนาอาชีพ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในตัวบุคคลและภาพรวมขององค์กร

7.2 หลักการพัฒนาแบบ 70-20-10

การเรียนรู้แบบ 70-20-10 เป็นโมเดลที่ได้รับการพัฒนาโดย Morgan McCall, Robert W. Eichinger, and Michael M. Lombardo จาก Center for Creative Leadership เพื่อพัฒนาผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้นำเรียนรู้จากบริบทการทำงานจริงมากกว่าบริบทในห้องเรียน โดยลักษณะการเรียนรู้สำคัญของรูปแบบนี้คือ การผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ ในสัดส่วน 70-20-10 อย่างเหมาะสมและชัดเจนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละช่องทาง

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2563) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการเรียนรู้แบบ 70-20-10 ประกอบไปด้วยการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วนสำคัญ โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

70 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านประสบการณ์การทำงานจริง การเรียนรู้ในส่วนนี้มาจาก “การเรียนรู้จากการทำงาน” โดยอาจเป็นการทำงานประจำ (Routine) หรืองานโครงการ (Project) ภายในหน่วยงานหรือร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ งานมอบหมายท้าทาย หรืองานที่ต้องลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์การทำงานที่ต้องรับบทบาทที่เปลี่ยนไปพร้อมงานที่เปลี่ยนแปลง ซึ่ง Galely, Horton และ Wrona (2015) ได้ระบุว่า 70 เปอร์เซ็นต์ของความรู้และทักษะได้รับการเรียนรู้จากงาน ในขณะที่ Jennings และ Wagnier (2014) ; Rabin (2013) ได้เสนอให้ใช้แนวทางการพัฒนา 70 เปอร์เซ็นต์นี้เป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง เช่น การบริหารโครงการ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การประยุกต์ การเรียนรู้ใหม่ ๆ กับสถานการณ์จริง เป็นต้น

20 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านผู้อื่น

การเรียนรู้ในส่วนนี้มาจาก “การเรียนรู้จากผู้อื่น” ด้วยการสร้างและสานสายสัมพันธ์ไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับแบบอย่างที่ดีและแบบอย่างที่ไม่ดี ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการเข้าถึง การเป็นที่เลี้ยง การสอนงานการเรียนรู้จากผู้อื่น การเรียนรู้จากผู้ที่อยู่รอบข้างหรือจากเครือข่าย ซึ่ง Galely, Horton และ Wrona (2015) ระบุว่า 20 เปอร์เซ็นต์ได้รับการเรียนรู้จากการสอนงานของพี่เลี้ยงหรือผู้นำ ในขณะที่ Jennings และ Wagnier (2014) ; Rabin (2013) ได้เสนอให้ใช้แนวทางการพัฒนา 20 เปอร์เซ็นต์นี้เป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้วยบุคคลอื่น เช่น การสอนงานโดยหัวหน้างาน การได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น

การเป็นที่เลี้ยง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าในภาพรวมของการจัดการเรียนรู้แบบนี้จะเน้นการพัฒนาจากเพื่อนร่วมงาน คนทำงาน และเรียนรู้จากสังคมที่ผู้นำนอนั่งเอง

10 เปอร์เซนต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านหลักสูตรอย่างเป็นทางการ การเรียนรู้ในส่วนนี้มาจาก “การเรียนรู้จากห้องเรียน” ไม่ว่าจะในห้องเรียนหรือห้องฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ เช่น การศึกษา การฝึกอบรม หรือการสัมมนา ซึ่ง Galely, Horton และ Wrona (2015) ระบุไว้ว่า 10 เปอร์เซนต์ได้รับการเรียนรู้จากการเรียนในห้องเรียนหรือการจัดฝึกอบรม ในขณะที่ Jennings และ Wargnier (2014) ; Rabin (2013) ได้เสนอให้ใช้แนวทางการพัฒนา 10 เปอร์เซนต์นี้เป็นการเรียนรู้โดยกระบวนการที่กำหนด เช่น การเข้าฝึกอบรม การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ (E-learning) หรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นต้น

แต่ละสัดส่วนล้วนช่วยเติมเต็มกันและกัน เพื่อให้ผู้นำได้เรียนรู้ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกลายเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มตัว เช่น ถ้ามีการเรียนรู้ในสัดส่วน 70 เปอร์เซนต์ ที่เรียนรู้จากการทำงานไปแล้ว แต่ปรากฏว่ายังทำงานได้ไม่ดีอาจเกิดจากการไม่มีสัดส่วนการเรียนรู้ 20 เปอร์เซนต์ มาให้ข้อมูลป้อนกลับถึงสิ่งที่ทำได้ดีและสิ่งที่ต้องแก้ไข เพื่อพัฒนาการทำงาน ผู้นำก็อาจทำงานผิดพลาดซ้ำแบบเดิม ๆ เพราะไม่รู้ว่าจะต้องแก้ไขการทำงานอย่างไร หรือการทำงานให้ดีขึ้นควรต้องมีการเรียนรู้พื้นฐานทฤษฎีในสัดส่วน 10 เปอร์เซนต์ เพื่อช่วยให้ผู้นำมีองค์ความรู้พื้นฐานจำเป็นในบทบาทผู้นำ แต่การเรียนรู้แค่ภาคทฤษฎีอย่างเดียวโดยปราศจากการปฏิบัติก็ยากจะทำให้ผู้นำเก่งขึ้นได้ ซึ่งการเรียนรู้ในสัดส่วน 70 และ 20 เปอร์เซนต์ จะเข้ามาเติมเต็มการพัฒนาให้ได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่งผลให้การเรียนแบบสัดส่วน 10 เปอร์เซนต์ ก็ยังเป็นเรื่องจำเป็นที่ขาดไม่ได้อยู่ดีหรืออาจ

กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 70-20-10 คือ สัดส่วนเพื่อพัฒนาผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้นำเรียนรู้จากบริบทการทำงานจริงมากกว่าบริบทในห้องเรียน โดยลักษณะการเรียนรู้สำคัญของรูปแบบนี้คือ 70 เปอร์เซนต์ มาจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านประสบการณ์การทำงานจริง 20 เปอร์เซนต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านผู้อื่น และ 10 เปอร์เซนต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านหลักสูตรอย่างเป็นทางการ

7.3 วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครู

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครู ไว้ดังนี้

กิติมา ปรีดีติลล (2532) ให้ความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบุคคลในทางปฏิบัติได้แก่ 1) การปฐมนิเทศ 2) การสอนงาน 3) การมอบอำนาจให้ปฏิบัติงานให้รู้จักรับผิดชอบงาน 4) การสับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่ 5) การหาพี่เลี้ยงช่วยสอนงาน 6) ให้ทำหน้าที่ผู้ช่วยแทน 7) การให้รักษาการแทน 8) พาไปสังเกตการทำงานในบางโอกาส 9) ส่งไปศึกษาดูงาน

10) จัดประชุม สัมมนาและฝึกอบรม 11) ส่งเข้าประชุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน 11) จัดเอกสารทางวิชาการให้เพียงพอ 12) จัดให้มีคู่มือการปฏิบัติงานให้พอใช้ 13) การอ่านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฟังปาฐกถาทางวิชาการ 15) ให้ทำการทดลอง วิจัย โดยเฉพาะวิจัยในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ 16) ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน 17) ให้มีการปรึกษางานก่อนเปิดโรงเรียนและ 18) การนิเทศของครูใหญ่

ยนต์ ชุ่มจิต (2535) ให้ความคิดเห็นว่า วิธีการเสริมสร้างครูแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การเสริมสร้างและพัฒนาครูเป็นรายบุคคลในห้องเรียน ได้แก่ 1) การเยี่ยมและการสังเกตชั้นเรียน 2) การประชุมหารือกับครู 3) การช่วยครูปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และ 4) การพัฒนาการสอนของครูเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching) การสาธิตการสอน การประเมินตนเองของครู การให้เพื่อนครูนิเทศกันเอง การนิเทศแบบคลินิก และการนิเทศโดยเน้นจุดประสงค์

2. การเสริมสร้างและพัฒนาครูเป็นรายบุคคลในสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ได้แก่ 1) การเข้ารับการศึกษาอบรมเป็นรายวิชาในสถาบันอุดมศึกษา 2) การเข้าร่วมในการประเมินผลโรงเรียนโดยส่วนรวม 3) การเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมหารือในองค์กรวิชาชีพ 4) การอ่านเอกสารทางวิชาชีพ 5) การเขียนบทความทางวิชาการ 6) การเลือกหนังสือแบบเรียนและสื่อการสอนอื่น ๆ 7) การคัดเลือกคณะบุคลากรทางวิชาชีพ 8) การจัดจูลสารทางวิชาชีพ 9) การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครู 10) การปรับปรุงการสั่งงานด้วยตนเองของครู 11) การทำงานกับครูที่มีปัญหาและ 12) การช่วยเหลือครูที่มีปัญหาส่วนตัว

3. การเสริมสร้างและพัฒนาครูเป็นกลุ่ม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ได้แก่ 1) การปฐมนิเทศครูใหม่ 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การดำเนินการประชุมที่มีประสิทธิภาพ 4) การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น ๆ 5) การทดลองและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในห้องเรียน 6) เทคนิคกลุ่มสร้างคุณภาพ (Quality Circle-Q.C.) และ 7) เทคนิคกลุ่มเฉพาะ (Nominal Group Technique)

ปภาวดี ประจักษ์ศุภนิติ และกิ่งพร ทองใบ (2544) ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องรูปแบบของการเสริมสร้างบุคลากรในองค์กรว่า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีอยู่ 3 ประเภท คือ การฝึกอบรม การศึกษาและการพัฒนา ดังนี้

1. การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ การงานให้บุคคลมีโอกาสดำเนินตำแหน่งหน้าที่ที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร โดยมุ่งเน้นสิ่งสำคัญ 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ วิธีการฝึกอบรม ได้แก่ การฝึกปฏิบัติงาน การสอนในห้องเรียน การให้คำแนะนำและการฝึกอบรมที่จัดสถานที่จัดโดยสถานศึกษา สถาบัน ชมรมต่าง ๆ

2. การศึกษา เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสมรรถภาพของพนักงานโดยมีจุดเน้นที่บุคคลมากกว่างาน และเตรียมบุคลากรสำหรับการเลื่อนตำแหน่งเพื่อรองรับความก้าวหน้าในสายอาชีพ การให้การศึกษาด้านทัศนคติเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์และการบังคับบัญชา เป็นการเตรียมเพื่อจะปรับตนให้ทำหน้าที่หรือเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ สำหรับวิธีการให้การศึกษานั้นจะใช้วิธีการฝึกอบรม ได้แก่ การสัมมนา การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อในสถาบันทางการศึกษา ฯลฯ

3. การพัฒนา เป็นการเตรียมพนักงานให้สามารถก้าวทันกับความเจริญก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงองค์การวัตถุประสงค์ก็คือต้องการให้พนักงานได้ เตรียมพร้อมที่จะรองรับสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นคล่องตัวองค์การอยู่รอดในอนาคต เช่น การลดขนาดขององค์การ การปรับปรุงองค์การใหม่ วิธีการพัฒนาทำได้โดยการเพิ่มพูน ทักษะ ปรับปรุงบุคลิกภาพ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ความรู้เพื่อให้เกิดความริเริ่มมีวิสัยทัศน์ เป็นการบูรณาการความต้องการของบุคลากรเข้ากับความต้องการขององค์การ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาภาพรวมขององค์การในที่สุด

พคิน แดงจวง (2558) ได้ให้ความคิดเห็นว่า หลักการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพครูสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การเสริมสร้างและพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกอบรมปฏิบัติงาน การประชุมทางวิชาการ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การช่วยเหลือเพื่อนครูในการทำงาน การเสนอรายงาน พัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นการฝึกฝนที่ครูเลือกปฏิบัติด้วยตนเองตามศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยและโอกาสของตน

2. การส่งเสริมเพิ่มพูนให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทัศนคติที่ดีขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และทักษะ เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนเอง รับผิดชอบ รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3. การเสริมสร้างและพัฒนาโดยองค์การหรือสถานศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างเป็นกระบวนการ และเป็นระบบมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมให้ไปศึกษาอบรมดูงานสาขาที่ปฏิบัติงานอยู่ สนับสนุนให้ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ให้อุปการะวิจัยให้ไปเป็นวิทยากรในหน่วยงานอื่น ๆ และการแลกเปลี่ยนบุคลากร ส่งเสริมการเขียนตำรา สนับสนุนให้เป็นสมาชิกขององค์การวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศ และอนุญาตให้ไปปฏิบัติงานด้านวิชาการ โดยถือว่าไม่เป็นการลาเหล่านี้ เป็นต้น

4. การเสริมสร้างและพัฒนาครูโดยหน่วยงานกลางอาจเป็นหน่วยงานต้นสังกัดการบริหารบุคคล เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหน่วยงานอื่นของกระทรวง

ศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ที่มีการพัฒนาทุกด้านอย่างต่อเนื่องและการพัฒนา โดยองค์การวิชาชีพครู คือ ครูสภา เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานแห่งวิชาชีพครูและการถือครอง ใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพอีกด้วย นอกจากนี้ยังอาจมีการพัฒนาโดยองค์การชมรม สมาคมหรือ กลุ่มวิชาชีพที่ผู้ประกอบวิชาชีพรวมตัวกันเพื่อดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อผลประโยชน์แห่งวิชาชีพของพวกตน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

วีระชัย จิระชาติ (2558) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การเสริมสร้างและพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษา มีรูปแบบและวิธีการการเสริมสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีสมรรถนะตามมาตรฐาน ตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) สมรรถนะการปฏิบัติงานใน หน้าที่ (Functional Competency) และสมรรถนะเฉพาะตามกลุ่มสาระ (Specification Competency) ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด

2. รูปแบบของการเสริมสร้างและพัฒนาเน้นการสร้างเครือข่ายที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่ สคปศ. กำหนดให้กระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อความสะดวกในการเข้ารับการ พัฒนา ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งที่เป็นองค์การเครือข่าย บุคคลเครือข่าย และเครือข่ายทางไกล

3. วิธีการเสริมสร้างและพัฒนาต้องมีความหลากหลาย สอดคล้องกับ ความต้องการพัฒนาของครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่มุ่งเน้นวิธีการพัฒนาที่ใช้โรงเรียน/ หน่วยงานเป็นฐาน (School Based Development/Inside Based Development) เป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุปว่า การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ ในด้านทักษะ ด้านความรู้ ความชำนาญ ในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการเสริมสร้างครูให้มีประสิทธิภาพต้องเป็นไปตามความต้องการของครูและไม่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนของนักเรียน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้วิจัยจึงได้ นำมาสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 การสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู	กิตติมา ปริดีติก (2532)	ยนต์ ชุมจิต (2535)	ปภาวดี ประจักษ์ศุภนิติ และกิงพร ทองใบ (2544)	พทิน เต่างจวง (2558)	ศิริชัย จิระชาติ (2558)	ความถี่
1. การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓	✓				2
3. การศึกษาต่อ		✓	✓			2
4. การประชุมหารือกับครู	✓	✓		✓		3
5. การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น	✓	✓				2
6. การศึกษาดูงาน	✓		✓			2
7. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	✓		✓			2
8. การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง	✓	✓	✓			3
9. การเรียนรู้เป็นกลุ่ม	✓	✓		✓	✓	4
10. การนิเทศ	✓	✓			✓	3

จากตาราง 2 พบว่า ค่าคะแนนความถี่ของการฝึกอบรมและร่วมสัมมนามีค่าสูงสุดรองลงมาคือ การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การประชุมหารือกับครู การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การนิเทศ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาต่อ การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ตามลำดับ สำหรับการเลือกวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุดและยึดหลักความเหมาะสมกับสถานศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาได้ตามสภาพบริบท ได้วิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้ 1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

1. ความหมายของโปรแกรม

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ ดังนี้

Rogers (2000) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมว่าเป็นการสร้างโมเดลที่เป็นไปได้เกี่ยวกับโปรแกรมถูกคาดหวังว่าจะทำงานอย่างไร เพื่อที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งนักประเมินจะใช้ทฤษฎีนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินและใช้เป็นมาตรฐาน (Benchmark) ในการตัดสินประสิทธิผลของโครงการ

พวงแก้ว กิจธรรม (2552) ได้ให้ความหมายว่า โปรแกรมการพัฒนา หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมที่มีขั้นตอน กระบวนการ วิธีการพัฒนา อย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับผู้ที่จะพัฒนาได้พัฒนาดตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ตั้งไว้

สมหมาย แจ่มกระจ่าง และดุสิต ขาวเหลือง (2554) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรม หมายถึง แผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้น โดยการประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร

กล่าวโดยสรุปว่า โปรแกรม คือ แผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำเอาองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กร

2. องค์ประกอบของโปรแกรม

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ดังนี้

Knowles (1980) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 การจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นที่ 2 การจัดตั้งโครงสร้างองค์การสำหรับการวางแผน
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัยความต้องการสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นที่ 4 การจัดสร้างทิศทางเป้าหมายสำหรับเรียนรู้
- ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามโปรแกรม (การสรรหาและการฝึกอบรมการจัดการเกี่ยวกับผู้สนับสนุนการเรียนรู้และกระบวนการ การปรึกษาทางด้านการศึกษาการงบประมาณ)
- ขั้นที่ 6 การออกแบบด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้

ขั้นที่ 7 การประเมินผล และการวินิจฉัยซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

Boone (1992) ได้กล่าวว่า โปรแกรมควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน ครอบคลุมด้านความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมการรับผิดชอบ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่อยู่ในแผนการสอนของโปรแกรม ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่กำหนดในโปรแกรม
3. แผนการจัดการเรียนการสอนตรงตามจุดประสงค์ของโปรแกรม
4. จัดวัสดุ/อุปกรณ์ สื่อการสอนต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5. รายละเอียดของเนื้อหาที่น่าสนใจ
6. มีแบบประเมินผล หรือเครื่องมือที่ใช้วัดกระบวนการพัฒนาด้านต่าง ๆ หรือการปฏิบัติของนักเรียนตามวัตถุประสงค์
7. วัตถุประสงค์ สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลของโปรแกรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
8. นำโปรแกรมไปใช้ เพื่อดูว่าสื่อการสอนและกิจกรรมนั้นเหมาะสมหรือไม่
9. มีการรวบรวมข้อมูลจากผลการเรียนรู้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือไม่

Caffarella (2002) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ มีลักษณะดังนี้ การจัดพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน การกำหนดแนวคิดโปรแกรม การค้นหาและจัดลำดับความสำคัญของแนวคิดโปรแกรมการพัฒนา วัตถุประสงค์ของโปรแกรม การเตรียมถ่ายโอนการเรียนรู้ การสร้างแผนการประเมินผลการพิจารณา รูปแบบตารางเวลาและความต้องการของเจ้าหน้าที่การเตรียมแผนด้านงบประมาณและการตลาด การออกแบบแผนการสอน การประสานงานด้านสิ่งสนับสนุนและพร้อมรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและการสื่อสารคุณค่าของโครงการ

Kanaya และ McMillan (2005) ได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบของโปรแกรมและองค์ประกอบของบุคคล องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) รูปแบบ 2) ระยะเวลา 3) การเป็นกลุ่มผู้เข้าอบรมที่อยู่ในบริบทเดียวกัน 4) การเรียนรู้เชิงรุก 5) การเน้นที่เนื้อหาความรู้ 6) มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงองค์ประกอบของบุคคล ประกอบด้วย 1) การได้รับการยอมรับ 2) การมีแรงจูงใจ

ธำรง บัวศรี (2542) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของโปรแกรมออกเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา (Educational Goals and Policies)
2. จุดมุ่งหมายโปรแกรม (Program Aims)
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures)
4. จุดประสงค์รายวิชา (Subject Objectives)
5. เนื้อหา (Content)
6. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน (Instructional Objectives)
7. กลยุทธ์การเรียนการสอน (Instructional Strategies)
8. การประเมินผล (Evaluation)
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรม ผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ของครู	Knowles (1980)	Boone (1992)	Caffarella (2002)	Kanaya และ McMillan (2005)	อ้าง บัวศรี (2542)	ความถี่
1. หลักการ		✓	✓		✓	3
2. วัตถุประสงค์		✓	✓		✓	3
3. โครงสร้าง	✓				✓	2
4. เนื้อหา		✓	✓	✓	✓	4
5. กิจกรรม		✓			✓	2
6. วิธีพัฒนา	✓	✓	✓		✓	4
7. การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม	✓		✓			2
8. การประเมินผลโปรแกรม	✓	✓	✓		✓	4
9. การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม		✓				1

จากตาราง 3 พบว่า ค่าคะแนนความถี่ของเนื้อหา วิธีพัฒนา การประเมินผลโปรแกรม มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง กิจกรรม การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม และการจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม ตามลำดับ สำหรับการเลือกองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุดและนำมาเรียงตามความเหมาะสม กับสถานศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาได้ตามสภาพบริบทของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ได้องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

3. การพัฒนาโปรแกรม

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการพัฒนาโปรแกรม ไว้ดังนี้

McClelland (1973) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาโปรแกรม (Program Development Model) ประกอบด้วย

1. การประเมินความต้องการ (Needs Assessment)
2. ตั้งวัตถุประสงค์ (Goal Setting)
3. การวางแผนตั้งทีมงาน (Planning Team)
4. การพัฒนาบุคลากร (Staff Development)
5. การประเมินผล (Evaluation)
6. วิธีลงมือปฏิบัติ (Modes of Implementation)
7. การจัดการทรัพยากร (Resource Management)
8. การประเมินสิ่งแวดล้อม (Environment Assessment)

Knowles (1980) ได้เสนอการวางโปรแกรมการพัฒนาการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

- ขั้นที่ 1 การจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นที่ 2 การจัดตั้งโครงสร้างองค์การสำหรับการวางแผน
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัยความต้องการสำหรับการเรียนรู้
- ขั้นที่ 4 การจัดสร้างทิศทางเป้าหมายสำหรับเรียนรู้
- ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามโปรแกรม (การสรรหาและการฝึกอบรมการจัดการเกี่ยวกับผู้สนับสนุนการเรียนรู้และกระบวนการการปรึกษาทางด้านการศึกษาระบบประมาณ)
- ขั้นที่ 6 การออกแบบด้านประสบการณ์ในการเรียนรู้
- ขั้นที่ 7 การประเมินผลและการวินิจฉัยซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

Barr และ Keating (1990) เสนอรูปแบบ 5 ขั้น เพื่อการพัฒนาโปรแกรม (Five-step Model for Program Development) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมิน (Assessment)

- 1.1 ประเมินความต้องการ
- 1.2 ประเมินสิ่งแวดล้อมสถานศึกษา
- 1.3 ประเมินทรัพยากรเช่นบุคลากรเงินทรัพยากรทางกายภาพ

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning)

- 2.1 การพัฒนาที่วางแผน
- 2.2 การกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และการประเมินผล
- 2.3 เลือกวิธีปฏิบัติ
- 2.4 ฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2.5 กำหนดงบประมาณที่ต้องใช้
- 2.6 กำหนดเวลาที่ใช้งบสิ้นสุดโปรแกรม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Implementation)

- 3.1 กำหนดความรับผิดชอบเช่นทักษะความสามารถและงานที่ต้องทำ
- 3.2 ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
- 3.3 ประเมินผลกระบวนการ (Process) และประเมินผลผู้ผลิต (Product)

ขั้นที่ 4 ประเมินหลังจบโปรแกรม (Post-assessment) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกระบวนการและผลผู้ผลิตเพื่อการตัดสินใจอนาคตของโปรแกรม

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจเชิงบริหาร (Administrative Decision) การตัดสินใจว่าจะดำเนินโปรแกรมต่อไปหรือยุติโปรแกรมหรือดัดแปลงปรับปรุง

Boone (1992) ได้อธิบายว่าโปรแกรมการพัฒนาศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวางแผน

- 1.1 องค์การและกระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย
 - 1.1.1 การทำความเข้าใจและยอมรับกับหน้าที่ขององค์การ คือ พันธกิจปรัชญาและเป้าหมาย
 - 1.1.2 การทำความเข้าใจและยอมรับกับโครงสร้างขององค์การทางด้านบทบาทและความสัมพันธ์
 - 1.1.3 การจัดการความรู้และทักษะเกี่ยวกับกระบวนการทางด้านการอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากรและการประเมินผลและการตรวจสอบได้

1.1.4 การทำความเข้าใจและการยอมรับกับการทดสอบกรอบแนวคิด
สำหรับการวางโปรแกรม

1.1.5 การทำความเข้าใจและการยอมรับความต่อเนื่องของการปรับปรุง
องค์กรต่อไป

1.2 การเชื่อมต่อองค์การกับสาธารณะ
1.2.1 การระบุกลุ่มเป้าหมายขององค์กร
1.2.2 การระบุและการพบปะผู้นำของกลุ่มเป้าหมาย
1.2.3 การร่วมกันระบุประเมินและวิเคราะห์ความต้องการโดยมุ่งที่

กลุ่มเป้าหมาย

2. การออกแบบและการนำไปใช้ ประกอบด้วย

2.1 การออกแบบโปรแกรม
2.1.1 การแปลงความต้องการอย่างเร่งด่วนเป็นความต้องการ
2.1.2 การแปลงความต้องการระดับให้เป็นวัตถุประสงค์มหภาค
2.1.3 การชี้เฉพาะกลยุทธ์ทางการศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้
2.1.4 การชี้เฉพาะผลที่ตามมาในระดับมหภาคของโปรแกรม

ระดับมหภาค

2.2 การนำโปรแกรมที่วางไว้แล้วไปปฏิบัติ

3. การประเมินผลและการตรวจสอบ

3.1 การกำหนดและการวัดผลลัพธ์ของโปรแกรม
3.2 การประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม
3.3 การใช้ข้อค้นพบจากการประเมินสำหรับการปรับปรุงโปรแกรม

การเปลี่ยนแปลงองค์การและสำหรับการตรวจสอบได้จากสาธารณะองค์การที่เหนือขึ้นไปผู้ให้เงินทุน
องค์การวิชาชีพและรัฐบาล

Caffarella (2002) ได้อธิบายวิธีการวางแผนโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ไว้ว่าประกอบไปด้วย 9 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างข้อมูลพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน

ขั้นที่ 2 การระบุแนวความคิดของโปรแกรม

ขั้นที่ 3 การจัดลำดับแนวความคิดของโปรแกรม

ขั้นที่ 4 การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

ขั้นที่ 5 การเตรียมการสำหรับถ่ายโอนการเรียนรู้

ขั้นที่ 6 การสร้างแผนการประเมินผลการกำหนดรูปแบบตารางเวลาและความต้องการทางด้านเจ้าหน้าที่

ขั้นที่ 7 การออกแบบแผนการสอน

ขั้นที่ 8 การประสานงานผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 9 การศึกษาคุณค่าของโปรแกรม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ของครู	McClelland (1973)	Knowles (1980)	Barr และ Keating (1990)	Boone (1992)	Caffarella (2002)	ความถี่
1. การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม	✓	✓	✓	✓	✓	4
2. การตั้งวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	✓		✓		✓	4
3. การวางแผนในการจัดทำโปรแกรม	✓	✓	✓	✓	✓	4
4. การออกแบบโปรแกรมการอบรม		✓			✓	2
5. การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม					✓	4
6. การใช้โปรแกรมฝึกอบรม			✓	✓		2
7. การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม	✓	✓	✓	✓		4

จากตาราง 4 พบว่า ค่าคะแนนความถี่ของการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม การตั้งวัตถุประสงค์ของโปรแกรม การวางแผนในการจัดทำโปรแกรม การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรมมีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การออกแบบโปรแกรมการอบรมและการใช้โปรแกรมฝึกอบรม ตามลำดับ สำหรับการเลือกรูปแบบการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง

การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์ การพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุดและเรียงลำดับตามความเหมาะสม กับสถานศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาได้ตามสภาพบริบท ได้รูปแบบการพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การวางแผนในการจัดทำ โปรแกรม 3) การใช้โปรแกรมฝึกอบรม และ 4) การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม

การศึกษาความต้องการจำเป็น

1. ความหมายของความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของความต้องการจำเป็นไว้ ดังนี้

Stufflebeam และคณะ (1971) กล่าวว่า หมายความว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่จะต้องได้รับการตอบสนองหรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง โดยให้ ความหมายความต้องการจำเป็นตามมุมมอง (View) 4 ด้าน ดังนี้

1. มุมมองด้านความแตกต่าง (Discrepancy View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (Desired Performance) กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (Observed Performance)

2. มุมมองด้านความเป็นประชาธิปไตย (Democratic View) ความต้องการ จำเป็น หมายถึง ความปรารถนา ความต้องการของคนส่วนใหญ่ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้

3. มุมมองด้านการวิเคราะห์ (Analytic View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สารสนเทศของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่บุคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณาถึงความเห็นว่ามี ความสำคัญต่อหน่วยงานและทำให้เกิดการพัฒนาในหน่วยงาน

4. มุมมองด้านการวินิจฉัย (Diagnostic View) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่คุณคนได้พิจารณาแล้วว่า มีความบกพร่อง หรือขาดหายไป (Deficiency of Absence) และ พิสูจน์ความแตกต่างหรือช่องว่าง (Gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ หรือสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (What is?) กับสิ่งที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่คาดหวัง (What should be?)

Kaufman และ English (1981) กล่าวว่า หมายความว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่ปรารถนาจะเกิดขึ้นหรือต้องการให้เกิดขึ้น

สุวิมล ว่องวานิช (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง เป็นความแตกต่างระหว่าง สิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ต้องการ กับสิ่งที่เป็นจริงในปัจจุบัน โดยความแตกต่างที่เกิดขึ้นจะบอก สภาพปัญหาที่มีอยู่

กล่าวโดยสรุปว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นอย่างจริงในปัจจุบัน เป็นสภาพที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุง แก้ไขตามการรับรู้ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2. ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น ไว้ดังนี้ Kaufman (1981) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นทางการ ซึ่งกำหนดช่องว่างระหว่างผลผลิตหรือผลลัพธ์ในปัจจุบันและผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เป็นที่ต้องการ และจัดวางช่องว่างเหล่านี้ตามลำดับความสำคัญและเลือกสิ่งที่เห็นว่าคุณค่าที่สุดเพื่อแก้ปัญหา

Witkin และ Altschuld (1995) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นว่า คือ กระบวนการที่เป็นระบบเพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง และการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินการและการจัดการทรัพยากร

สุวิมล ว่องวานิช (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพในปัจจุบัน (What Is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (What Should Be) ที่มีระบบเพื่อจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยเป็นการระบุความต้องการจำเป็นพิจารณาตัดสินใจความขัดแย้ง ตรวจสอบสภาพทั่วไปตามธรรมชาติและหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไข การจัดสรรงบประมาณ การจัดทำแผนการดำเนินงานขององค์กร

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพในปัจจุบัน (What Is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (What Should Be) ที่มีระบบเพื่อจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ตรงสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง

3. ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้จำแนกขั้นตอนการประเมินไว้ ดังนี้

Stufflebeam และคณะ (1971) ได้กล่าวถึงกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นว่า ประกอบด้วยชุดกิจกรรมที่มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน 5 ชุด คือ

1. การเตรียมการที่จะทำการประเมินความต้องการจำเป็น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

4. รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

5. การนำข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการมาประยุกต์ใช้

ขั้นตอนเหล่านี้ไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นเรียงลำดับตามลำดับตายตัว เนื่องจากแต่ละขั้นตอนสามารถเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และเนื่องจากไม่สามารถหลีกเลี่ยงลักษณะของการเกิดเวียนเป็นวัฏจักรได้

Witkin และ Altschuld (1995) ได้เสนอโมเดลการประเมินความต้องการจำเป็นที่เรียกว่า “Three-phase Model” โดยแบ่งขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น ออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ก่อนการประเมิน (การสำรวจ) เป็นระยะการเตรียมการก่อนการประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ การกำหนดแผนการดำเนินการ การกำหนดจุดหมาย หลักการกำหนดขอบเขตหรือประเด็นของความต้องการจำเป็น การระบุข้อมูลที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของความต้องการจำเป็น รวมถึงการกำหนดข้อมูลที่จะรวบรวมแหล่งที่มาของข้อมูล วิธีการระดับความสามารถในการใช้ข้อมูล

ระยะที่ 2 การประเมิน (การเก็บรวบรวมข้อมูล) เป็นระยะการเก็บข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น การจัดลำดับความต้องการจำเป็นก่อนหลัง ชั้นแรก การวิเคราะห์สาเหตุ ระดับที่ 1, 2 และ 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 3 หลังการประเมิน (การนำไปใช้ประโยชน์) เป็นระยะของการใช้ผลการประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ การจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นก่อนหลังในทุกระดับที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ การพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหา การพัฒนาแผนปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหา การประเมินความต้องการจำเป็น การเผยแพร่ผลที่ได้รับ

สุวิมล ว่องวานิช (2542) ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
2. การกำหนดคำถามและขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็น
3. กำหนดการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 3.1 การกำหนดกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง
 - 3.2 การกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล
 - 3.3 การกำหนดเครื่องมือการเก็บข้อมูล
 - 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.5 การจัดทำรายงาน
 - 3.6 การใช้ผลประเมิน

4. ประเภทของวิธีการใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น

กล่าวโดยสรุปว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีขั้นตอนการดำเนินงานเหมือนกับการวิจัยโดยทั่วไป กล่าวคือ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เทคนิควิธีการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำรายงานและผลสมบูรณ์ ถ้าในขั้นตอนสุดท้ายมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. ความหมายของการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการสนทนากลุ่มไว้ ดังนี้

Kitzinger (1994) ได้ให้ความหมายว่า การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการอภิปรายที่มีแบบแผนอันเป็นกิจกรรมกลุ่มในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสร้างผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้

Morgan (1997) ได้ให้ความหมายว่า การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์กลุ่ม และมีความสำคัญที่ใช้ในการแยกแยะระหว่างของมากกว่าสองสิ่ง การสัมภาษณ์กลุ่มเกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์บุคคลในเวลาเดียวกัน โดยเน้นคำถามและการตอบสนองกันระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มในการสนทนา อย่างไรก็ตามการจัดสนทนากลุ่มต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่ม บนพื้นฐานของประเด็นที่ผู้วิจัยได้เสนอ

รัตนะ บัวสนธ์ (2551) ได้ให้ความหมายว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หมายถึง การให้บุคคลกลุ่มหนึ่งที่นักวิจัยคัดเลือกมาสนทนาได้ตอบ แสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกัน ในประเด็นต่าง ๆ ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสนทนากลุ่มจัดเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นการผสมเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview)

วรวิฑูรี โธมรัตน์ (2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) เป็นกลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจะถูกคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง หรือเป็นผู้สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ โดยมีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 8-10 คน

กล่าวโดยสรุปว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รูปแบบหนึ่ง เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลในเวลาเดียวกันที่ประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีคุณสมบัติ

คุณลักษณะคล้าย ๆ กัน ที่สามารถให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนทัศนะ สนทนาโต้ตอบ อภิปรายร่วมกันได้ อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง และตรงประเด็น

2. ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนการจัด สนทนากลุ่มไว้ ดังนี้

ชาย โปธิสิตา (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดสนทนากลุ่มมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม อยู่ 9 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่น ถ้ามีการปรับหรือเปลี่ยนแปลงขั้นตอนใด ขั้นตอนหนึ่งก็อาจจะมีผลจำเป็นที่จะต้องปรับกิจกรรมในขั้นตอนอื่นตามไปด้วย ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหาการวิจัยหรือประเด็นที่จะอภิปรายผล
2. กำหนดกรอบการเลือกตัวอย่าง
3. กำหนดผู้ดำเนินการวิจัย
4. สร้าง/ทดสอบแนวคำถาม
5. เลือกกลุ่มตัวอย่างหรือกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ
6. จัดการสนทนากลุ่ม
7. จัดระเบียบข้อมูล
8. วิเคราะห์ข้อมูล
9. เขียนรายงาน

นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกลม (2551) ได้สรุปขั้นตอนการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. การเตรียมการประชุมอภิปรายกลุ่ม (Preparing for Session)
 - 1.1 ระบุวัตถุประสงค์
 - 1.2 พัฒนาคำถามที่เหมาะสมประมาณ 6 คำถาม อย่างระมัดระวัง
 - 1.3 วางแผนการประชุม
2. การพัฒนาคำถาม พัฒนาประมาณ 5-6 คำถาม (Developing Question)
3. การวางแผนการประชุม ประกอบด้วย (Planning the Session)
 - 3.1 การจัดตารางวางแผนการประชุม
 - 3.2 เตรียมอาหารว่าง ดำเนินการประชุม
 - 3.3 ความเท่าเทียมกันของสมาชิกในการแสดงความคิดเห็นโดยคำนึงถึง

กฎพื้นฐาน (Ground Rules) คือ รักษาการเน้นประเด็นที่ต้องการ รักษาแรงขับเคลื่อนมุ่งสู่ประเด็นที่ต้องการทำให้เข้าใจคำถามตรงประเด็นที่ตั้งไว้

- 3.4 ระเบียบวาระการประชุม
- 3.5 จำนวนสมาชิกกลุ่มที่เหมาะสม
- 3.6 วางแผนบันทึกการประชุม
4. การอำนวยความสะดวกระหว่างการประชุม (Facilitating the Session)
 - 4.1 เป้าหมายหลักของการอำนวยความสะดวก
 - 4.2 แนะนำผู้ดำเนินการประชุม
 - 4.3 อธิบายวิธีการที่จะใช้ในการบันทึกการประชุม
 - 4.4 ดำเนินการตามวาระการประชุม
 - 4.5 ข้อควรระมัดระวังในการใช้คำถามก่อนที่จะกล่าวและเคารพการประชุม
 - 4.6 การสรุปประเด็นอภิปรายต้องชัดเจนและสมาชิกแก้ไขเพิ่มเติมได้
 - 4.7 สมาชิกในกลุ่มการประชุมต้องเคารพในศักดิ์ศรี ความคิดเห็นสมาชิกอื่น
5. สิ่งที่ต้องดำเนินการหลังการสนทนากลุ่ม
 - 5.1 ตรวจสอบการบันทึกเทป (ถ้ามี)
 - 5.2 จัดบันทึกเพิ่มเติมเพื่อความกระจ่างชัด
 - 5.3 เขียนการสังเกตที่ได้ระหว่างการประชุม

รัตนะ บัวสนธ์ (2556) ได้อธิบายไว้ว่า การสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย งานวิจัยเชิงคุณภาพที่จะใช้การสนทนากลุ่มดำเนินการวิจัยนั้นก็จะเป็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของสภาพการณ์ที่มีไข่เหมาะคำตอบได้ในเชิงตัวเลขปริมาณต่าง ๆ หรือปัญหาที่ต้องการคำตอบในเชิงถูกหรือผิด แต่ควรเป็นปัญหาที่ต้องการความคิดเห็นอย่างหลากหลายที่ยังไม่มีข้อสรุปมาก่อน
2. สร้างกรอบความคิดและประเด็นการสนทนา การสร้างกรอบความคิดและประเด็นการสนทนาจะต้องจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางหาคำตอบให้กับปัญหาวิจัย
3. กำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างควรเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรเป้าหมาย
4. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง นัดหมาย นัดเวลา สถานที่ และการเดินทางมาเข้าร่วมสนทนา การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ควรแจ้งวัตถุประสงค์ที่คัดเลือกให้ทราบ และสอบถามความสมัครใจยินยอมเข้าร่วมสนทนาด้วย เมื่อบุคคลเหล่านี้ให้ความยินยอมแล้วจึงนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่จะให้มีการสนทนาพูดคุยกัน ตลอดจนสอบถามความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานที่จัดการสนทนา เพื่ออำนวยความสะดวกต่อไป

5. ดำเนินการสนทนาตามลำดับกรอบความคิดและประเด็นการสนทนา ควรแจ้งวัตถุประสงค์การจัดการสนทนากลุ่มครั้งนี้ รวมถึงอธิบายถึงลักษณะ การพูดคุย และขออนุญาตบันทึกเทปหรือวีดิโอการสนทนาตามความจำเป็น ต่อจากนั้นก็เริ่มดำเนินการสนทนา จนสิ้นสุดกระบวนการ นักวิจัยอาจมอบสิ่งของหรือเงินค่าตอบแทนให้แก่การเสียสละเวลาของผู้ร่วมสนทนาตามความเหมาะสม

6. ถอดเทปบันทึกและวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้ การสนทนากลุ่มควรถอดเทปการสนทนาโดยเร็ว เพราะนักวิจัยยังสามารถจดจำคำพูดและอากัปกริยาของผู้พูดแต่ละคนได้เป็นอย่างดี แล้วจึงนำข้อมูลคำพูดและส่วนที่เป็นบันทึกแทรกเกี่ยวกับพฤติกรรมและอากัปกริยาของผู้ร่วมสนทนาไปทำการวิเคราะห์ตีความ เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยตามลำดับกรอบความคิดและประเด็นการสนทนา

7. เขียนรายงานวิจัย การเขียนรายงานวิจัยเป็นการนำข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดรูปเล่มนำเสนอตามลำดับ โดยเริ่มตั้งแต่ความเป็นมา ปัญหาของการวิจัย จนกระทั่งการสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

3. ประโยชน์ของการเก็บข้อมูลการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม

นงนภัส คู่วรัญญู เทียงกมล (2551) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ประโยชน์ของการเก็บข้อมูลแบบสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. การอภิปรายกลุ่ม เป็นการวิจัยที่เหมือนกับการวิจัยเชิงคุณภาพอื่น ๆ ที่สามารถได้ข้อมูลที่ลึกมากกว่าที่สมาชิกคิด และยังบ่งชี้ได้ว่าทำไมจึงคิดเช่นนั้น
2. สามารถค้นพบความต้องการประสบการณ์ ความชอบ และการสันนิษฐานของสมาชิกที่หลากหลาย
3. ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กลุ่ม เช่น สมาชิกสามารถสร้างความคิดจากความคิด และข้อเสนอแนะของสมาชิกอื่นในกลุ่ม
4. ได้ข้อเสนอแนะที่คาดคิดมาก่อน และมุมมองใหม่ ๆ จะถูกค้นพบโดยง่าย
5. การประสานใจที่พร้อมเพรียงระหว่างผู้ดำเนินการอภิปราย และสมาชิกในกลุ่ม จะสามารถให้กำลังใจสมาชิกให้สามารถแสดงความรู้สึกลึกซึ้งอย่างเต็มที่และจริงใจ

รัตนะ บัวสนธ์ (2556) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การจัดการสนทนากลุ่มมีประโยชน์ ดังนี้

1. ประหยัดงบประมาณและสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว
2. ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงจำนวนมากและเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปภาษาพูดของผู้ร่วมสนทนากลุ่มโดยตรง ข้อมูลที่ได้จึงเป็นการเปิดเผยความจริงในประเด็นเดียวกัน
3. การสนทนากลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลหลาย ๆ คนไปพร้อมกัน ทำให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มกล้าแสดงความคิดเห็น

4. เหมาะสมยิ่งสำหรับเก็บข้อมูลบุคคลที่อ่านหนังสือไม่ออก
 5. สามารถใช้วิธีการที่สะท้อนกลับคำถามของผู้ร่วมสนทนา เพื่อเป็นการยืนยันคำตอบและช่วยในการตีความคำตอบที่ถูกต้อง
 6. เพื่อประเมินผลโครงการทางการศึกษาที่ได้ดำเนินไปแล้ว
 7. เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัยบางประเภท เช่น แบบสอบถาม
- รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการหาคำตอบเพิ่มเติมให้กับงานวิจัยทางการศึกษาบางเรื่อง เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่า ประโยชน์ของการเก็บข้อมูลการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม เป็นการจัดสนทนากลุ่มประหยัดงบประมาณและสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงจำนวนมากจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มโดยตรง เป็นการนำเอาข้อมูลที่ผู้วิจัยสามารถค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามที่เกิดขึ้นจริง จากการสนทนาและการอธิบายที่หลากหลาย ได้ข้อเสนอแนะที่คาดคิดมาก่อนและมุมมองใหม่ ๆ ตลอดจนทำให้ทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ร่วมกลุ่มสนทนา

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตั้งอยู่ที่โรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล อำเภอยายเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ในความรับผิดชอบในเขตพื้นที่การศึกษา 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอยางตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอท่าคันโท อำเภอหนองกุงศรี และอำเภอฆ้องชัย ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีอาชีพทำนา ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์และประกอบธุรกิจขนาดเล็ก มีความเป็นอยู่ที่ดีไม่ประสบปัญหาเศรษฐกิจมากนัก ประชากรมีหลายเชื้อชาติทำให้สภาพสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกัน ได้แก่ ไทยกลาง ไทยเชื้อสายจีน ญ้อ ภูไท และเขมร ส่วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2563)

วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษา โดยเน้นคุณธรรม นำความรู้ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

พันธกิจ (Mission)

ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม นำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพและ

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเป้าหมาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กำหนด 4 เป้าหมาย 32 ตัวชี้วัด

1. เป้าหมายคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 13 ตัวชี้วัด
2. เป้าหมายคุณภาพตามหลักสูตร 10 ตัวชี้วัด
3. เป้าตามนโยบายการศึกษา 7 ตัวชี้วัด
4. เป้าหมายตามอัตลักษณ์ของเขตพื้นที่ 2 ตัวชี้วัด

กลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา
3. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นำหลักเศรษฐกิจพอเพียง
4. สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ
6. ส่งเสริมและพัฒนาระบบ ICT เพื่อการศึกษา
7. เสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
8. การศึกษาเพื่ออาชีพมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน

จากการศึกษาเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการบริหารดังกล่าวพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการศึกษา โดยเน้นคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาครูและ บุคลากรให้มีคุณภาพ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษา เป็นฐาน ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้รับการ พัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม นำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเป้าหมาย

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มุ่งมั่นพัฒนาครูและ บุคลากรให้มีคุณภาพ แต่ยังไม่มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู จึงเป็นเหตุผลให้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 เพื่อพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

มานิตา ลีโทชวลิต (2553) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม และศึกษาผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม มีผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นครูอนุบาล จำนวน 8 คน ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการในห้าขั้นตอน คือ การเตรียมการก่อนลงภาคสนาม การพัฒนากระบวนการฯ ฉบับตั้งต้น การพัฒนากระบวนการฯ ฉบับนำร่อง การพัฒนากระบวนการฯ ฉบับทดลองใช้ และการนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม ฉบับสมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมฝึกสติ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ ในแต่ละกิจกรรมดำเนินการสี่ขั้นตอน คือ ปรับฐานกายให้พร้อม เปิดฐานใจให้กว้าง รับประทานผลไม้ใหม่ และเฝ้ามองตนเองผ่านฐานคิด ใช้เวลาดำเนินการ 15 สัปดาห์ ผลจากการใช้กระบวนการทำให้ครูตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ตระหนักรู้เกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2553) ได้ศึกษากระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาโท และเพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของนิสิตในด้านการตระหนักรู้ต่อตนเอง ผู้อื่นและวิชาชีพ ดำเนินการศึกษานิสิตจำนวน 32 คน กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีสามขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกการเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมชีวิตและการเตรียมวิชา ขั้นตอนที่สองการจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินการภายใต้บรรยากาศชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และขั้นสุดท้ายการประเมินผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ความรู้ทั้งสามภาค คือ ภาคจิตวิญญาณ ภาควิชาชีพครูปฐมวัยและภาควิชาการ เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชั้นเรียน บันทึกการสะท้อนการเรียนรู้และสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1) การตระหนักรู้ต่อตนเอง ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การรู้เท่าทันตนเอง การปล่อยวางไม่ตัดสิน การเปิดใจกว้าง การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาตนเอง การสังเกตที่ละเอียดลออ การมองโลกในแง่ดีและมีความสุข การเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพ 2) การตระหนักรู้ต่อผู้อื่น ได้แก่ การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น การมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง การเห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าของผู้อื่น และ 3) การตระหนักรู้ต่อวิชาชีพ การมองเห็นคุณค่าตามความเป็นจริง การสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก การรู้เท่าทันตนเองของครู การพัฒนาตนเองของครู การเป็นครูที่ใส่ใจเด็ก การเห็นคุณค่าของงานครู

สุพิชญา โคทวิ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปี 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบวัดจิตตปัญญาความเป็นครูวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ T-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ 1) การเห็นคุณค่าในตนเองมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 2) การเห็นคุณค่าผู้อื่น มีความเสียสละมีความรักความเมตตาผู้อื่นและสรรพสิ่งรอบตัว 3) การเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมคิดดีหรือคิดบวกและทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ส่วนด้านวิธีการและเทคนิคการสอนและสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนส่วนด้านกระบวนการที่จะนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การทำสมาธิ สุนทรียสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง การน้อมสว้ใจอย่างใคร่ครวญและการสะท้อนการเรียนรู้ 2. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ที่มาของรูปแบบการสอนที่เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 ตัวรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ส่วนด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม (Check in) 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการเล่าเรื่อง (Conversation) 3) การสรุปบทเรียน (Conclusion) 4) การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมาก และคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3. ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งมีผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ จิตตปัญญาความเป็นครูในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีจิตตปัญญาความเป็นครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คมกริช ภูคกงิ่ง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู และเพื่อสร้างโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 570 คน ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และวิธี เสริมสร้างสมรรถนะ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและ ตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัดคือ 1) การสร้างและ พัฒนาหลักสูตรมี 5 ตัวชี้วัด 2) การออกแบบการเรียนรู้มี 6 ตัวชี้วัด 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญมี 7 ตัวชี้วัด 4) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มี 6 ตัวชี้วัด และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มี 6 ตัวชี้วัด

จุฑามณี เสาระโส (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยใน ตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนา โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา 2) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และ 3) เพื่อศึกษาความคงทนของ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่มีระดับสติปัญญา 50 – 70 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียน กาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) โปรแกรมส่งเสริม ความมีวินัยในตนเอง (ด้านความรับผิดชอบ ความอดทน และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม) ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งมีความตรงเชิง เนื้อหาอยู่ในระดับความคิดเห็นเหมาะสมมาก และ 3) แบบประเมินพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าความเชื่อมั่น (Inter-rather Correlation) เท่ากับ 0.61 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า 1. โปรแกรมส่งเสริม

ความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้นมี ทั้งหมด 8 หน่วย หน่วยละ 2 กิจกรรม รวมเป็น 16 กิจกรรม ได้แก่ หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศ กิจกรรม “รู้เขารู้เรา”, “หนูทำได้” หน่วยที่ 2 รับรู้ด้วยใจ กิจกรรม “ส่งความรู้สึก”, “บทบาทที่ฉันทเป็น” หน่วยที่ 3 วินัยสร้างคุณค่าแห่งชีวิต กิจกรรม “โยคะสร้างสมาธิ 1”, “คุณค่าแห่งตน” หน่วยที่ 4 ร่วมสร้างสรรค์สังคมน่าอยู่ กิจกรรม “สรรสร้างสังคมให้น่าอยู่”, “ส่งความรู้สึก”, หน่วยที่ 5 พิชิตใจตนค้นพบความงาม กิจกรรม “โยคะสร้างสมาธิ 2”, “มาก่อนมาหลัง” หน่วยที่ 6 ปลุกจิตสำนึก กิจกรรม “เดินจงกรม”, กิจกรรม 12 “ปลุกต้นไม้” หน่วยที่ 7 รู้จักฉันรู้จักเธอ กิจกรรม “เราต่างมีหน้าที่แตกต่างกัน”, “ตามกฎ”, หน่วยที่ 8 เปลี่ยนได้ถ้าใจเราเปลี่ยน กิจกรรม “เปลี่ยนแปลงภายใน”, “กิจกรรมอำลา” ประเมินโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองมีความเหมาะสมมาก 2. ผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผลการศึกษาความคงทนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมความ มีวินัยในตนเองของนักเรียนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปว่าไม่มีความคงทนของ พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

พิชญ พรหมวาทย (2560) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดท่าบันเทิงธรรม จังหวัดนนทบุรี จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการ/แนวคิด (2) ขอบข่าย (3) วัตถุประสงค์ (4) กระบวนการจัดการเรียนการสอนและ (5) ผลที่จะได้รับ ในส่วนกระบวนการจัดการเรียนการสอนใช้กระบวนการ 6 ต เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน คือ ด้านเก่ง ด้านดีและด้านสุข 2) หลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียน

การสอนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาผู้เรียนมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทักษิณ เกษตัน (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และ 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยใช้หลักการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จำนวน 134 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู 2) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู 3) แบบสัมภาษณ์ และ 4) แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู มี 5 องค์ประกอบ 59 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การสร้างหลักสูตร จำนวน 10 ตัวชี้วัด 2) ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้จำนวน 14 ตัวชี้วัด 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 10 ตัวชี้วัด 4) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม จำนวน 12 ตัวชี้วัด และ 5) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ จำนวน 13 ตัวชี้วัด 2. สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมทั้ง 5 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมทั้ง 5 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด 3. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม มีองค์ประกอบของโปรแกรม 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การประเมินผล มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

กชภัทร์ สงวนเครือ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา และ 4) ศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้การดำเนินการวิจัยและพัฒนา กลุ่มเป้าหมายที่เป็น ครูผู้สอน จำนวน 468 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินและ แบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. สภาพปัจจุบันของ สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 3. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทาง สะเต็มศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม 5) การประเมินผลโปรแกรม 4. ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามแนวทางสะเต็มศึกษาไปใช้ พบว่า 1) ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา มีคะแนนก่อนพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 17.17 คิดเป็นร้อยละ 57.22 และมีคะแนนหลังการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 25.47 คิดเป็นร้อยละ 84.89 2) ผลการประเมิน สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของ ผู้เข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ลำยวน ไวกำ (2562) ได้วิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น การคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี จำนวน 276 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมิน แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการ เรียนรู้ที่เน้น การคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ 1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้

ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 จากนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยสรุปได้ว่ามี 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มี 4 ตัวชี้วัด 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ มี 3 ตัวชี้วัด 3) ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี มี 2 ตัวชี้วัด 4) ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มี 3 ตัวชี้วัด พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 1.2 ผลการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของ สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า โปรแกรมพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. หลักการและ เหตุผลของโปรแกรม 2. จุดมุ่งหมายของของโปรแกรม 3. เนื้อหาของโปรแกรม 4. กระบวนการและ วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1 กระบวนการเริ่มจากการประเมินก่อนการพัฒนา การพัฒนา และประเมินหลังการพัฒนา 4.2 วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) การสอนงานและระบบพี่เลี้ยง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การนิเทศติดตาม และการสัมมนาและศึกษาดู งาน 5) การวัดและประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ความมุ่งหมายของการวิจัย 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การดำเนินการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยแบบวิธีผสม แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 365 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 6 คน จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล มี 4 โมดูล คือ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ 3) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผลโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า กิจกรรมจิตศึกษาหรือจิตตปัญญาศึกษา สามารถเด็กให้สงบผ่อนคลายและให้กลับมาเรียนรู้ตัวก่อนเข้าเรียนในทุกวัน หลักจากการดำเนินกระบวนการจิตศึกษาได้หนึ่งปี พบว่า เด็กทุกคนสงบได้ง่ายขึ้น จิตใจที่สงบก็จะนำมาซึ่งการรับฟังกันได้อย่างลึกซึ้ง เกิดการใคร่ครวญ สามารถรับรู้และเชื่อมโยงกับคนอื่นหรือสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น เมื่อครูใช้กระบวนการจิตศึกษาเพื่อขัดเกลาเด็กในขณะเดียวกันนั้นครูก็ได้ขัดเกลาความฉลาดด้านในของตัวเองไปด้วย “จิตศึกษา” จึงกลายเป็นส่วนสำคัญของโรงเรียนในการพัฒนาครูเพื่อยกระดับจิตวิญญาณของครูให้มี “หัวใจของความเป็นครู” อย่างแท้จริง ส่วนในตัวเด็กกระบวนการจิตศึกษาได้ยกระดับความฉลาดด้านจิตวิญญาณ และความฉลาดด้านอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของสรรพสิ่ง การน้อมนำสิ่งที่ตั้งถามเข้าไปสู่อัจฉริยะทั้งยังเป็นเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้อยู่ในภาวะคลื่นสมองต่ำเพื่อให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้

งานวิจัยต่างประเทศ

Frey และ Seitz (2009) ได้ศึกษาจิตปัญญาเชิงบูรณาการและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : หลักการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง งานวิจัยชิ้นนี้เป็นกรณีศึกษาของสองสถาบันผู้นำในด้านการศึกษาที่เน้นการใช้จิตตปัญญาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้จิตตปัญญาในระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของทั้งสองสถาบันในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลงานวิจัยนี้พบว่า วิธีการสอนแบบจิตตปัญญามีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและวิธีทั้งสองที่กล่าวมาก็พิสูจน์ให้เห็นถึงการ Synergistic อาทิเช่น เมื่อใช้ร่วมกันซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากกว่าใช้วิธีเดียว ผลการวิจัยพบอีกว่า จิตตปัญญาช่วยส่งเสริมในการศึกษาและเพิ่มพูนพัฒนาการทักษะทางด้านวิชาการ เช่น วิพากษ์ การคิดเป็นรูปธรรม การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา และมีคุณสมบัติที่

พึงประสงค์ เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ มีข้อผูกพันทางสังคม มีเป้าหมาย สามารถพึ่งใคร่ครวญ ไตร่ตรอง เมตตา กรุณา มีอภิปัญญา ความสามารถในการร่วมกับผู้อื่น และยอมรับในสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ จิตตปัญญาช่วยเสริมสร้างการคิด การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และรูปแบบการบริหารที่มีคุณภาพ การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาควรมีความเหมาะสมที่เป็นผลมาจากวิธีการจัดการเรียนการสอน จากความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษาไม่เพียงแต่นำ จิตตปัญญาไปปฏิบัติหรือแนะนำให้ใช้ในทุกสาขาวิชาในสถาบัน แต่ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในระดับอุดมศึกษาควหาแนวทางในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง โดยการเลือก บูรณาการระหว่างจิตตปัญญาและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอน

Bymes (2010) ได้ศึกษาศิลปะภาพวาดคนเพื่อการสอนแบบจิตตปัญญา : ทางเลือกใหม่การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาหลักการและการนำไปปฏิบัติของครูประถมศึกษาที่สอนระดับ K-2 จำนวน 3 คน โดยใช้ ศิลปะภาพวาดคนในการสอนซึ่งเป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งตามแบบจิตตปัญญา เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกันมากกว่าการแยกออกจากกันดูภาพรวมโดยผ่านแต่ละส่วนให้เกิดความตระหนักต่อตนเองและเปลี่ยนแปลงทั้งผู้ร่วมวิจัย (ครู) กับนักเรียน ภาพคนการศึกษากรณีศิลปะภาพวาดคน เป็นการศึกษารายละเอียดเรื่องราวส่วนตัวภายใต้คำกล่าวที่ว่า แต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะบุคคลหรือสถานที่ คน ๆ นั้นต้องค้นหาสิ่งที่อยู่ทั่ว ๆ ไป หลักการของจิตตปัญญาศึกษาเน้นที่ความเข้าใจความดีพื้นฐานของมนุษย์ ความมีประโยชน์และความสำคัญของความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ครูผู้สอนจิตตปัญญาที่ใช้ภาพศิลปะภาพวาดคน จำนวน 3 คน ให้ออกาสผู้อ่านเห็นอำนาจในการเปลี่ยนแปลงการสอนแบบจิตตปัญญา จิตตปัญญาศึกษาเริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์กับตนเองหนทางที่จะย้ายโลกจากภายนอกเข้ามาสู่ภายในจิตใจตนเอง ร่างกายและจิตใจ อันเป็นหนทางแห่งการเรียนรู้และนำความรู้ที่ตนเองได้รับไปสู่การเปลี่ยนแปลง

Mind and Life Education Research Network (2012) ได้ศึกษาการฝึกปฏิบัติและการอบรมจิตศึกษาของนักศึกษาในอเมริกัน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา รวมทั้งการศึกษาจากจิตตปัญญาเกี่ยวกับการพัฒนาเชิงบวกเพื่อเน้นทักษะทางจิตและการแสดงออกทางสังคมที่เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และรวมถึงทักษะการกำกับดูแลตนเองที่เกี่ยวกับอารมณ์และความสนใจการเป็นตัวของตัวเองและการแสดงออกทางสังคม เช่น การเอาใจใส่และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีแนวทางและความเป็นไปได้ที่จะเสริมสร้างคุณภาพในเชิงบวกโดยผ่านการทำสมาธิอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานของสมองและโครงสร้าง เกิดพฤติกรรมทางสังคมและความสำเร็จทางวิชาการในวัยรุ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้มีการวิจัยเชิงโปรแกรมเพื่อเน้นลักษณะที่ดีกว่าว่ารูปแบบและความถี่ของการฝึกปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับเด็กและวัยรุ่น ผลลัพธ์จากการวิจัยดังกล่าวอาจช่วยทำให้โปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเด็กและวัยรุ่นแต่ละช่วงอายุ

มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากการปฏิบัติจิตปัญญาศึกษาทำให้เกิดการควบคุมของอารมณ์เกิดความสนใจความรู้ความเข้าใจและมีพฤติกรรมที่ขึ้นลดความเสี่ยงในเด็กและเกิดการเข้าสังคม และผู้ใหญ่ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการปฏิบัติด้านจิตศึกษามีการเอาใจใส่ปรับและเปลี่ยนแปลงการทำงานให้รองรับการเปลี่ยนแปลงนั้น

Davidson (2012) ได้ศึกษาการปฏิบัติทางจิตปัญญาและการฝึกจิต ในการจัดการศึกษาของชาวอเมริกัน เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ สติปัญญา พัฒนาการทางจิตวิทยา และการนำจิตปัญญามาใช้ในเชิงบวก เพื่อพัฒนาทักษะการฝึกจิต การพัฒนาทางอารมณ์และสังคม ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเพิ่มโอกาสในการฝึกทักษะในตนเอง ซึ่งได้แก่ ความรักความเมตตาและการเอาใจใส่ ฝึกอารมณ์และความมุ่งมั่นตั้งใจการฝึกจิตปัญญา อย่างเป็นระบบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของสมองและโครงสร้างของร่างกาย ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมและเพิ่มความสำเร็จด้านการเรียนในเด็กวัยรุ่น ผลดีอีกประการ คือ การมีบุคลิกภาพที่ดี ส่วนความถี่ในการปฏิบัติจะส่งผลมากต่อเด็กและผู้สูงอายุ

Patricia และ Ignacia (2013) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนที่ศึกษาผ่านจิตปัญญาศึกษาประสบการณ์ “พื้นฐานของความเป็นอยู่” การวิจัยนี้จะตรวจสอบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในประสบการณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับจิตปัญญาศึกษาและการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นนี้ ซึ่งนักเรียนได้รับในระดับสูงชันและระดับการศึกษาของผู้ใหญ่นั้นเป็นแรงจูงใจที่สร้างสรรค์ของการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่พวกเขาได้รับ มีการตรวจสอบเพื่อนั้นวิธีการที่ลึกลงไปของความรู้สึกหรือ Precognitive เป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในการศึกษาจิตศึกษา ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ความละเอียดอ่อนและช่วงของประสบการณ์จิตศึกษาอธิบายผ่านประสบการณ์พื้นฐานของการหาวิธีที่จะสนับสนุนทฤษฎีการศึกษาจิตศึกษาและการเปลี่ยนแปลงสำหรับการเรียนการสอนที่รวมถึงอัตนัยและจิตศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ตามแนวจิตปัญญาศึกษาจะช่วยในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยเฉพาะด้านแนวคิด ทักษะคิด ซึ่งจะนำไปสู่การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพราะจิตปัญญาศึกษาจะมีกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนผ่านกิจกรรมที่สร้างความตระหนักรู้การใช้สติในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้หลักของเหตุและผลมีกระบวนการคิดที่ลึกซึ้งผ่านการไตร่ตรอง การรู้จักยอมรับและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับจนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในตนเอง

บทที่ 3

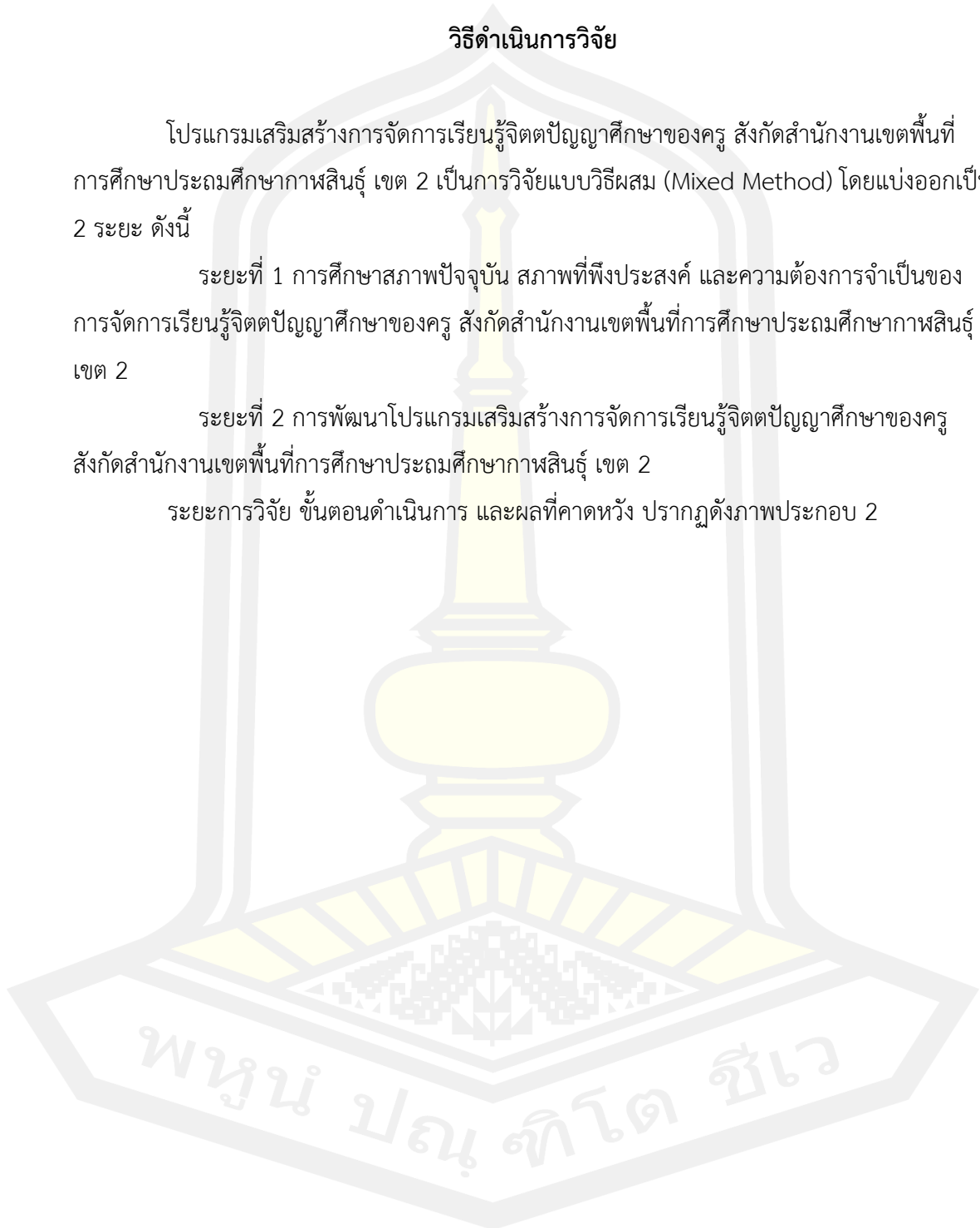
วิธีดำเนินการวิจัย

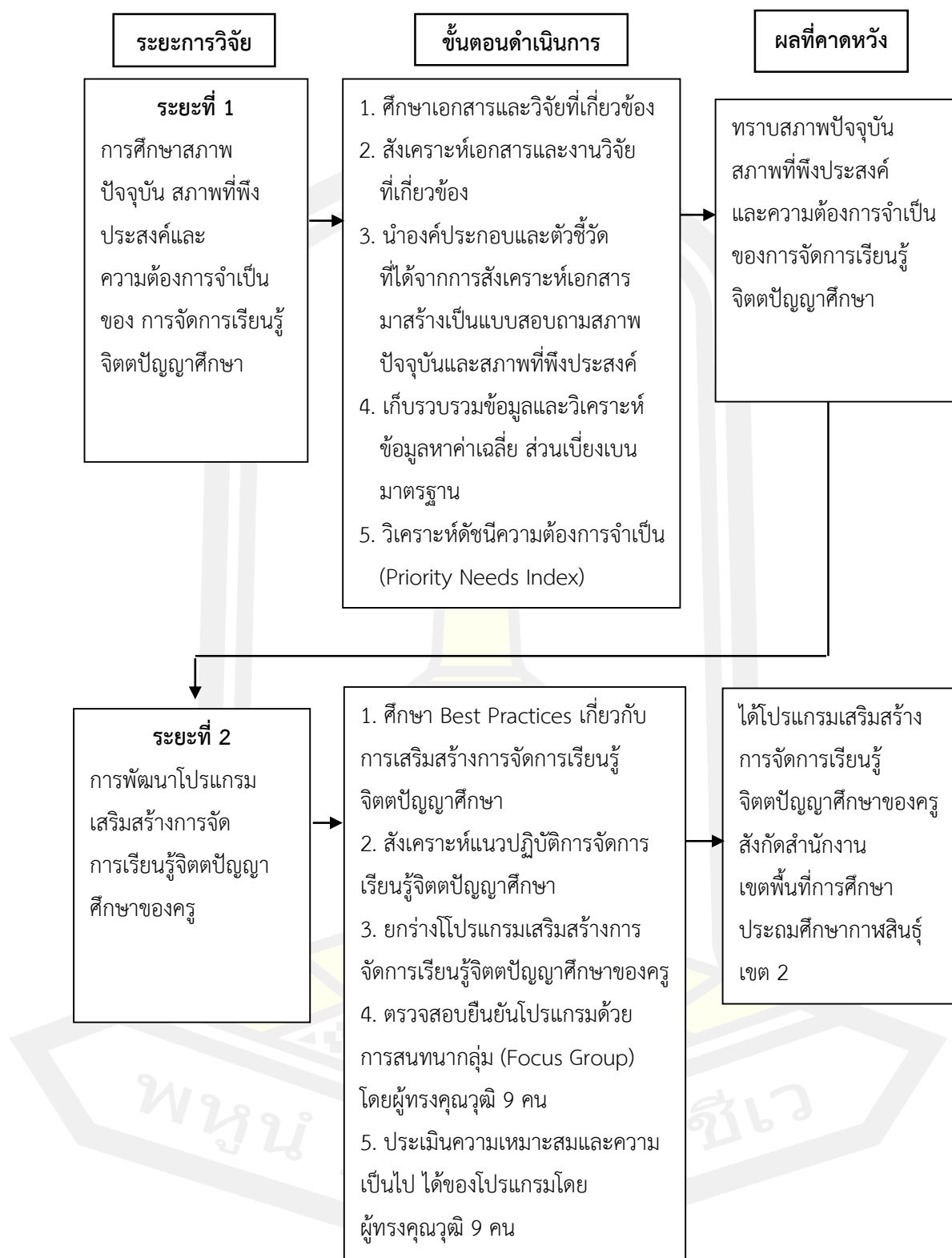
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นการวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed Method) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง ปรากฏดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสาร สรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2563

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 320 คน ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขนาดสถานศึกษา	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
เล็ก	814	140
กลาง	743	114
ใหญ่	333	66
รวม	1,890	320

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และระดับความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ .05

1.2.2 การสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) และใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม

1.2.3 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากรที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 320 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale) ดังนี้

มากที่สุด

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ

ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ

น้อยที่สุด

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา นำข้อค้นพบที่ได้มาทำการวิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence) IOC แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ขึ้นไป และใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- +1 หมายถึง สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 ทั้ง 41 ข้อคำถาม ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถามโดยใช้ เทคนิค IOC (Index of Congruence) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. ดร.นงลักษณ์ มีแก้ว วุฒิการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา
2. นางทิพย์บุญญา สุขคร วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาหลักสูตรและการสอน เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา
3. นายเรณูวัฒน์ พงษ์อุทธา วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา เชี่ยวชาญ ด้านวัดผลและประเมินผล
4. นายพานิช แสงเทพ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา
5. นางอมรรัตน์ ภูจอม วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติงานใน

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.2.6 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ตามวิธี Item Total Correlation (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ระหว่างคะแนนรายข้อคำถามกับคะแนนรวม โดยการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.488 - 0.934 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.618 - 0.933

2.2.7 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-Efficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้จะมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) พบค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ .986 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .987

2.2.8 ปรับปรุงแบบสอบถามหลังทดลองใช้อีกครั้ง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำก่อนนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2.9 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแบบสอบถาม เสนอผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย พร้อมทั้งประสานขอความร่วมมือจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง/ฝากครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน/ออนไลน์ (google form)

4. การจัดการกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการกระทำข้อมูล

4.1.1 ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.1.2 กำหนดรหัส ให้คะแนน และบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เป็นค่าความถี่และร้อยละ

4.2.2 ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษา

4.2.2.1 ตรวจให้คะแนนแบบสอบถาม

4.2.2.2 นำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
โดยมีการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51–5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์มาก

2.51–3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์น้อย

1.00–1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.2.1 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5.2.2 การตรวจสอบอำนาจจำแนก โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ
เพียร์สัน

5.2.3 การตรวจสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา
ของครอนบาค

ขั้นตอนที่ 3 นำค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษาของครู มาวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)
เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ
จำเป็น คำนวณโดยใช้สูตรดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

$$\text{ค่า PNI}_{\text{modified}} = (I-D)/D$$

ค่า PNI _{modified}	หมายถึง	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของ
		ความต้องการจำเป็น
I	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
D	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษาจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

1. โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- 1.1 เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินโรงเรียนมาตรฐานสากล
- 1.2 เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบที่ 3 ในระดับดีขึ้นไป
- 1.3 เป็นโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นด้านวิชาการระดับประเทศ

โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 1 คน

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน
จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
ซึ่งใช้คำถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษา ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งทางการบริหาร ตำแหน่งทาง
วิชาการ คุณวุฒิสูงสุด สถานที่ทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา
ศึกษา

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

2. สร้างเป็นข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์

3. นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ สำนวนภาษา และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูล และเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง/google meet (ออนไลน์) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ส่งถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองพร้อมนัดหมายวันเวลาที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมายพร้อมเก็บบันทึกข้อมูล โดยละเอียด

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง จัดระเบียบข้อมูล จัดกลุ่มเนื้อหาตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

4.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
 ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์แนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
 ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

ผู้วิจัยได้ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 และการศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการเสริมสร้าง

การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี มาพัฒนาเป็นร่างโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ที่มี คุณสมบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาโท/ปริญญาเอก ด้านการศึกษา

1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านบริหาร

หรือด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน ประกอบด้วย

1. นายมานิตย์ ทิพย์พันธ์ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

2. ดร.เพ็ญพัทธ์ ภูมมาลา วุฒิการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองคูขาด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. นางสาวไผ่ล้อม บุชมงคล วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหารและ พัฒนาการศึกษ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม

4. ดร.นงลักษณ์ มีแก้ว วุฒิการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม

5. นางสาวเขมนิจ บุญสาลี วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา ตำแหน่งครูโรงเรียนทุ่งใหญ่รัตนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ขอนแก่น

6. นางอมรรัตน์ ภูจอม วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา
ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2

7. นายวิระสิทธิ์ มาตอำพร วุฒิการศึกษา (วท.ม.) วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต ตำแหน่ง ครูโรงเรียนดงพญาสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 1

8. นางสาวสุทธิณี สุขคร วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา
การศึกษา ตำแหน่งครูโรงเรียนค่านางดุ่มโนนสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ร้อยเอ็ดเขต 3

9. นางสาวลลลพัฒน์ ไมตรีแพน วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) การบริหารและ
พัฒนาการศึกษา ตำแหน่งครูโรงเรียนบ้านหนองคูขาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
(Focus Group) ประกอบด้วยร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม
(Focus Group)
2. สร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
3. นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของแบบ
สัมภาษณ์ สำนวนภาษา และปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. ปรับปรุงแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามคำแนะนำ
ของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคามถึงผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 ติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

4. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาเรียบเรียง จัดระเบียบข้อมูล จัดกลุ่มเนื้อหาตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

4.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 ท่าน ที่มีคุณสมบัติตาม เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 วุฒិการศึกษาระดับปริญญาตรี/ปริญญาโท/ปริญญาเอก ด้านการศึกษา

1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านบริหาร หรือด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน ประกอบด้วย

1. นางสาวนุชนารถ ภูมามาช วุฒิการศึกษ (กศ.ม.) เทคโนโลยีทางการ ศึกษา ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2. นางทองมุกข์ ปารมีชัย วุฒิการศึกษ (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. นายมานิตย์ ทิพย์พันธ์ วุฒิการศึกษ (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

4. นายบุญช่วย กุญชะโมรินทร์ วุฒิการศึกษ (กศ.ม.) สาขาการบริหาร การศึกษตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองงูราษฏร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

5. นายทองใส จันทะรัตน์ วุฒิการศึกษ (กศ.ม.) สาขาการบริหาร การศึกษ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหาดทรายมูลวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

6. คุณครูบุญชู จินดารัตน์ วุฒิกการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหาร การศึกษา ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านเสียววิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

7. นางอุมมาพร นามบุรี วุฒิกการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการวัดผลการศึกษา ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

8. นางสาวชนาภา ปละพูล วุฒิกการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการวัดผล การศึกษา ตำแหน่ง ครูชำนาญการโรงเรียนผดุงราษฎร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

9. นางสาวจินตนา ชาวงษ์ (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยจำแนกข้อความเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู

2.2.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินและออกแบบประเมิน

2.2.3 ร่างแบบประเมินโดยใช้ประเด็นสำคัญของการพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ได้จากการศึกษามาเป็นกรอบการสร้าง

2.2.4 นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงตามคำแนะนำ

2.2.5 จัดทำแบบประเมินฉบับจริงและนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 ติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการและประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

4. การจัดการกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการกระทำกับข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1.1 ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ในการตอบแบบประเมิน

4.1.2 กำหนดรหัส ให้คะแนน และบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51-5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก

2.51-3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย

1.00-1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่างๆ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
PNI _{modified}	แทน	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 320 คน ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์และการจัดกระทำข้อมูลตามลำดับ ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2)

ข้อมูลทั่วไป	ครู (n = 320)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	69	21.56
หญิง	251	78.44
รวม	335	100.00
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	96	30.00
5 - 10 ปี	44	13.75
11 - 15 ปี	62	19.38
16 - 20 ปี	32	10.00
21 - 25 ปี	28	8.75
26 - 30 ปี	21	6.56
31 - 35 ปี	20	6.25
36 ปีขึ้นไป	17	5.31
รวม	320	100.00

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ครู (n = 335)	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	229	71.56
ปริญญาโท	91	28.44
ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	320	100.00
ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	199	62.19
ขนาดกลาง	114	35.62
ขนาดใหญ่	7	2.19
รวม	320	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 78.44 มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 71.56 และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 62.19

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และผลการวิเคราะห์การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ตามวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และเป็นข้อมูลเพื่อวางแผนในการกำหนดโปรแกรมหรือกิจกรรมในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ปรากฏดังตาราง 7 - 13

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) โดยรวมของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การศึกษาสภาพและ ความต้องการของผู้เรียน	3.75	0.86	มาก	4.34	0.74	มาก	0.177	1
2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้อง เรียน	3.67	0.81	มาก	4.29	0.75	มาก	0.173	3
3. การกำหนดจุดประสงค์ของ การเรียนรู้	3.93	0.86	มาก	4.47	0.68	มาก	0.141	5
4. การออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้	3.82	0.92	มาก	4.41	0.69	มาก	0.150	4
5. การดำเนินการเรียนรู้	4.00	0.82	มาก	4.44	0.69	มาก	0.113	6
6. การประเมินกิจกรรม การเรียนรู้ตามสภาพจริง	3.64	0.89	มาก	4.28	0.77	มาก	0.176	2
รวม	3.80	0.86	มาก	4.37	0.72	มาก		

จากตาราง 7 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.177$) การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.176$) การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.173$) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.150$) การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.141$) และการดำเนินการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.113$) ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย
ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการ
เรียนรู้จัดปัญหาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

ด้านการศึกษาสภาพและ ความต้องการของผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. วิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับ ความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละ ด้านเป็นรายบุคคล	3.72	0.81	มาก	4.37	0.70	มาก	0.175	4
2. ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล	3.72	0.85	มาก	4.27	0.76	มาก	0.227	1
3. หาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มี ข้อบกพร่องให้มีความพร้อม ที่ดีขึ้น	3.88	0.75	มาก	4.39	0.70	มาก	0.131	6
4. จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือ นวัตกรรม สำหรับดำเนินการ จัดการเรียนรู้	3.66	0.90	มาก	4.28	0.75	มาก	0.171	5
5. มีสื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับ การจัดการเรียนรู้สอดคล้อง เหมาะสมกับหลักสูตร	3.75	0.90	มาก	4.33	0.77	มาก	0.209	2
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการ คัดเลือกสื่อการสอน หรือ นวัตกรรมการเรียนรู้อื่น	3.61	0.91	มาก	4.32	0.79	มาก	0.197	3
7. จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือ นวัตกรรมเหมาะสมกับวัย ตรงตามความต้องการของ ผู้เรียน	3.92	0.90	มาก	4.42	0.70	มาก	0.128	7
รวม	3.75	0.86	มาก	4.34	0.74	มาก	0.177	

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.227$) มีสื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับการจัดการเรียนรู้สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.209$) และนักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.197$) ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่าเขาจะต้องแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้างหลังจากที่ได้กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้นไปแล้ว	3.57	0.81	มาก	4.26	0.73	มาก	0.193	3
2. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำ แล้วผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้	3.91	0.69	มาก	4.37	0.72	มาก	0.118	5

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านการศึกษาสภาพและ ความต้องการของผู้เรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
3. ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนด มโนทัศน์	3.88	0.75	มาก	4.39	0.70	มาก	0.131	4
4. เสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่าง ทางบวก) ให้แก่ผู้เรียน	3.35	0.89	ปาน กลาง	4.11	0.83	มาก	0.227	1
5. เสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่ผู้เรียน	3.61	0.91	มาก	4.32	0.79	มาก	0.197	2
รวม	3.67	0.81	มาก	4.29	0.75	มาก	0.173	

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับมาก 4 ตัวบ่งชี้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ เสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่ผู้เรียน (PNI_{modified} = 0.227) เสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่ผู้เรียน (PNI_{modified} = 0.197) และกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่าเขาจะต้องแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้างหลังจากที่ได้กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้นไปแล้ว (PNI_{modified} = 0.193) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย
ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการ
เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ของการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. มีการตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแต่ละ ภาระงานอย่างชัดเจน	4.05	0.77	มาก	4.51	0.65	มากที่สุด	0.114	4
2. มีการกำหนดและบอก ขอบเขตของภาระงานว่า ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายใดในการดำเนิน ภาระงานนั้น ๆ	4.07	0.88	มาก	4.54	0.66	มาก	0.115	3
3. มีการกำหนดพฤติกรรม ที่คาดหวังจากผู้เรียน	4.04	0.83	มาก	4.58	0.60	มากที่สุด	0.134	2
4. มีการกำหนดผลจาก การปฏิบัติงาน	3.54	0.95	มาก	4.25	0.80	มาก	0.201	1
รวม	3.93	0.86	มาก	4.47	0.68	มาก	0.141	

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้
จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า
อยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้
จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าอยู่ใน
ระดับมากที่สุด 2 ตัวบ่งชี้และระดับมาก 2 ตัวบ่งชี้ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใน
การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เรียงลำดับความสำคัญของ

ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ มีการกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน ($PNI_{\text{modified}} = 0.201$) มีการกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.134$) และมีการกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานว่าต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ ($PNI_{\text{modified}} = 0.115$) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI_{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์	3.53	0.97	มาก	4.21	0.83	มาก	0.193	1
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.02	0.79	มาก	4.59	0.63	มากที่สุด	0.142	6
3. จำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล	3.90	0.98	มาก	4.52	0.59	มากที่สุด	0.159	4
4. การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้	3.59	0.94	มาก	4.25	0.84	มาก	0.184	2
5. ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	3.86	0.92	มาก	4.36	0.75	มาก	0.130	8

ตาราง 11 (ต่อ)

ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
6. มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน	3.27	1.15	ปานกลาง	4.08	0.87	มาก	0.180	3
7. มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อประเมินความต้องการของผู้เรียน	3.93	0.80	มาก	4.46	0.59	มาก	0.135	7
8. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.11	0.74	มาก	4.52	0.65	มากที่สุด	0.100	10
9. สามารถนำประมวลรายวิชา มาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	3.90	0.98	มาก	4.52	0.59	มากที่สุด	0.159	4
10. นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	4.11	0.92	มาก	4.59	0.59	มากที่สุด	0.117	9
รวม	3.82	0.92	มาก	4.41	0.69	มาก	0.150	

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับมาก 9 ตัวบ่งชี้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ตัวบ่งชี้และอยู่ในระดับมาก 5 ตัวบ่งชี้

และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ กำหนด ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์ ($PNI_{modified} = 0.193$) การประเมินผลมีความ สอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.184$) และมีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมิน ความต้องการของผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.180$) ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านการดำเนินการเรียนรู้

ด้านการดำเนินการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. จัดการเรียนรู้หลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้แล้ว	3.99	0.80	มาก	4.44	0.65	มาก	0.113	4
2. จัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม	3.86	0.86	มาก	4.39	0.68	มาก	0.137	3
3. มีการเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.18	0.74	มาก	4.53	0.64	มากที่สุด	0.084	5
4. ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละคน/กลุ่มที่แตกต่างกัน	4.26	0.75	มาก	4.58	0.62	มากที่สุด	0.075	6
5. ติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.58	0.90	มาก	4.25	0.78	มาก	0.187	1
6. จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก	4.26	0.81	มาก	4.53	0.69	มากที่สุด	0.063	8

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านการดำเนินการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
7. จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน	4.26	0.83	มาก	4.55	0.69	มากที่สุด	0.068	7
8. ครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน	3.61	0.90	มาก	4.25	0.76	มาก	0.177	2
รวม	4.00	0.82	มาก	4.44	0.69	มาก	0.113	

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการดำเนินการเรียนรู้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวบ่งชี้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการดำเนินการเรียนรู้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ตัวบ่งชี้ และอยู่ในระดับมาก 5 ตัวบ่งชี้ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการดำเนินการเรียนรู้ เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (PNI_{modified} = 0.187) ครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน (PNI_{modified} = 0.177) และจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม (PNI_{modified} = 0.137) ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย
ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของการจัดการ
เรียนรู้จิตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
ด้านการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ด้านการประเมินกิจกรรม การเรียนรู้ตามสภาพจริง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. มีความรู้ความเข้าใจหลักการ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง	3.76	0.88	มาก	4.40	0.76	มาก	0.170	2
2. สามารถออกแบบวิธีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้อย่าง หลากหลาย เหมาะสมกับ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	3.78	0.86	มาก	4.38	0.76	มาก	0.159	3
3. สามารถสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดและประเมินผล	3.91	0.89	มาก	4.47	0.70	มาก	0.143	5
4. นำเครื่องมือวัดและ ประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	3.80	0.96	มาก	4.47	0.61	มาก	0.176	1
5. สามารถวัดและประเมินผล ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้และเป้าหมายในการ พัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตร กำหนด	3.91	0.66	มาก	4.52	0.63	มากที่สุด	0.156	4
6. ประเมินผลจากการปฏิบัติจริง และผู้เรียนได้ประเมินตนเอง	3.71	0.90	มาก	4.30	0.82	มาก	0.159	3
7. สามารถนำผลการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการ เรียนรู้	4.20	0.76	มาก	4.47	0.67	มาก	0.064	6
รวม	3.87	0.84	มาก	4.43	0.71	มาก	0.147	

จากตาราง 13 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ตัวบ่งชี้และอยู่ในระดับมาก 6 ตัวบ่งชี้ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ด้านการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($PNI_{\text{modified}} = 0.176$) มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.170$) และสามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง ($PNI_{\text{modified}} = 0.159$) ตามลำดับ

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.1 ผลการศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ผลการสัมภาษณ์มีดังนี้

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

โรงเรียนที่ 1

“...ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนเสียก่อนว่า นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถและความต้องการ ดังนั้นก่อนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูต้องรู้จักนักเรียนของตนเองโดยการศึกษาจะต้องการศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน ลักษณะกลุ่มสาระเรียนรู้ที่จะสอน ประเภทของนักเรียนภายในชั้นเรียน มีการแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ

เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งสามารถใช้วิธีการการศึกษาสภาพและความต้องการของนักเรียนได้หลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น แบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ...”

(ครู, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 2

“...ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนรายบุคคลเพื่อนำมาประเมิน หลังจากนั้นก็พูดคุยทำความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามความถนัดของนักเรียน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...การแยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และหาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น...”

(ครู, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 3

“...ส่งเสริมให้กำลังใจครู ในการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียนเป็นขั้นต้นที่มีความสำคัญสำหรับการสอนแบบจิตตปัญญา ผู้สอนต้องทราบว่าผู้สอนจะสอนชั้นไหน วิชาอะไร ลักษณะผู้เรียนเป็นอย่างไร อ่อน เก่ง ชน ตื้อ หรือมีปัญหาที่ต้องให้ความสนใจพิเศษ จากข้อมูลที่ผู้สอนได้ ผู้สอนจึงจะสามารถบูรณาการกิจกรรมการสอนที่ชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียน...”

(ครู, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน
ได้ข้อเสนอแนะว่า

1. การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น
2. แบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน
3. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนรายบุคคลเพื่อนำมาประเมินหลังจากนั้นก็พูดคุยทำความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามความถนัดของนักเรียน
4. การแยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของนักเรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และหาทางช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น

2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

โรงเรียนที่ 1

“...ครูจะต้องทำให้นักเรียนมองเห็นภาพในสิ่งที่กำลังจะเรียนรู้ด้วยการพูดคุยกันก่อนที่จะเริ่มการทำกิจกรรม ขณะทำกิจกรรมและหลังจากการทำกิจกรรม เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักประมวลความรู้ ข้อมูลที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ รวมถึงครูต้องให้นักเรียนสะท้อนความคิดของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...สร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียน ฝึกผู้เรียนให้รู้จักประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัด ต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์...”

(ครู, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 2

“...กำหนดกรอบแนวคิดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมองเห็นภาพว่าจะต้องเรียนอะไรได้อะไรในการจัดการเรียนรู้นั้นๆ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์...”

(ครู, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 3

“...ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในชั้นกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนได้ โดยวิธีสนับสนุนให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...สร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียนฝึกให้ผู้เรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัด ซึ่งหลักการสอนสร้างมโนทัศน์ที่สำคัญนั้นผู้สอนต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์...”

(ครู, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ได้ข้อเสนอแนะว่า

1. ครูให้นักเรียนสะท้อนความคิดของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์
2. สร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียน ฝึกให้นักเรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัด
3. กำหนดกรอบแนวคิดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ให้นักเรียนมองเห็นภาพว่าจะต้องเรียนอะไร ได้อะไรในการจัดการเรียนรู้นั้นๆ
4. ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในชั้นกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนได้ โดยวิธีสนับสนุนให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

โรงเรียนที่ 1

“...ขั้นตอนของการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นการกำหนดทิศทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนรู้ และการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ด้วย เพราะจะทำให้เด็กเรียนมีพื้นฐานความเข้าใจต้องแต่เริ่มแรกว่าเรากำลังจะเรียนรู้อะไร เพื่ออะไร หากนักเรียนได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ต้องให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านเจตพิสัย (Affective Domain)...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย...”

(ครู, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 2

“...ในการกำหนดจุดประสงค์จะมี 3 ระดับ ระดับต้น คือนักเรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมได้ ระดับกลาง คือนักเรียนรู้ว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ และระดับสูง คือนักเรียนมีความเข้าใจ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...การบอกขอบเขตของภาระงานว่า ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ...”

(ครู, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 3

“...ส่งเสริมให้ครูกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...เป็นการกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในคาบนั้นๆ...”

(ครู, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ได้ข้อเสนอแนะว่า

1. การกำหนดทิศทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนรู้ และการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป
2. กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย
3. การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในคาบนั้นๆ
4. การบอกขอบเขตของภาระงานว่า ต้องการให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดในการดำเนินการงานนั้นๆ

4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

โรงเรียนที่ 1

“...เน้นให้คุณครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้อำนวยการและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นผู้แนะนำเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ ให้นักเรียนอุ่นใจ กล้าที่จะคิด กล้าที่จะทำ โดยไม่กลัวความล้มเหลวหรือความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคุณครูเป็นผู้กระตุ้นให้คิด ไม่ว่าจะเป็นการใช้กิจกรรมคำถามของคุณครู หรือสื่อการสอน ต้องเป็นสิ่งที่คุณครูสำรวจและประเมินมาแล้วว่าสิ่งเหล่านั้นอยู่ในความสนใจของนักเรียน สามารถเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนอยากคิด และอยากที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ คุณครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ไม่ปิดกั้นในความคิด และจินตนาการของนักเรียน รวมถึงการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน ความแตกต่างในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละบุคคล...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน ดำเนินกิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้...”

(ครู, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 2

“...ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งใช้การขั้นตอน ชง เชื่อม ใช้มีการนำสื่อต่าง ๆ เช่น คำถาม อินเทอร์เน็ต ภาพ มากระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ คุณครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ไม่ปิดกั้นในความคิดและจินตนาการของนักเรียน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ...”

(ครู, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 3

“...ส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกดำเนินกิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้...”

(ครู, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ข้อเสนอแนะว่า

1. การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้
2. การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ
3. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. การดำเนินการเรียนรู้

โรงเรียนที่ 1

“...คุณครูจะต้องการมีการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการเรียนรู้อยู่เสมอ โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของนักเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลายในการเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ มีการแจ้งนักเรียนให้ทราบถึงจุดประสงค์ในการเรียนการสอน ให้ทราบว่าในการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะเรียนอะไรบ้าง และเป็นแนวทางในการสรุปผลหลังจากเรียนรู้เสร็จสิ้น ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่คุณครูได้เตรียมการไว้ ซึ่งในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา มีการกระตุ้นให้คิด ให้ได้แสดงออกอยู่เสมอ พร้อมด้วยการประเมินการสอนตลอดระยะเวลาในการสอน เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...จัดการเรียนรู้หลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้แล้ว ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน คือมีส่วนร่วมทั้งด้านปัญญา กายอารมณ์และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่าง ๆ คอมพิวเตอร์...”

(ครู, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 2

“...ครูมีการเตรียมความพร้อมออกแบบกิจกรรมมาแล้ว สามารถจัดกิจกรรมตามที่กำหนดขึ้นได้เลย เน้นให้นักเรียนได้ลงมือทำและเห็นคุณค่าในตัวเอง มีความหลากหลาย ตามความสนใจของนักเรียน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ ให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง...”

(ครู, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 3

“...ส่งเสริมให้ครูดำเนินการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ พร้อมด้วยการประเมินการจัดการเรียนรู้ตลอดระยะเวลา เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน...”

(ครู, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์การดำเนินการเรียนรู้ ได้ข้อเสนอแนะว่า

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ พร้อมด้วยการประเมินการจัดการเรียนรู้ตลอดระยะเวลา เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ ให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของครู
4. ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา มีการกระตุ้นให้คิดให้ได้แสดงออกอยู่เสมอ

6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

โรงเรียนที่ 1

“...การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ครูจะต้องมีการประเมินแบบรอบด้าน ทั้งก่อนการทำกิจกรรม ขณะทำกิจกรรมและหลังจากการทำกิจกรรม เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและการพัฒนาการของนักเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนด โดยครูจะต้องตระหนักถึงเป้าหมายการสอน บทบาทของครู และนักเรียนตลอดเวลา ว่าต้องการให้นักเรียนเรียนรู้อะไร รู้อย่างไรจึงสนุกและค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง ในการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนต้องใช้วิธีการและรูปแบบที่หลากหลายให้สอดคล้องต่อความแตกต่างของนักเรียนรายบุคคล...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ประเมินผลจากการปฏิบัติจริง เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน...”

(ครู, วันที่ 23 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 2

“...การประเมินนั้นครูต้องประเมินรอบด้าน ทั้งพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออก คำพูด ครูสามารถประเมินได้ด้วยการสังเกต และประเมินเป็นรายบุคคลหากมีปัญหาเกิดขึ้นจะได้แก้ไขให้ตรงจุด...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย...”

(ครู, วันที่ 24 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

โรงเรียนที่ 3

“...ส่งเสริมให้ครูประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ใช้วิธีการและรูปแบบที่หลากหลายให้สอดคล้องต่อความแตกต่างของนักเรียนรายบุคคล...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

“...กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน...”

(ครู, วันที่ 25 กันยายน 2564 : การสัมภาษณ์)

สรุป จากการสัมภาษณ์การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้ข้อเสนอแนะว่า

1. ประเมินผลจากการปฏิบัติจริง เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน
2. ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. ประเมินรอบด้าน ทั้งพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออก คำพูด ประเมินด้วยการสังเกตและประเมินเป็นรายบุคคลหากมีปัญหากเกิดขึ้นจะได้แก้ไขให้ตรงจุด

4. ตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

ผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 มาทำการสังเคราะห์เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาประกอบการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาประกอบการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์แนวทาง
<p>การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน</p> <p>1. วิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล</p> <p>2. ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>3. หาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น</p>	<p>การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน</p> <p>1. การศึกษาสภาพความพร้อมของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น</p> <p>2. แบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้</p> <p>ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ</p>	<p>การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน</p> <p>1. การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล</p> <p>2. การศึกษาสภาพความพร้อมของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น</p> <p>3. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</p>

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์แนวทาง
<p>การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน</p> <p>4. จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้</p> <p>5. มีสื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับการจัดการเรียนรู้สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร</p> <p>6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้ จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรมเหมาะสมกับวัยตรงตามความต้องการของผู้เรียน</p>	<p>การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียนเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน</p> <p>3. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนรายบุคคลเพื่อนำมาประเมิน หลังจากนั้นก็พูดคุยทำความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตามความถนัดของนักเรียน</p> <p>4. การแยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของนักเรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และหาทางช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น</p>	<p>การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน</p> <p>4. การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น</p> <p>5. การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ</p> <p>6. การเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร</p>
<p>การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน</p> <p>1. กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่าเขาจะต้องแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้างหลังจากที่ได้กำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้นไปแล้ว</p> <p>2. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำ แล้วผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้</p>	<p>การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน</p> <p>1. ครูให้นักเรียนสะท้อนความคิดของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์</p> <p>2. สร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ นักเรียน ฝึกให้นักเรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัด</p>	<p>การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน</p> <p>1. การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้</p>

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์แนวทาง
<p>3. ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์</p> <p>4. เสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่ผู้เรียน</p> <p>5. เสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่ผู้เรียน</p>	<p>3. กำหนดกรอบแนวคิดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ให้นักเรียนมองเห็นภาพว่าจะต้องเรียนอะไรได้อะไรในการจัดการเรียนรู้นั้นๆ</p> <p>4. ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในชั้นกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียนได้ โดยวิธีสนับสนุนให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น</p>	<p>3. การฝึกนักเรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>4. การใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์</p> <p>5. การเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่นักเรียน</p> <p>6. การเสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน</p>
<p>การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้</p> <p>1. มีการตั้งเป้าหมายวัตถุประสงค์ของแต่ละภาระงานอย่างชัดเจน</p> <p>2. มีการกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานว่าต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใด ในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ</p> <p>3. มีการกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้เรียน</p> <p>4. มีการกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน</p>	<p>การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้</p> <p>1. การกำหนดทิศทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนรู้ และการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป</p> <p>2. กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านเจตพิสัย</p> <p>3. การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในคาบนั้นๆ</p> <p>4. การบอกขอบเขตของภาระงานว่า ต้องการให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใดในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ</p>	<p>การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้</p> <p>1. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านเจตพิสัย</p> <p>2. การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น</p> <p>3. การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน</p> <p>4. การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน</p> <p>5. การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน</p>

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์แนวทาง
<p>การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>1. กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์</p> <p>2. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>3. จำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล</p> <p>4. การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน</p> <p>5. มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน</p> <p>6. มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อประเมินความต้องการของผู้เรียน</p> <p>7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>9. สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ</p> <p>10. นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p>	<p>การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>1. การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้</p> <p>2. การวางแผนการจัดการเรียน การสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ</p> <p>3. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งใน ชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p>	<p>การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>1. การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้</p> <p>2. การออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>3. การวางแผนการจัดการเรียน การสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ</p> <p>4. การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์</p> <p>5. การนำประมวลรายวิชา มาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ</p> <p>6. การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p>

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์แนวทาง
<p>การดำเนินการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดการเรียนรู้หลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้แล้ว 2. จัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม 3. มีการเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 4. ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละคน/กลุ่มที่แตกต่างกัน 5. ติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 6. จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก 7. จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน 8. ครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน 	<p>การดำเนินการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ พร้อมด้วยการประเมินการจัดการเรียนรู้ตลอดระยะเวลา เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป 2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามที่ได้ออกแบบไว้ให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 3. กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของครู 4. ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา มีการกระตุ้นให้คิดให้ได้แสดงออกอยู่เสมอ 	<p>การดำเนินการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ 2. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน 3. การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม 4. การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 5. กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 6. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา 7. การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 8. การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์แนวทาง
<p>การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>1. มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>2. สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล</p> <p>4. นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม</p> <p>5. สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด</p> <p>6. ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง</p> <p>7. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้</p>	<p>การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>1. ประเมินผลจากการปฏิบัติจริง เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน</p> <p>2. ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>3. ประเมินรอบด้าน ทั้งพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออก คำพูด ประเมินด้วยการสังเกตและประเมินเป็นรายบุคคลหากมีปัญหาเกิดขึ้นจะได้แก้ไขให้ตรงจุด</p> <p>4. ตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน</p>	<p>การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>2. การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล</p> <p>4. การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม</p> <p>5. การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด</p> <p>6. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p>

ตาราง 14 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	การศึกษา Best Practices	ผลการสังเคราะห์แนวทาง
		7. การประเมินรอบด้าน พฤติกรรมการแสดงออก การสังเกตและประเมินเป็น รายบุคคล 8. การตรวจสอบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการต่าง ๆ ของ นักเรียนตามมาตรฐานการ เรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่ สอดคล้องกับความสามารถที่ แท้จริงของนักเรียน 9. การนำผลการประเมินไปใช้ ในการปรับปรุงการจัดการ เรียนรู้

จากตาราง 14 ผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาประกอบการยกร่างโปรแกรม
 เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 กาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า

1. ด้านการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย
 - 1.1 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็น
 รายบุคคล
 - 1.2 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น
 การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น
 - 1.3 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 1.4 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น
 - 1.5 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียน
 แต่ละคนต้องการ

- 1.6 การเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร
2. ด้านการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ประกอบด้วย
 - 2.1 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์
 - 2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้
 - 2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.4 การใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์
 - 2.5 การเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่นักเรียน
 - 2.6 การเสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน
3. ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 3.1 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย
 - 3.2 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น
 - 3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน
 - 3.4 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน
 - 3.5 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน
4. ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
 - 4.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 4.3 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ
 - 4.4 การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์
 - 4.5 การนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
 - 4.6 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

5. ด้านการดำเนินการเรียนรู้ ประกอบด้วย

5.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้
 5.2 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการของ
 ผู้เรียน

5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม
 5.4 การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่าง
 หลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
 5.5 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
 5.6 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา
 5.7 การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
 5.8 การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตาม
 ศักยภาพของนักเรียน

6. ด้านการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย

6.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
 6.2 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับ
 เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

6.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล
 6.4 การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
 6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการ
 พัฒนานักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน
 โดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

6.7 การประเมินรอบด้าน พฤติกรรมการแสดงออก การสังเกตและประเมินเป็น
 รายบุคคล

6.8 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐาน
 การเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

6.9 การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

2.2 ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโปรแกรมของ Knowles (1980), Boone (1992), Caffarella (2002), Kanaya และ McMillan (2005) และอ้าง บัวศรี (2542) ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม และผู้วิจัยนำ ผลจากการวิจัยในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 การวิเคราะห์ การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู และการศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี มาเป็นข้อมูลประกอบการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีรายละเอียดของโปรแกรมดังนี้

1. หลักการ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาศักยภาพ ครูผู้สอนในศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ให้สามารถจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาได้ ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการพัฒนาไป ดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน การกำหนดมโนทัศน์ที่ ต้องเรียนการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการ เรียนรู้ และการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

3. เนื้อหา

เนื้อหาและกิจกรรมของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แบ่งออกเป็น 6 Module ได้แก่

Module 1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละ

ด้านเป็นรายบุคคล

1.2 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น

1.3 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.4 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น

1.5 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบ

การเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ

1.6 การเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร

Module 2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

2.1 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้

2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 การใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์

2.5 การเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่นักเรียน

2.6 การเสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน

Module 3 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

3.1 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย

3.2 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน

3.4 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน

3.5 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน

Module 4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

- 4.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้ง
 ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 4.3 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุ
 เป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ
- 4.4 การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์
- 4.5 การนำประมวลผลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
- 4.6 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการ
 เรียนรู้
- Module 5 การดำเนินการเรียนรู้
- 5.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้
- 5.2 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความ
 ต้องการของผู้เรียน
- 5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม
- 5.4 การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์
 คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 5.5 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
- 5.6 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่
 ตลอดเวลา
- 5.7 การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่าง
 ต่อเนื่อง
- 5.8 การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้
 เต็มตามศักยภาพของนักเรียน
- Module 6 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 6.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 ตามสภาพจริง
- 6.2 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 6.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 6.4 การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และ
 เป้าหมายในการพัฒนานักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

6.7 การประเมินรอบด้าน พฤติกรรมการแสดงออก การสังเกตและประเมินเป็นรายบุคคล

6.8 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

6.9 การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

4. หลักการพัฒนา/วิธีพัฒนา

การเรียนรู้แบบ 70:20:10 : การพัฒนาเพื่อให้มีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงาน สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ การนำแนวคิด กฎ 70-20-10 มาใช้ในการพัฒนาการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาให้กับครู จะทำให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาครูตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้แก่ 1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

5. การประเมินผลโปรแกรม

5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนา

5.2 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

5.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา

2.3 การตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 29 เดือน กันยายน พ.ศ.2564 ผ่านระบบประชุมออนไลน์ google meet โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 9 คน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ซึ่งข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 บันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
หลักการ	ควรกล่าวถึงทฤษฎีจิตตปัญญาอ้างอิงในหลักการ เพื่อเพิ่มความสำคัญและคุณค่าให้โปรแกรม	ปรับหลักการโดยกล่าวถึงทฤษฎีจิตตปัญญาศึกษา
วัตถุประสงค์	ควรกำหนดวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อและให้มีความชัดเจน	ปรับวัตถุประสงค์เป็นรายชื่อและมีความชัดเจน 1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
เนื้อหา Module 1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย 1.1 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล 1.2 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น	1. ควรเริ่ม Module 1 ด้วยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อเป็นการปูพื้นฐานสำหรับผู้เข้าอบรม 2. ให้ปรับ ยุบรวม Module 1-6 เดิม ให้เป็น Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 2.1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
<p>1.3 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล</p> <p>1.4 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น</p> <p>1.5 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ</p> <p>1.6 การเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร</p> <p>Module 2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน</p> <p>2.1 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิด และหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์</p> <p>2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้</p>	<p>3. ตัวบ่งชี้ Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ควรเรียงลำดับก่อน-หลัง ตัดตัวบ่งชี้ที่ไม่ชัดเจน ตัดคำที่ซ้ำซ้อน เพิ่มรายละเอียดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และปรับให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น</p> <p>4. เพิ่ม Module 3 เป็นการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา(เพื่อให้ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ร่วมกัน เพื่อวัดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา</p>	<p>2.1.1 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น</p> <p>2.1.2 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล</p> <p>2.1.3 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ</p> <p>2.1.4 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ</p> <p>2.1.5 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น</p> <p>2.2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน</p> <p>2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
<p>2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จัก การประมวลข้อมูลความจริง ที่ได้รับจากประสบการณ์หรือ กิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>2.4 การใช้ภาษาที่นักเรียน เข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของ กำหนดมโนทัศน์</p> <p>2.5 การเสนอตัวอย่างของ มโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่ เกี่ยวข้อง (ตัวอย่าง ทางบวก) ให้แก่นักเรียน</p> <p>2.6 การเสนอตัวอย่างที่ไม่ เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน</p> <p>Module 3 การกำหนด จุดประสงค์ของการเรียนรู้</p> <p>3.1 การกำหนดจุดประสงค์ ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิ พิสัย ด้านทักษะพิสัยและ ด้านเจตพิสัย</p> <p>3.2 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการ เรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น</p>	<p>5. เพิ่ม Module 4 เป็นการจัดการ เรียนรู้และการนำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา (เป็นการแบ่งปัน นำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ที่ผู้ เข้าอบรมได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จริงกับนักเรียน)</p>	<p>2.2.2 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและ หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้ เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์</p> <p>2.2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จัก การประมวลข้อมูลความจริงที่ ได้รับจากประสบการณ์หรือ กิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>2.2.4 การเสนอตัวอย่างของ มโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่ นักเรียน</p> <p>2.2.5 การเสนอตัวอย่างที่ไม่ เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน</p> <p>2.2.6 การใช้ภาษาที่นักเรียน เข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของ กำหนดมโนทัศน์</p> <p>2.3 การกำหนดจุดประสงค์ของ การเรียนรู้</p> <p>2.3.1 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการ เรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
<p>3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน</p> <p>3.4 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน</p> <p>3.5 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน</p>		<p>2.3.2 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย</p> <p>2.3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน</p> <p>2.3.4 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน</p> <p>2.3.5 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน</p> <p>2.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>2.4.1 การออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้</p> <p>2.4.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>2.4.3 การนำประมวลรายวิชา มาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
		<p>2.4.4 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการเน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์</p> <p>2.4.5 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>2.5 การดำเนินการเรียนรู้</p> <p>2.5.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้</p> <p>2.5.2 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน</p> <p>2.5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม</p> <p>2.5.4 การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง</p> <p>2.5.5 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
		<p>2.5.6 การติดตามสนับสนุน ส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของ นักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2.5.7 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน</p> <p>2.5.8 การอำนวยความสะดวก และช่วยเหลือนักเรียนให้เกิด การเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของ นักเรียน</p> <p>2.6 การประเมินกิจกรรมการ เรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>2.6.1 ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ตาม สภาพจริง</p> <p>2.6.2 การสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดและประเมินผล</p> <p>2.6.3 การนำเครื่องมือวัดและ ประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสม</p> <p>2.6.4 การออกแบบวิธีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้อย่าง หลากหลาย เหมาะสมกับ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
		<p>2.6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด</p> <p>2.6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>2.6.7 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน</p> <p>Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา</p> <p>3.1 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา</p> <p>3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
		Module 4 การจัดการเรียนรู้ และการนำเสนอผลการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 4.1 การนำเสนอผลการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 4.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา
Module 4 การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ 4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจหรือเกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ 4.2 การออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลง มือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียน หรือนอกชั้นเรียน และ สามารถค้นพบการเรียนรู้ ด้วยตนเอง 4.3 การวางแผนการจัดการ เรียนการสอนอย่างเป็น ระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การเรียนรู้ที่ต้องการ		

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
<p>4.4 การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์</p> <p>4.5 การนำประมวลรายวิชา มาจัดทำแผนการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ</p> <p>4.6 การนำข้อมูลย้อนกลับ มาปรับปรุงการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>Module 5 การดำเนินการเรียนรู้5.1 การดำเนินการ จัดการเรียนรู้ตามที่ได้ ออกแบบไว้</p> <p>5.2 การจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับเป้าหมายการ เรียนรู้ตามความต้องการ ของผู้เรียน</p> <p>5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือ ปฏิบัติศึกษาภาคสนาม</p> <p>5.4 การส่งเสริมให้นักเรียน ฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวม ข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่าง หลากหลาย สร้างสรรค์และ สามารถสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง</p>		

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
<p>5.5 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน</p> <p>5.6 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา</p> <p>5.7 การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>5.8 การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน</p> <p>Module 6 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>6.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p> <p>6.2 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้</p>		

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
<p>6.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล</p> <p>6.4 การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม</p> <p>6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนตามหลักสูตรกำหนด</p> <p>6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>6.7 การประเมินรอบด้าน พฤติกรรมการแสดงออก การสังเกตและประเมินเป็นรายบุคคล</p>		

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเด็นการสนทนา	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไข
6.8 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน		
<p>หลักการพัฒนาแบบ 70-20-10</p> <p>วิธีพัฒนา</p> <p>1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา</p> <p>2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม</p> <p>3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง</p>	คงไว้	คงไว้
<p>การประเมินผลโปรแกรม</p> <p>5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา</p> <p>5.2 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้จัดปัญหาศึกษา</p> <p>5.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา</p>	<p>1. ควรประเมินผลตามวัตถุประสงค์</p> <p>2. ควรกำหนดเกณฑ์ วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้ชัดเจน</p>	<p>1. ประเมินผลตามวัตถุประสงค์</p> <p>2. กำหนดเกณฑ์ประเมินวิธีการ เครื่องมือที่ใช้ประเมินชัดเจน</p>

2.4 นำร่างโปรแกรมฯ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีรายละเอียดของโปรแกรม ดังนี้

1. หลักการ

จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิด การตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่汀งามต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้อื่นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริง ของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาศักยภาพ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ให้สามารถจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาได้ ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการพัฒนาไปดำเนินการ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

2.2 เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา

ศึกษา

3. เนื้อหา

เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่

Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชั่วโมง)

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชั่วโมง)

2.1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

2.1.1 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการ

หลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น

- 2.1.2 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียน
ในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล
- 2.1.3 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบ
การเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ
- 2.1.4 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบ
การเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ
- 2.1.5 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น
- 2.2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน
- 2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิด
รวบยอดเป็นของตนเองได้
- 2.2.2 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและหา
ความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์
- 2.2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับ
จากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.2.4 การเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง
(ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่นักเรียน
- 2.2.5 การเสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ)
ให้แก่นักเรียน
- 2.2.6 การใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนด
มโนทัศน์
- 2.3 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้
- 2.3.1 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของ
การจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น
- 2.3.2 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน
คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย
- 2.3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน
- 2.3.4 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน
- 2.3.5 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน
- 2.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้
ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2.4.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ
จริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.4.3 การนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็น
ระบบ

2.4.4 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการเน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์

2.4.5 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรม
การเรียนรู้

2.5 การดำเนินการเรียนรู้

2.5.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้
2.5.2 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตาม
ความต้องการของผู้เรียน

2.5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม
2.5.4 การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูล
วิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2.5.5 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก
มีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา

2.5.6 การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
อย่างต่อเนื่อง

2.5.7 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
2.5.8 การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการ
เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน

2.6 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง
2.6.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ตามสภาพจริง

2.6.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล
2.6.3 การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้อง
เหมาะสม

2.6.4 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

2.6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

2.6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.6.7 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของ นักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของ นักเรียน

Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
(12 ชั่วโมง)

3.1 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษา (42 ชั่วโมง)

4.1 การนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

4.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

4. หลักการพัฒนา / วิถีพัฒนา

การเรียนรู้แบบ 70:20:10 : การพัฒนาเพื่อให้มีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงาน สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ การนำแนวคิด กฎ 70-20-10 มาใช้ในการ พัฒนาการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาให้กับครู จะทำให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 อย่างมี ประสิทธิภาพ

วิธีการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาครูตามโปรแกรมเสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้แก่ 1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

5. การประเมินผลโปรแกรม

ตาราง 16 การประเมินผลโปรแกรม ตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีการประเมิน และเครื่องมือที่ใช้

การประเมินผลโปรแกรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
1. การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา	ร้อยละ 80 ของคณะครูที่เข้าร่วมการพัฒนา หลังการพัฒนา มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สูงขึ้นก่อนการพัฒนา	การประเมิน	แบบประเมินความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา (pre test – post test)
2. การประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	ร้อยละ 80 ของคณะครูที่เข้าร่วมการพัฒนาสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ได้ในระดับดีขึ้น	-การสังเกต -การประเมิน	-แบบสังเกต -แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา	ร้อยละ 80 ของคณะครูที่เข้าร่วมการพัฒนา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้น	การประเมินความพึงพอใจ	แบบประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนผังของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏดังภาพประกอบ 3

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

หลักการ

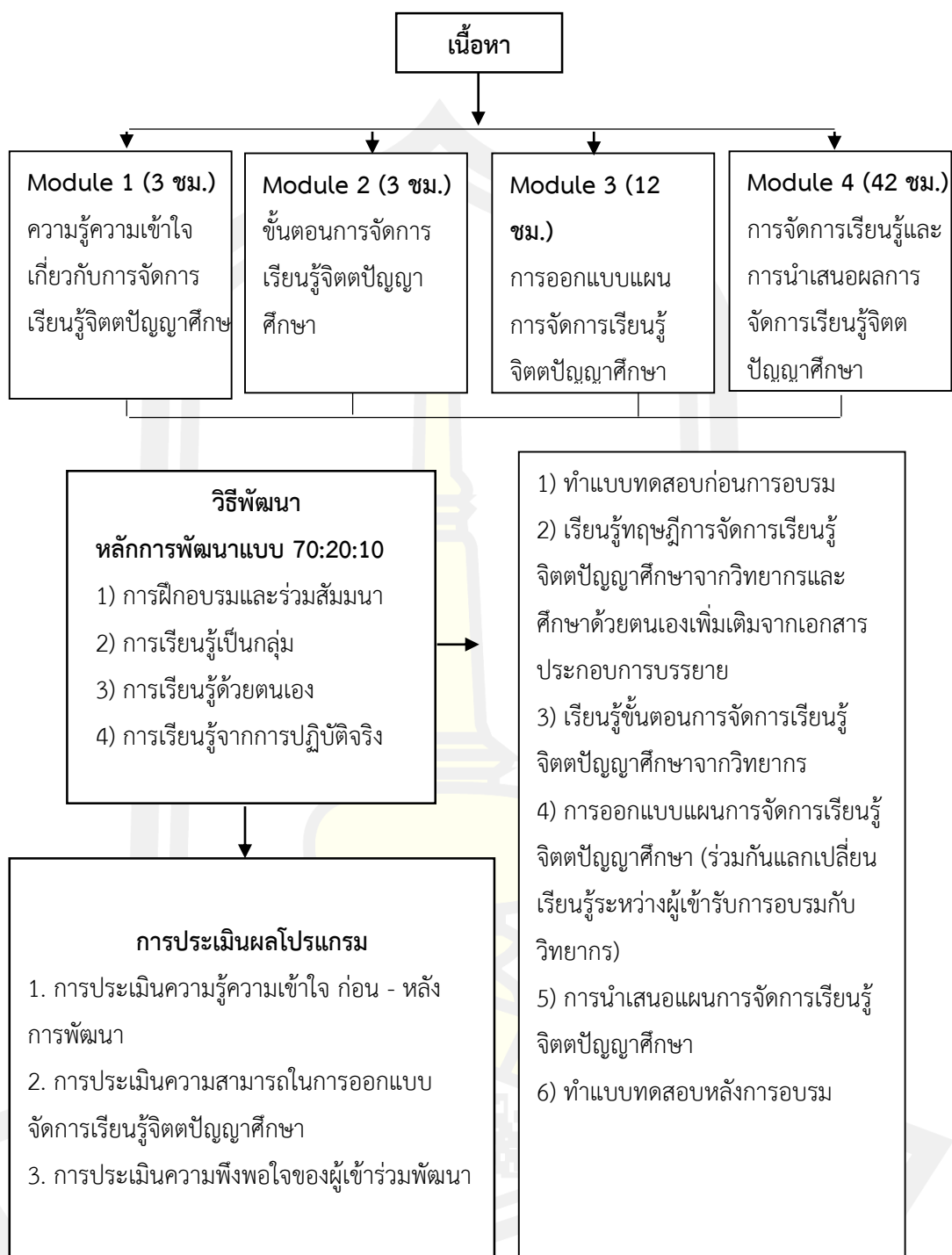
จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่ตื่นามต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ให้สามารถจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาได้ ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการพัฒนาไปดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนต่อไป

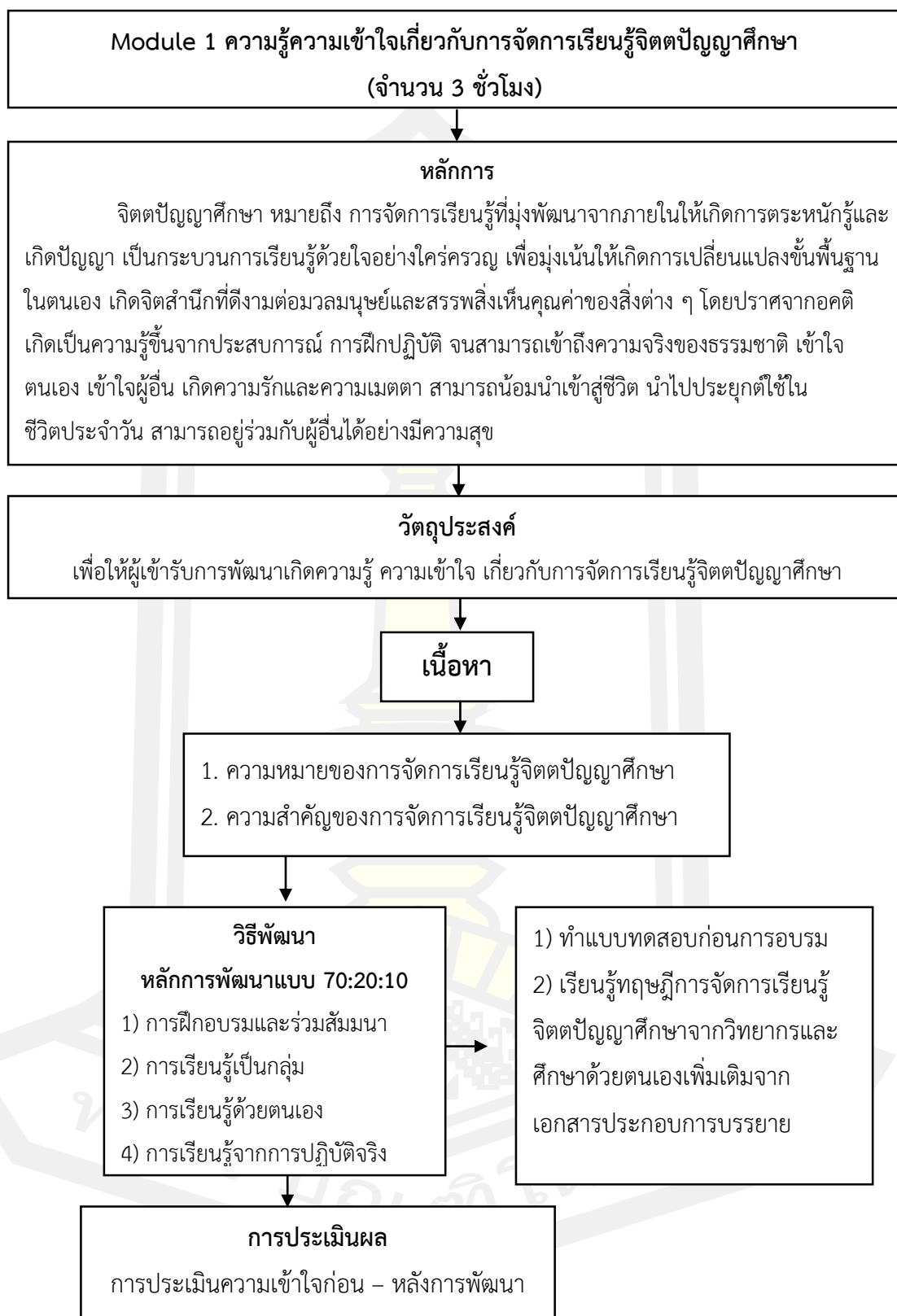
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

พหุ ประถมศึกษา

ภาพประกอบ 3 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ภาพประกอบ 4 Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (จำนวน 3 ชั่วโมง)

หลักการ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนรู้ และการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

เนื้อหา

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

- 1.1 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น
- 1.2 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของนักเรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล
- 1.3 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ
- 1.4 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ
- 1.5 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น

2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

- 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้
- 2.2 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์
- 2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จักการประมวลผลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4 การเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่นักเรียน
- 2.5 การเสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน
- 2.6 การใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์

3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

3.1 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3.2 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย

3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน

3.4 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน

3.5 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน

4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.3 การนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

4.4 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการเน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์

4.5 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

5. การดำเนินการเรียนรู้

5.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้

5.2 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน

5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม

5.4 การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลายสร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5.5 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา

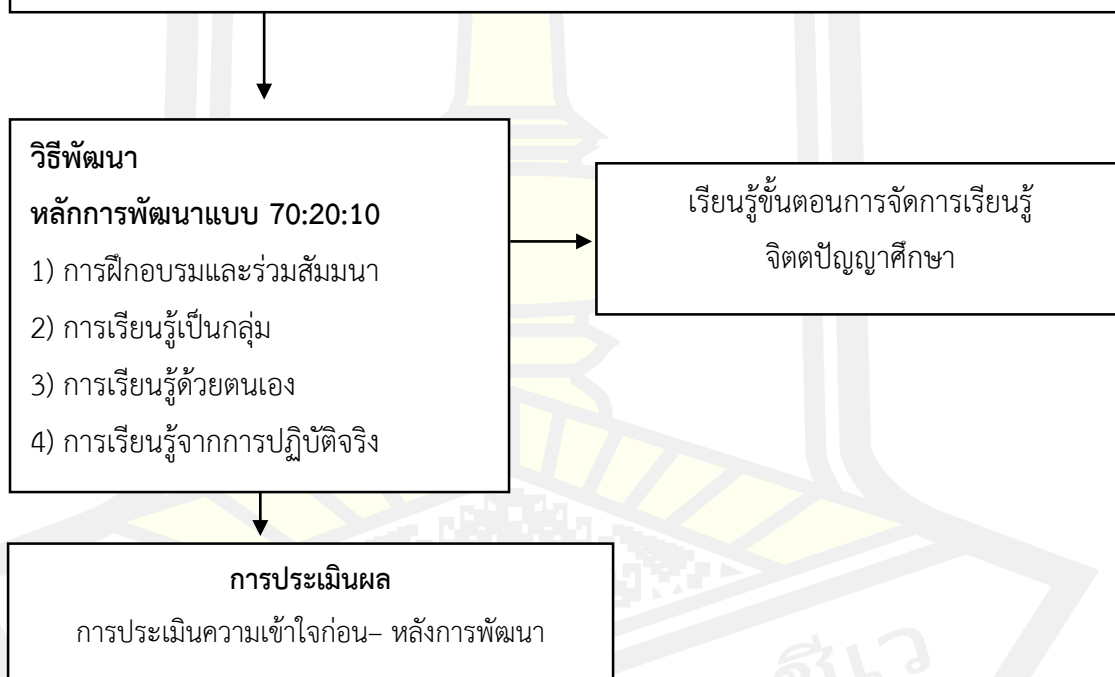
5.6 การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5.7 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

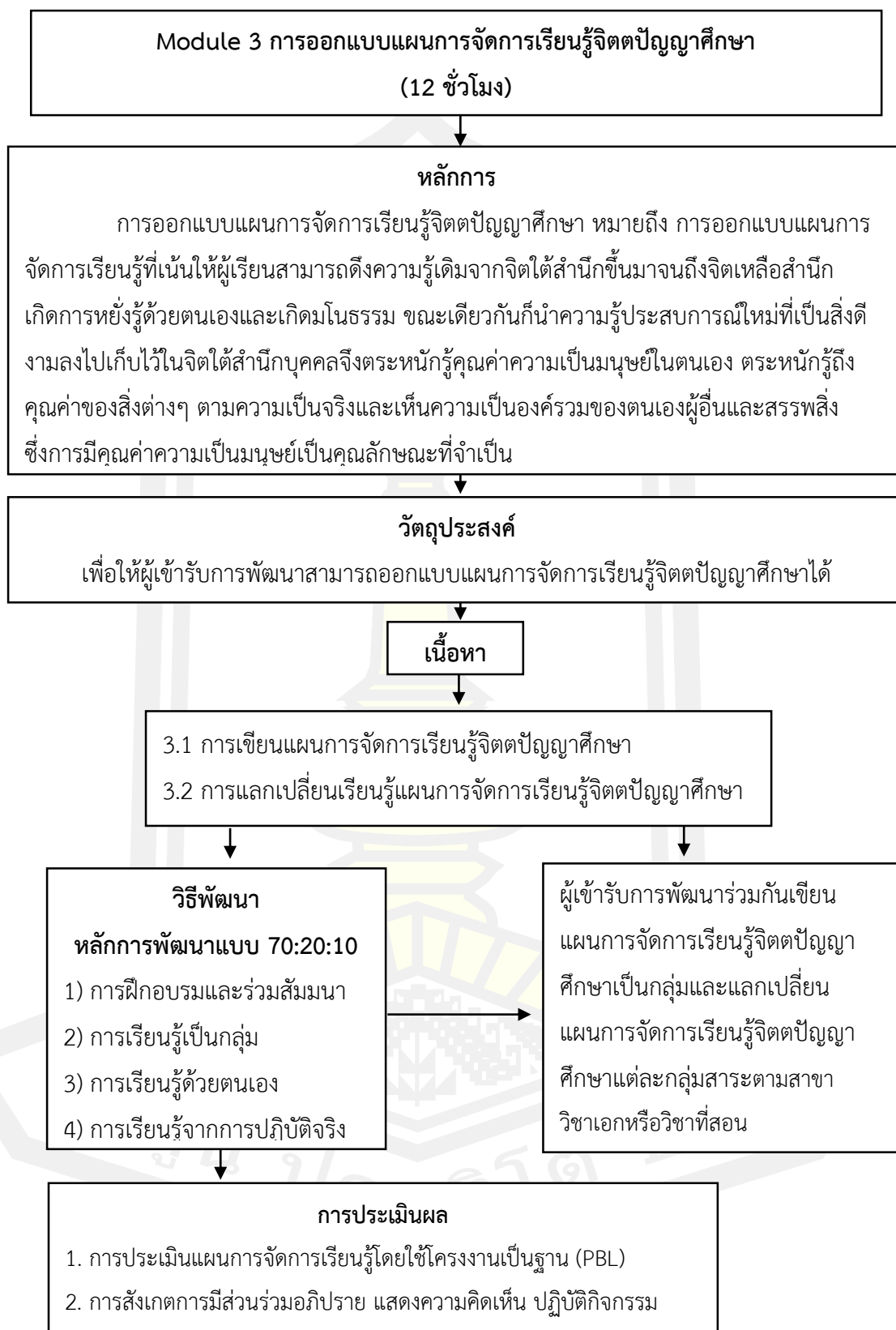
5.8 การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน

6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

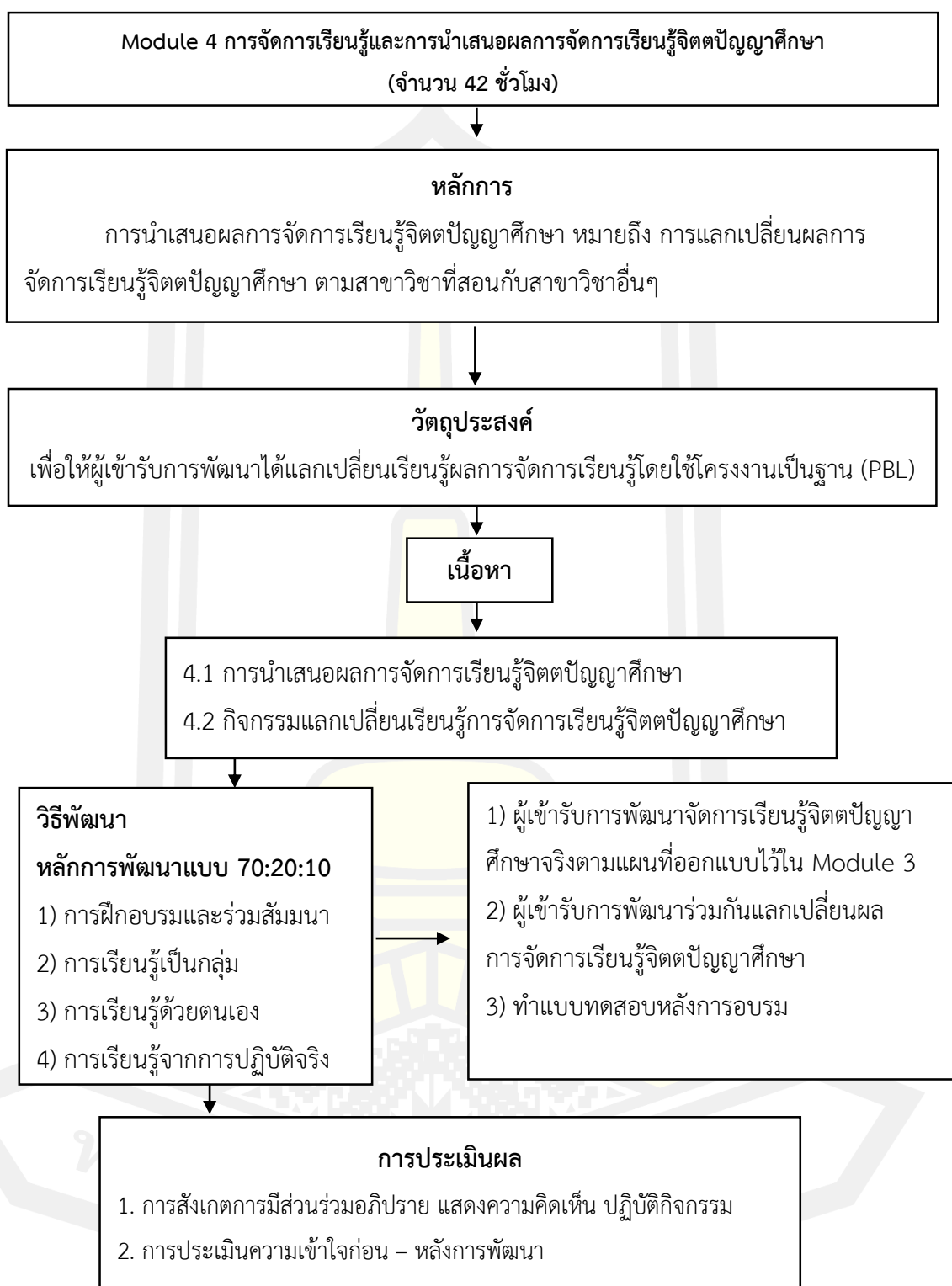
- 6.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 6.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 6.3 การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 6.4 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด
- 6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 6.7 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

ภาพประกอบ 5 Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ภาพประกอบ 6 Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ภาพประกอบ 7 Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

การพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏดังตาราง 17

ตาราง 17 การพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

วัน / เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ	วิทยากร	สื่อ
วันที่ 1 Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชม.)				
08.00 - 09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 09.30 น.	พิธีเปิด			
09.30 - 10.00 น.	Pre- test			แบบทดสอบ ก่อนการอบรม
10.00 - 12.00 น.	การบรรยาย ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้จิตต ปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยาย เรื่อง ความหมาย ความสำคัญของ การจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	วิทยากร นำเสนอ	PPT, vdo, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย , กรณีศึกษา
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน		-
วันที่ 1 Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชม.)				
13.00 - 16.00 น.	การบรรยาย ขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยาย เรื่อง ขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษา ทั้ง 6 ขั้นตอน	วิทยากร นำเสนอ	PPT, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย , กรณีศึกษา

ตาราง 17 (ต่อ)

วัน / เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ	วิทยากร	สื่อ
วันที่ 2 Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (6 ชม.)				
08.00 -09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 12.00 น.	ฝึกปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติ การเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรม ร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน	-	-
13.00 - 16.00 น.	ฝึกปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติ การเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรม ร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
วันที่ 3 Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (6 ชม.)				
08.00 -09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 12.00 น.	ฝึกปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติ การเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรม ร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน		-

ตาราง 17 (ต่อ)

วัน / เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ	วิทยากร	สื่อ
13.00 - 16.00 น.	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แผนการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา	ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่ม สภาระ แลกเปลี่ยน แผนการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	-	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
ผู้เข้ารับการพัฒนานำแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาที่ออกแบบ ไปจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาจริงที่โรงเรียน				
วันที่ 4 Module การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (42 ชม.)				
08.00 -09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 12.00 น.	นำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ตัวแทนผู้เข้าอบรมแต่ ละกลุ่มสภาระนำเสนอ ผลการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	-	PPT
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน	-	-
13.00 - 15.00 น.	นำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษา	ตัวแทนผู้เข้าอบรมแต่ ละกลุ่มสภาระผลการ จัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษา	-	PPT
15.00 - 15.20 น.	สรุป	ผู้เข้าอบรมและ วิทยากรร่วมกัน สรุปการพัฒนา	ผู้เข้าอบรม ร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	-
15.20 - 15.50 น.	Post - test	-	-	แบบทดสอบ หลังการอบรม
15.50 - 16.00 น.	พิธีปิด	พิธีปิดการพัฒนา มอบเกียรติบัตร	-	-

2.5 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ปรากฏดังตาราง 18

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.57	0.49	มากที่สุด	4.71	0.75	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหา						
3.1 Module 1	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3.2 Module 2	4.43	0.49	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด
3.3 Module 3	4.56	0.53	มากที่สุด	4.71	0.75	มากที่สุด
3.4 Module 4	4.67	0.50	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
4. หลักการพัฒนา/วิธีพัฒนา (หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10)						
4.1 การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
4.2 การเรียนรู้เป็นกลุ่ม	4.44	0.53	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด
4.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.44	0.53	มาก	4.71	0.75	มากที่สุด
4.4 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	4.67	0.50	มากที่สุด	4.71	0.75	มากที่สุด
5. การประเมินผลโปรแกรม						
5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อน - หลัง การพัฒนา	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
5.2 การประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
5.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา	4.56	0.49	มากที่สุด	4.53	0.53	มากที่สุด
โดยรวม	4.56	0.50	มากที่สุด	4.61	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 18 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นการวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed Method) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว และได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สรุปผล

การวิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สามารถสรุปผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.177$) การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.176$) การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.173$) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.150$) การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.141$) และการดำเนินการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.113$) ตามลำดับ

2. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 4) หลักการพัฒนา/วิวัฒนาการ หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 วิวัฒนาการประกอบด้วย การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีเนื้อหาอยู่ดังนี้ 1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2. เรียนรู้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาจากวิทยากรและศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการบรรยาย 3. เรียนรู้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 4. การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากร) 5. การนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา และ 6. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม 5) การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนาการประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน จะเห็นได้ว่าครูส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงกับตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา แต่ยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาอย่างถ่องแท้และเป็นขั้นตอน ส่วนมากใช้เป็นกิจกรรมก่อนเข้าสู่บทเรียนหรือใช้เป็นกิจกรรมในคาบลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ทำให้สภาพปัจจุบันรายด้านยังอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ด้วยบริบทการปฏิบัติงานและภาระงานของครู ทำให้ครูส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบท่องจำ ตัวเตอรืเพื่อให้นักเรียนทำข้อสอบได้มากกว่าที่จะมุ่งพัฒนานักเรียนจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่ติงามต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2552) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาจะเน้นถึงการใช้ปัญญาควบคู่ไปกับจิตใจที่สุนทรีย์ความสัมพันธ์ขององค์รวมผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติและเกิดการคิดโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานประกอบกับการทำงานร่วมมือกันเป็นกลุ่มซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการสอน ผู้สอนต้องใส่ใจต่อการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อปรับกลยุทธ์การสอนของผู้สอนที่จะทำให้การจัดกิจกรรมบรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้เรียนสนุกและเรียนรู้ในเรื่องที่ผู้เรียนสอนอย่างประทับใจ

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ดังที่ ฆนัท ธาตุทอง (2552) ได้อธิบายเหตุผลถึงความสำคัญของจิตตปัญญาว่า เป็นกระบวนการแห่งการเปลี่ยนผ่านเชิงคุณภาพเพื่อลดช่องว่างและข้อจำกัดของการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าขณะนี้สังคมไทยมีความจำเป็นต้องก้าวพ้นข้อท้าทาย 4 ประการ คือ 1) มุ่งสร้างระบบการเรียนรู้ (ระบบการศึกษา) เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเสพมากกว่าการสร้าง สู่การเรียนรู้ที่ยกระดับจิตตปัญญาเพื่อเป็นพื้นฐานให้มนุษย์

พัฒนาศักยภาพของตนเองในการเรียนวิชาความรู้และความจริงภายในตนเองควบคู่กันไป

2) ปรับเปลี่ยนทัศนคติของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้เป็นไปด้วยเท่าเทียมของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการฝึกใช้ปัญญา สร้างทักษะของการใช้ปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (เป็นกัลยาณมิตร) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลกันการช่วยเหลือกัน การมีวาจาที่เป็นมิตรเป็นสารประโยชน์ให้ความจริงและให้กำลังใจกัน การมีไมตรีเห็นอกเห็นใจกัน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ว่ามนุษย์ทั้งมวลล้วนเป็นพี่น้องกัน 3) ยุกระดับวัฒนธรรมแห่งศักดิ์ศรี คุณค่า ดีงาม และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เป็นวาระแห่งการอยู่รอดของสังคมไม่เฉพาะแต่กับผู้คน แต่จะเกิดผลไปถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้ยั่งยืนด้วยความสมดุล โดยการฝึกเรียนรู้จากธรรมชาติและชุมชนแห่งการผลิตพื้นฐานเห็นคุณค่าของผู้อื่นเห็นความดีเห็นความงามและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 4) เสริมกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การรู้จักความรู้ที่มีอยู่ในตัว (Tacit Knowledge) การใช้ความรู้ นั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดความรู้ทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ จนถึงการประมวล สังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ที่ยิ่งประโยชน์ได้กว้างขวางเกิดความเชื่อมั่นในความรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในบริบทของสังคม และมีความมั่นใจรู้เท่าทันในการสร้างและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ตามความเจริญของสากลโลกหลายองค์การทั่วโลก

และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และการดำเนินการเรียนรู้ ตามลำดับ ซึ่งเป็นตัวที่สื่อให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช ภูคงกิ่ง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร และการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณ เกษตัน (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีค่าความต้องการจำเป็นเท่ากันและการสร้างหลักสูตร ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ประกอบด้วย ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 4) หลักการพัฒนา/วิธีพัฒนา หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 วิธีพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยมีเนื้อหาอยู่ดังนี้ 1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2. เรียนรู้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาจากวิทยากรและศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการบรรยาย 3. เรียนรู้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 4. การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากร) 5. การนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา และ 6. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม 5) การประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนา การประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ก่อนการสร้างโปรแกรม ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ Knowles (1980), Boone (1992), Caffarella (2002), Kanaya และ McMillan (2005) และอ้าง บัวศรี (2542) จนสามารถสรุปองค์ประกอบของโปรแกรมได้ 5 ส่วน จึงได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีพัฒนา และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัย วิเชียร สมชาย (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 1 มีส่วนประกอบของโปรแกรมหดังนี้

1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหา 5) วิธีการพัฒนา 6) สื่อและเครื่องมือ และ 7) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ แสงใส (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล 1. ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 3. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นโปรแกรมที่น่าเชื่อถือและทรงคุณค่าเนื่องจากผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะประเด็นด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนา มารวมเป็นกลุ่มอย่างเจาะจง ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนา ได้ตอบ ถกปัญหา อภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนคติกันอย่างกว้างขวางในประเด็นต่าง ๆ ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะหาข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็น สำหรับตอบคำถามวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนาดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ครูเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนด เป็นนโยบายให้

โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และควรจัดให้มีระบบการติดตาม ประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเป็นระยะและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรมีความความตระหนักและพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (ค่า PNI) ที่มีความ ต้องการสูง

1.2 สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้ว การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเป็นระยะและต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการ กระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพและ พร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา ด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ และใช้กระบวนการ PLC นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมพัฒนาตามความ สนใจและความถนัด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมด้านการบริหาร วิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างความตระหนักและจัดโปรแกรมเสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู เป็นหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเสริมทักษะให้กับครูอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ในฐานะผู้นำทางวิชาการ

1.4 ครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และเสริมสร้าง ความสำเร็จให้กับผู้เรียน ควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยการสร้างความตระหนักแก่ครู ให้ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันในการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (ค่า PNI) ที่มีความต้องการสูง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาที่เป็นลักษณะ ของการส่งผลทางตรงและทางอ้อม

2.3 ควรมีการวิจัยติดตามการนำโปรแกรมไปใช้ในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กชภัทร์ สงวนเครือ. (2562). *โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทาง
สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ :
สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2557). *การบริหารงานวิชาการและนวัตกรรมการจัดการ
เรียนรู้*. มหาสารคาม : ประสานการพิมพ์.
- กาญจน์ เสนาสุ. (2540). *สุขภาพจิต*. อุดรธานี : ฝ่ายผลิตเอกสารและตำราศูนย์หนังสือ สถาบัน
ราชภัฏอุดรธานี.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- กิติมา ปรีดีติติก. (2532). *กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ :
อักษรบัณฑิต
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2549). *การจัดการความรู้ในองค์กรและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ ก๊อปปี
(ประเทศไทย) จำกัด.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2552). *การสอนแบบจิตปัญญา แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับ
อนุบาลศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอติสัน เพรสโปรดักส์.
- คมกริช ภูคงกิ่ง (2560). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). *เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา*. [ออนไลน์]. ได้จาก : [http://www.
drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html](http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html). [สืบค้นเมื่อ วันที่
16 ตุลาคม 2563].
- ฉันท ชาติทอง. (2552). *เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิระพร ชะโน. (2554). *เอกสารประกอบการสอน การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional
Designs : 0506702*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- จุฑามณี เสาระโส. (2560). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความมีวินัยในตนเองตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 23(2), 64-72.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง. (2542). *จิตวิทยาการบริหาร*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนาธิป พรกุล. (2552). *การออกแบบการสอน การบูรณาการ การอ่าน การคิดวิเคราะห์และการเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วี. พรินท์ (1991) จำกัด.
- ชาย โปธิสิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- दनัย เทียนพุม. (2545). *การออกแบบและการพัฒนาความรู้ในองค์กรโดยมีอาชีพเพื่อมีอาชีพ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทักษิณ เกษตัน. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตินา เขมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์. (2551). *ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง : คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา*. กรุงเทพฯ : เอส.พี.เอ็น.การพิมพ์.
- ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- นงนภัส คู่วรัญญู เทียงกมล. (2551). *การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและการประกัน*. กรุงเทพฯ : วี ที ซี คอมมิวนิเคชัน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปภาวดี ประจักษ์ศุภนิตี และกิ่งพร ทองใบ. (2544). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ประไพ ฉลาดคิด. (2548). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ : เกษมศรี ซี.พี.
- ประเวศ วะสี. (2550). *การเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤติ*. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ประเวศ วะสี. (2562). *จิตตปัญญาศึกษา ปาจารย์สารฉบับศึกษาปริทัศน์ มหาวิทยาลัยมหิดล*.
[ออนไลน์]. ได้จาก : http://eduweb.kpru.ac.th/pdf/rs_23.pdf, 2562. [สืบค้นเมื่อ
วันที่ 18 ธันวาคม 2563].
- ประสาธน์ อิศรปรีดา. (2538). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : นำอักษร.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2552). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- พวงแก้ว กิจธรรม. (2552). *การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดย
กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย.
- พศิน แดงจวง. (2558). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ดวงกลม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ :
เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.
- พิชญ พรหมวาที. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
วิทยากรย, 115(6), 51-55.*
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2559). *คิดเพื่อครู คำบรรยายระหว่างดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ
คุรุสภา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภาวดี อนันต์นาวี. (2551). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี : เสมาธรรม.
- มานิตา ลีโทชวลิต. (2553). *การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อ
พัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนรวม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2545). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ทีกราฟฟิค.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2535). *ความเป็นครู*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2551). *ปรัชญาวิจัย (Philosophy of Research)*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลำยอง ไวกำ. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด
วิเคราะห์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วารสาร
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 14(1), 109-121.*

- วรฤทธิ โธมรัตน์พันธ์. (2557). *โครงการติดตามการประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน*. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารินทร์ รัชมีพรหม. (2541). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจักขณ์ พาณิช. (2550). *การเรียนรู้ด้วยใจอย่างไร้ครวญ: การศึกษาดังเส้นทางแสวงหาทางจิตวิญญาณ*. กรุงเทพฯ : สวนเงินมีมา.
- วิจิตร ศรีสะอ้านและคณะ. (2548). *หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร*. [ออนไลน์]. ได้จาก : http://www.members.thai.net/intira/article_theorymgr01.html. [สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2563].
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : สานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : เซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอรี.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสถานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- วิเชียร สมชาย. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิธาน ฐานะวุฒม์. (2549). *จับจิตด้วยใจ (2)*. กรุงเทพฯ : ศยาม.
- วีระชัย จิระชาติ. (2558). *แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาแนวใหม่*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/17754>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 พฤษภาคม 2563].
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2553). *กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงัด อุทรานันท์. (2529). *การนิเทศการศึกษา : หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมยศ นาวิการ. (2544). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- สมศักดิ์ ภู่วภาดาวรรณ. (2554). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.

- สมหมาย แจ่มกระจ่าง และดุสิต ชาวเหลือง. (2554). *การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ เอกสารคำสอน รายวิชา 402401 Training for Professional Development*. ชลบุรี : ภาควิชา การอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สลักจิต ตรีธณโสภาส. (2555). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ : ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สัมมา รณิษฐ์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติ การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ส เอเซียเพลส 1989.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตาม เจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ 2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2563). *แนะนำเขตพื้นที่*. [ออนไลน์].
ได้จาก : <https://www.kalasin2.go.th/web/>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 ธันวาคม 2563].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2554). *หลักการบริหารและทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหาร การศึกษา*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2563). *การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา ยุค 4.0*. มหาสารคาม : ตักศิลาการพิมพ์.
- สุพิชญา โคทวิ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้าง เสริมจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2545). *การปฏิรูปการเรียนรู้อในโรงเรียนนาร่อง : รูปแบบที่คัดสรร*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2551). *บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ*. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). *การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในนิติตคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ แสงใส. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบลจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อารีย์ วชิรวารการ. (2542). *การวัดและการประเมินผลการเรียน*. สมุทรปราการ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- เอกรินทร์ สี่มหาศาล. (2545). *กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- Barr, M.J and Keating, L.A. (1990). "Introduction : Elements of Program Development," *Developer Effective Student Services Program*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Boone, M. (1992). *The Impact of Leadership Behavior of the Superintendent on Restructuring Rural Schools*. Texas : ERIC Database.
- Bymes, K. (2010). Portraits of Contemplative Teaching: A Third Way. *Dissertation Abstracts International*, 10, 22-41.
- Caffarella, R. (2002). *Planning Program for Adult Learner : a Practice Guide for Educators, Trainner and Staff Developer*. San Francisco : Jossey Bass.
- Davidson, J.R. (2012). *Contemplative practices and mental training: Prospects for American education*. [online]. Available from. <http://www.investigatinghealthyminds.org/>. [accessed 16 December 2020].
- De Cecco, J.P. (1968). *The Psychology of Learning and Instruction Educational Psychology Engiewook*. New Jersey : Prentice Hall.
- Ellis, R. (2004). *Task-Based language learning and teaching*. Oxford : Oxford University Press.
- Frey, A. And Seitz, N.N. (2009). *Multidimensional Adaptive Testing in Educational and Psychological Measurement : Current State and Future Challenges*. *Studies in Educational Evaluation*, 35, 89-94.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill.

- Hough, B. and Duncan, K. (1970). *Teaching description and analysis*. Massachusetts : Addison-Westlu.
- Jennings, C. and Wargnier, J. (2013). *Effective learning with 70:20:10: The new frontier for the extended enterprise*. [online]. Available from. <http://info.crossknowledge.com/dc/YE7WzyR1y-e5dhBK2->. [accessed 16 December 2020].
- Kanaya, T. and McMillan, K. (2005). Factors Influencing Outcomes from a Technology-Focused Professional Development Program. *Journal of Research on Technology in Education*, 37(2), 313-329.
- Kaufman, R. and English, F.W. (1981). *Need assessment concept and application*. 3rd ed. New York : Education Technology.
- Kitzinger, J. (1994). The Methodology of Focus Group : The Importance of Interaction Between Research Participants. *Sociology of Health*, 16(1), 103-21.
- Knowles, M.S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education from Pedagogy to Andragogy*. New York : The Adult Education company.
- McClelland, D.C. (1973). Testing for Competence rather than Intelligence. *American Psychologist*, 28, 1-14.
- Mind and Life Education Research Network. (2012). Contemplative practices and mental training: Prospects for American education. *Child Development Perspectives*, 6, 146–153.
- Moore, K.D. (1992). *Classroom teaching skills*. New York : McGraw-Hill.
- Morgan, D.L. (1997). *Focus Group as Qualitative Research*. London : Sage.
- Nunan, D. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Patricia, M. and Ignacia, R.D.B. (2013). CSR and customer loyalty: The roles of trust, customer identification with the company and satisfaction. *Journal of Hospitality Management*, 35, 89-99.
- Rabin, R. (2013). Blended learning for leadership: The CCL approach. [online]. Available from. <http://www.ccl.org/Leadership/pdf/research/BlendedLearningLeadership.pdf>_[accessed 16 December 2020].

Rogers, T. (2000). *“Destination Industry” Conference: A twenty-First Century*.
New York : Addition Wesley Longman.

Seel, B. and Glasgow, Z. (1990). *Exercise in Instructional Design*. Ohio : Merrill
Publishing Company Bell & Howell Information Company.

Shambaugh, R.N. and Magliaro, S.L. (1997). *Mastering the possibilities*. Massachusetts :
Allyn and Bacon.

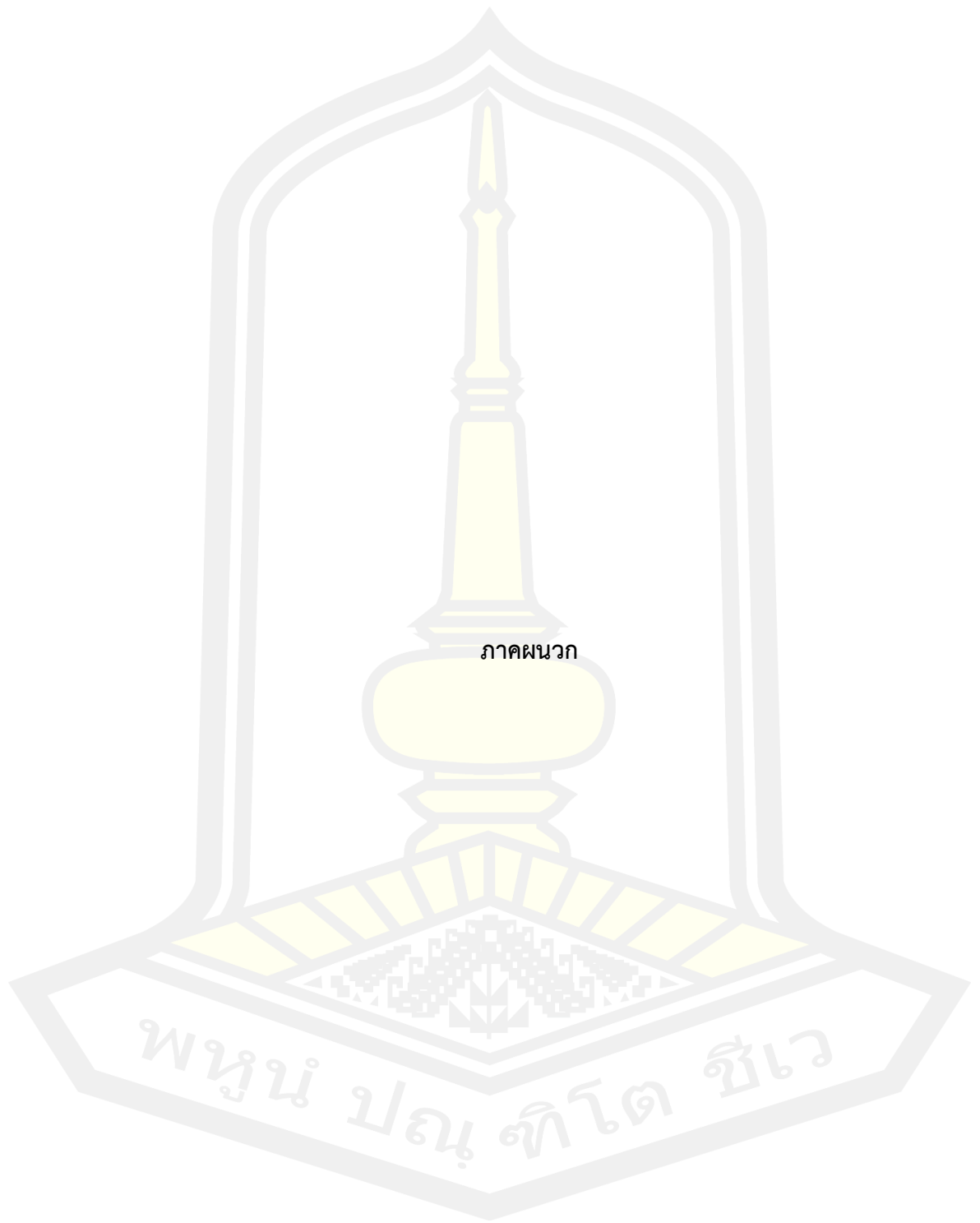
Smith, P.L. and Ragan, T.J. (1999). *Instructional design*. 2nd ed. New Jersey :
Prentice Hall.

Stufflebeam, D.L. and others. (1971). *Educational Evaluation and Decision – Making*.
Itasca, Illinois : Peacock.

Travers, R.M.W. (1967). *Essentials of Learning : An Overview for Students of
Education*. United States of America : The Maemillan Company.

Witkin, B.R. and Altschuld, J.W. (1995). *Planning and Conducting Needs Assessments*.
Thound Oaks : Sage.

ภาคผนวก

พหุมนุ ปณฺ ทิโต ชีเว

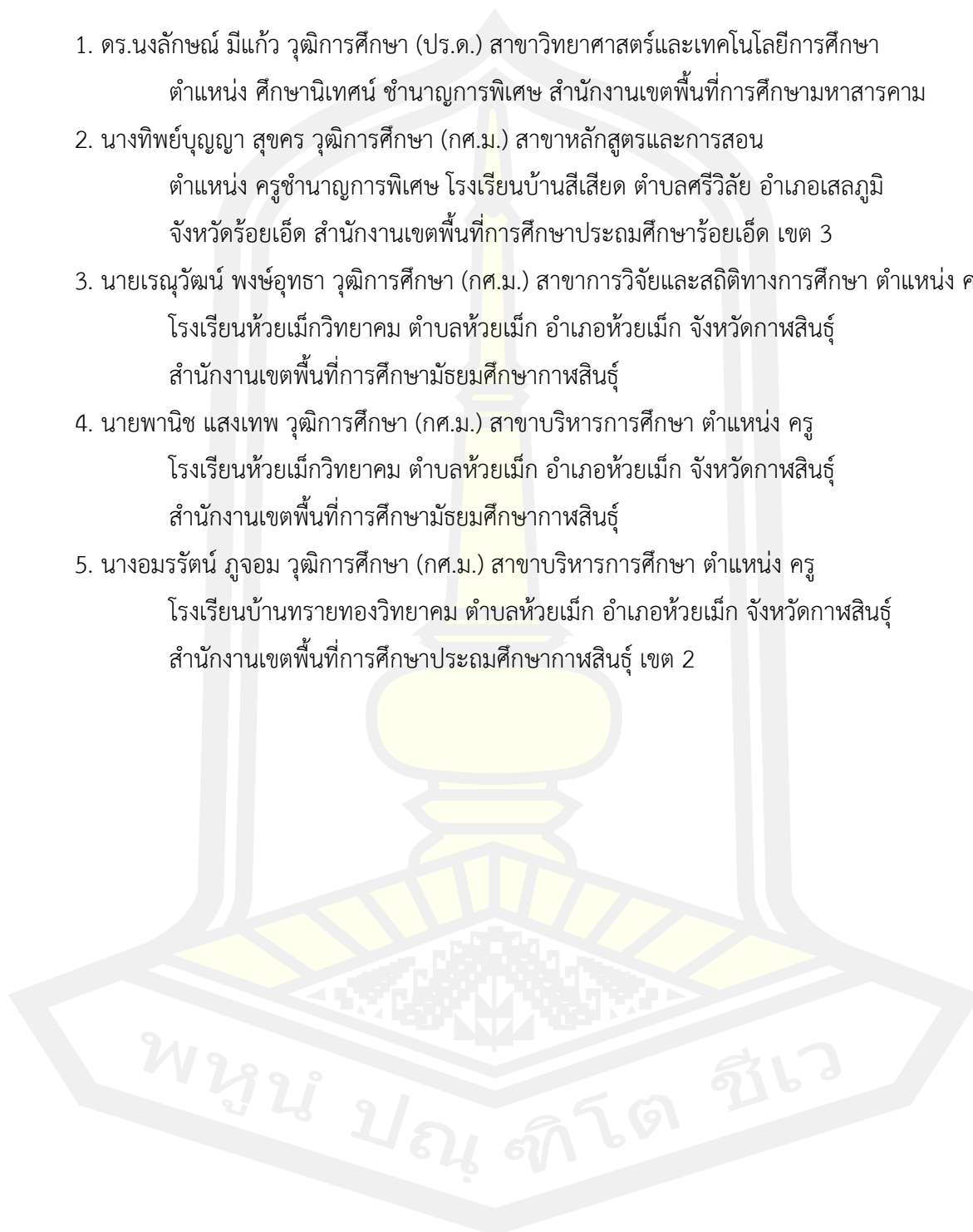
ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

พหุณฺ ปรณฺ จิตฺโต จีเว

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ดร.นงลักษณ์ มีแก้ว วุฒิการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศน์ ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
2. นางทิพย์บุญญา สุขคร วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาหลักสูตรและการสอน
ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสีเสียด ตำบลศรีวิสัย อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
3. นายเรณูวัฒน์ พงษ์อุทธา วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ตำแหน่ง ครู
โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม ตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
4. นายพานิช แสงเทพ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ครู
โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม ตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาฬสินธุ์
5. นางอมรรัตน์ ภูจอม วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ครู
โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม ตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

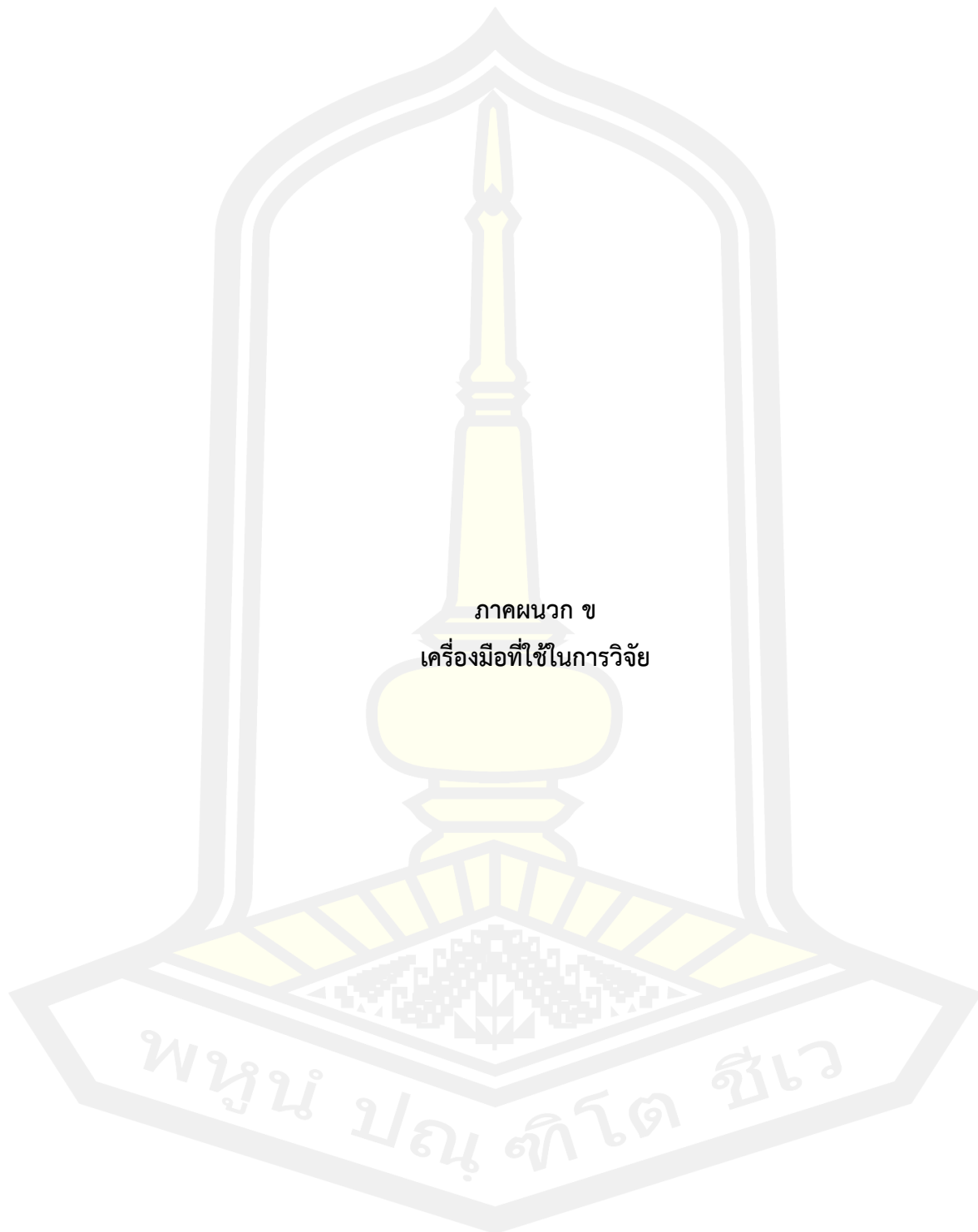

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันโปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. นายมานิตย์ ทิพย์พันธุ์ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2
2. ดร.เพ็ญพักตร์ ภูมมาลา วุฒิการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองคูขาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1
3. นางสาวไผ่ล้อม บุชมงคล วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม
4. ดร.นงลักษณ์ มีแก้ว วุฒิการศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม
5. นางสาวเขมณี บุญสาตี วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนการศึกษา
ตำแหน่ง ครูโรงเรียนทุ่งใหญ่วัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา
ขอนแก่น
6. นางอมรรัตน์ ภูจอม วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ครู
โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2
7. นายวิระสิทธิ์ มาตอำพร วุฒิการศึกษา (วท.ม.) วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ตำแหน่ง ครู
โรงเรียนดงพญาสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1
8. นางสาวสุทธิณี สุขคร วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนการศึกษา ตำแหน่ง ครู
โรงเรียนค่านางตุ่มโนนสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3
9. นางสาวลลิตพัฒน์ ไมตรีแพน วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนการศึกษา
ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านหนองคูขาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 1

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

1. นางสาวนุชนารถ ภูมามาษ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) เทคโนโลยีทางการศึกษา ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. นางทองมูข ปารมีชัย วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
3. นายมานิตย์ ทิพย์พันธุ์ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 2
4. นายบุญช่วย กุญชะโมรินทร์ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองงูราษฏร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
5. นายทองใส จันทะรัตน์ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหาดทรายมูลวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 2
6. คุณครูบุญชู จินดารัตน์ วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง
ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านเสียววิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
7. นางอุมาพร นามบุรี วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการวัดผลการศึกษา ตำแหน่ง
ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
8. นางสาวชนาภา ปละพูล วุฒิการศึกษา (กศ.ม.) สาขาการวัดผลการศึกษา ตำแหน่ง ครูชำนาญการ
โรงเรียนผดุงราษฎร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
9. นางสาวจินตนา ขาวงษ์ (กศ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุณ ปณุ ทิโต สีเว

**แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้
การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู โดยผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence :

IOC) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ข้อ	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู	ความสอดคล้อง			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน					
1	วิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียน ในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล				
2	ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล				
3	หาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ ดีขึ้น				
4	จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับดำเนินการ จัดการเรียนรู้				
5	มีสื่อ หรือนวัตกรรม สำหรับการจัดการเรียนรู้สอดคล้อง เหมาะสมกับหลักสูตร				
6	นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้				
7	จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรมเหมาะสมกับ วัยตรงตามความต้องการของผู้เรียน				
2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน					
8	กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังของนักเรียนว่าเขาจะต้อง แสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้างหลังจากที่ได้กำหนด มโนทัศน์ที่ต้องเรียนนั้นไปแล้ว				
9	ใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างในการกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน				

ข้อ	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู	ความสอดคล้อง			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
10	ใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนด มโนทัศน์				
11	เสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่ผู้เรียน				
12	เสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่ผู้เรียน				
3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้					
13	มีการตั้งเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแต่ละภาระงานอย่าง ชัดเจน				
14	มีการกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานที่ต้องการให้ ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใด ในการดำเนินภาระงานนั้น ๆ				
15	มีการกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้เรียน				
16	มีการกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน				
4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้					
17	กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์				
18	จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน				
19	จำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล				
20	การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการ เรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้				
21	ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน				
22	มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของ ผู้เรียน				
23	มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนเรียนเพื่อประเมิน ความต้องการของผู้เรียน				
24	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล				

ข้อ	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู	ความสอดคล้อง			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
25	สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ				
26	นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้				
5. การดำเนินการเรียนรู้					
27	จัดการเรียนรู้หลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้แล้ว				
28	จัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม				
29	มีการเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย				
30	ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละคน/กลุ่มที่แตกต่างกัน				
31	ติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียน อย่างต่อเนื่อง				
32	จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก				
33	จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตาม ความต้องการของผู้เรียน				
34	ครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิด การเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน				
6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง					
35	มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ตามสภาพจริง				
36	สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการ เรียนรู้				
37	สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล				
38	นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม				
39	สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตร กำหนด				

ข้อ	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู	ความสอดคล้อง			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
40	ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง				
41	สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้ประเมิน
(.....)
..... / /

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สำหรับการวิจัย
 เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่อง โปรแกรม
 เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
 จึงขอความกรุณาให้ท่านให้ข้อมูลที่ตรงกับความจริงมากที่สุด
2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 2 ตอน ดังต่อไปนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
 จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

พูน ปณ ติโต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ

() ชาย () หญิง

ประสบการณ์การทำงาน

() น้อยกว่า 5 ปี () 5-10 ปี () 11-15 ปี () 16-20 ปี

() 21-25 ปี () 26-30 ปี () 31-35 ปี () 36 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา

() ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก

ขนาดของสถานศึกษา

() ขนาดเล็ก สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

() ขนาดกลาง สถานศึกษาที่มีนักเรียน 121 - 600 คน

() ขนาดใหญ่ สถานศึกษาที่มีนักเรียน 601 - 1500 คน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่
พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของท่าน อยู่ในระดับใดแล้วตัดสินใจทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงช่องเดียว โดยพิจารณาจากเกณฑ์
ต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
24	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสาระ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล										
25	สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการ เรียนรู้อย่างเป็นระบบ										
26	นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้										
5. การดำเนินการเรียนรู้											
27	จัดการเรียนรู้หลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ ไว้แล้ว										
28	จัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม										
29	มีการเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย										
30	ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละคน/กลุ่มที่ แตกต่างกัน										
31	ติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรม ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง										
32	จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออก										
33	จัดการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการ เรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน										
34	ครูผู้สอนอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือ ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของ ผู้เรียน										
6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง											
35	มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง										

ข้อ	การจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
36	สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้										
37	สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัด และประเมินผล										
38	นำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม										
39	สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการ พัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด										
40	ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ ประเมินตนเอง										
41	สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการ ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้										

แบบสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices)

สำหรับการวิจัย

เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นประโยชน์ใช้ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มี
ผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อหน่วยงานหรือบุคคลที่ให้สัมภาษณ์แต่อย่างใด จึงขอความ
อนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่านในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้

นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชา การบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พหุบัณฑิต ชีวะ

เรื่องที่สัมภาษณ์

การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาภาหสินธุ์ เขต 2

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง

สถานที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เริ่มเวลา.....น. ถึง.....น.

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คำชี้แจง ขอความกรุณาท่านให้สัมภาษณ์ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อ-นามสกุล.....
2. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....สาขา.....
3. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
4. สถานที่ทำงาน.....
5. ประสบการณ์ในการทำงาน.....

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาหสินธุ์ เขต 2

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หรือเป็นครูที่มีหน้าที่และรับผิดชอบในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ท่านมีความคิดเห็นว่าการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ในแต่ละองค์ประกอบควรดำเนินการอย่างไร จึงจะนำไปสู่โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาหสินธุ์ เขต 2 และเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในประเด็นคำถามการสัมภาษณ์ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

5. การดำเนินการเรียนรู้ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

**แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**

คำชี้แจง

แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2. แบบประเมินต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ หลังจากที่ท่านได้ศึกษาโปรแกรมซึ่งผู้วิจัยได้แนบมาพร้อมแบบประเมินนี้

3. แบบประเมินนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง.....
3. สังกัดหน่วยงาน.....
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....สาขา.....
5. ประสบการณ์การทำงาน.....ปี

รายการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3.4 Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา										
4. หลักการพัฒนา / วิธีพัฒนา (หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10)										
4.1 การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา										
4.2 การเรียนรู้เป็นกลุ่ม										
4.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง										
4.4 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง										
5. การประเมินผลโปรแกรม										
5.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนา										
5.2 การประเมินความสามารถในการ ออกแบบจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา										
5.3 การประเมินความพึงพอใจของ ผู้เข้าร่วมพัฒนา										

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง

ภาคผนวก ค

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุบัณฑิตวิทยา

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม (ΣR)	เฉลี่ย IOC	แปรผล
	1	2	3	4	5			
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5. การดำเนินการเรียนรู้								
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง								
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
37	+1	0	+1	+1	+1	2	0.80	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
41	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่น (α)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1	0.902	0.849	0.986	0.987
2	0.691	0.694	0.986	0.987
3	0.792	0.753	0.986	0.987
4	0.779	0.646	0.986	0.987
5	0.692	0.776	0.986	0.987
6	0.755	0.741	0.986	0.987
7	0.796	0.710	0.986	0.987
8	0.832	0.884	0.986	0.987
9	0.747	0.744	0.986	0.987
10	0.772	0.886	0.986	0.987
11	0.832	0.887	0.986	0.987
12	0.816	0.933	0.986	0.987
13	0.934	0.912	0.986	0.987
14	0.866	0.836	0.986	0.987
15	0.916	0.917	0.986	0.987
16	0.881	0.883	0.986	0.987
17	0.870	0.888	0.986	0.987
18	0.855	0.836	0.986	0.987
19	0.841	0.848	0.986	0.987
20	0.488	0.756	0.986	0.987
21	0.647	0.754	0.986	0.987
22	0.782	0.721	0.986	0.987
23	0.666	0.636	0.986	0.987

ตาราง 20 (ต่อ)

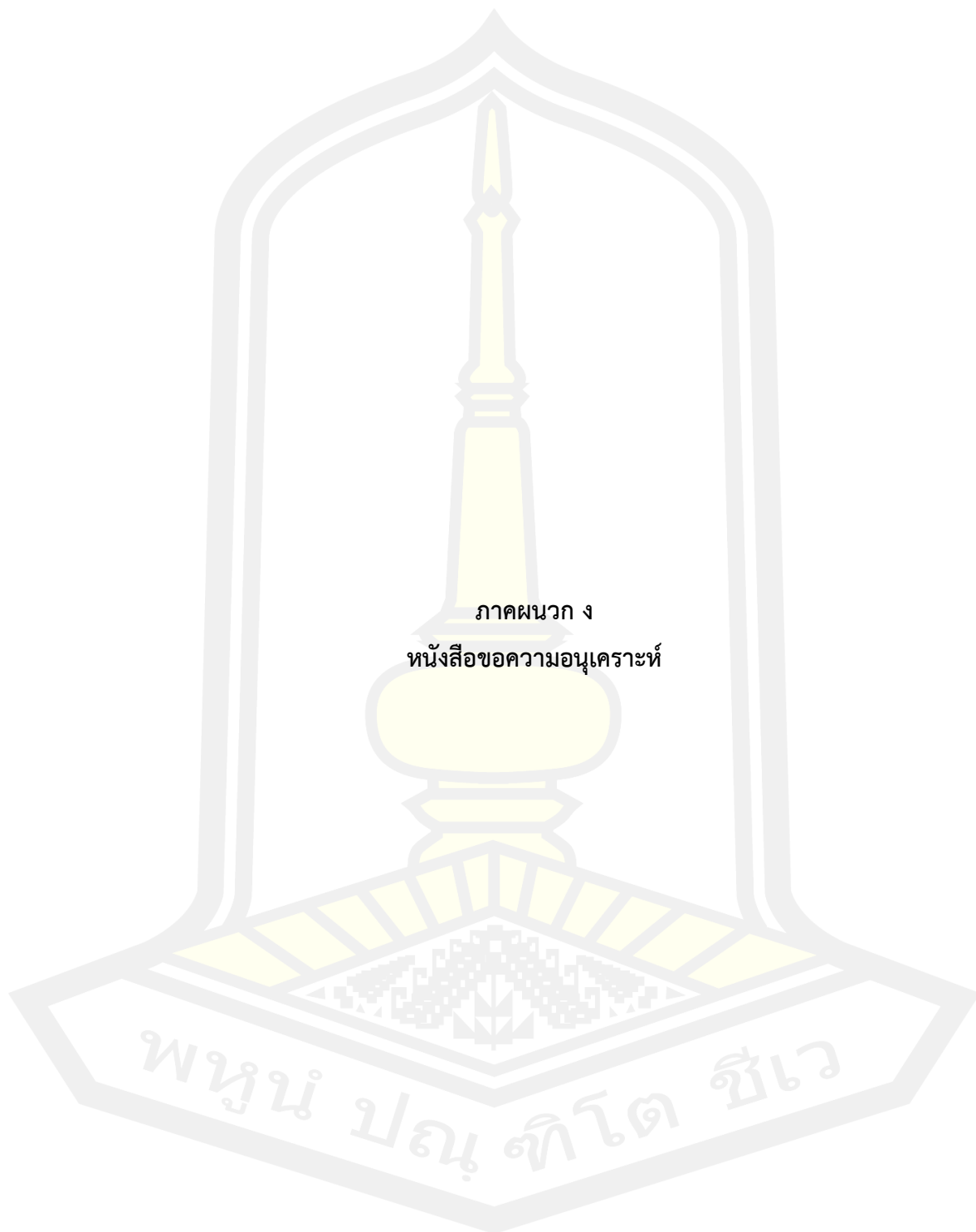
ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่น (α)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
24	0.586	0.769	0.986	0.987
25	0.560	0.709	0.986	0.987
26	0.764	0.769	0.986	0.987
27	0.829	0.892	0.986	0.987
28	0.886	0.879	0.986	0.987
29	0.837	0.853	0.986	0.987
30	0.870	0.832	0.986	0.987
31	0.842	0.651	0.986	0.987
32	0.813	0.849	0.986	0.987
33	0.896	0.868	0.986	0.987
34	0.864	0.837	0.986	0.987
35	0.858	0.877	0.986	0.987
36	0.830	0.852	0.986	0.987
37	0.793	0.816	0.986	0.987
38	0.770	0.764	0.986	0.987
39	0.727	0.618	0.986	0.987
40	0.864	0.816	0.986	0.987
41	0.782	0.726	0.986	0.987

จากตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.488 - 0.934

และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.618 - 0.933

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ .986

และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .987

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต สีเว

ที่ อว 0605.5(2)/ว2010

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 กันยายน 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน

ด้วย นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0630236697

ที่ อว 0605.5(2)/ว2062

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

17 กันยายน 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วย นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อผลิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0630236697

ที่ อว 0605.5(2)/ว2062

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

17 กันยายน 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

ด้วย นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นางสาวนางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้นำไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0630236697

ที่ อว 0605.5(2)/ว2081

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

22 กันยายน 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วย นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวม ข้อมูลในการทำวิจัยวิทยานิพนธ์ (สัมภาษณ์ Best Practices เกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการ จัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี) เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0630236697

ที่ อว 0605.5(2) / ว 2119

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

27 กันยายน 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันโปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรียน นายวิระสิทธิ์ มาตอำพร

ด้วย นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง โปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รศ.ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะ ศึกษา ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยัน โปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0630236697

ที่ อว 0605.5(2)/ว2146

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

4 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
เรียน

ด้วย นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง โปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนา การศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0630236697

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างคู่มือโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

คู่มือโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู

สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

จัดทำโดย

นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง

พหุณฺ์ ปณฺุทฺิโต ชีวเว

นิสิตระดับการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู ประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีพัฒนา การประเมินผลโปรแกรมและเอกสารประกอบ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าโปรแกรมนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา หรือหน่วยงานต่างๆ ที่มีความประสงค์จะพัฒนาเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู เพื่อให้ครูได้มีโอกาสพัฒนาตัวเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่มีคุณภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับ ให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการพัฒนาไปดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ให้ประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดีมา ณ โอกาสนี้

กฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความทัดเทียมกับศักยภาพของคนในประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงจะสามารถรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบของการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการศึกษาให้มีความเข้มแข็ง เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ในประเทศไทย โดยให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาคั้งสำคัญ ทั้งโครงสร้างการบริหาร การศึกษา มีการยุบรวมหน่วยงานทั้งระดับกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและให้กระทรวงศึกษาธิการขึ้นมาทำหน้าที่แทนหน่วยงานดังกล่าว มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรในกระทรวงศึกษาธิการใหม่ทั้งหมด ทั้งการกระจายอำนาจการบริหารงานไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร และการจัดการศึกษา ซึ่งการปฏิรูปการศึกษานั้นรัฐบาลได้ระดมทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งต่าง ๆ อย่างมากมายในอันที่จะพัฒนาครูและผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การศึกษาไทย 4.0 เป็นการศึกษาคุณภาพที่ต้องการผลผลิตหรือผลิตภัณท์ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่นๆ ด้วยทักษะการศึกษาที่เน้นการทำได้และลงมือทำ แล้วออกมาเป็นผลผลิตการศึกษาไทย 4.0 เน้นที่การคิดสร้างสรรค์ แล้วแปลงความคิดสร้างสรรค์เป็นผลผลิตออกมาแต่การที่จะคิดสร้างสรรค์ได้ต้องคิดวิเคราะห์ก่อนและเมื่อมีผลิตภัณท์แล้วผู้เรียนต้องรับผิดชอบตามมากขึ้นจึงประกอบไปด้วยแนวคิดการคิดวิเคราะห์ (Critical), คิดสร้างสรรค์ (Creative), คิดผลิตภาพ (Productive) และจิตสำนึกทางสังคม รับผิดชอบ (Responsible) หรือ การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ทั้งนี้โรงเรียนและครูต้องจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพเพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์ ต้องทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตขึ้นมาได้ (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และคณะ, 2559)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มีความพยายามในการยกระดับ มาตรฐานทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนเพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับเนื่องจากในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กไทยในแต่ละปีผลที่ออกมามักอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน แต่การที่จะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์ของงามได้ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมและมีศีลธรรมเป็นเครื่องกำกับด้วย เพราะหากสังคมใดไม่มีคุณธรรม จริยธรรมแล้ว สังคมนั้นจะต้องเกิดความสับสน วุ่นวายไร้ความสงบสุขอย่างแน่นอน การศึกษาจึงไม่ใช่เพียงการสอนตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

เท่านั้น แต่ควรต้องปรับเปลี่ยนเป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งควรจะไปให้ถึงทั้ง 3 ระดับคือ (1) เกิดความรู้ที่รู้ความจริง (2) เกิดปัญหาที่เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ได้ และ (3) เกิดจิตสำนึกเพราะความเข้าใจตัวเองที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งหลาย (ประเวศ วะสี, 2562) และที่ผ่านมาก็ได้มีความพยายามหารูปแบบ การสอนผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมนั้น โดยนำทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ มาพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน

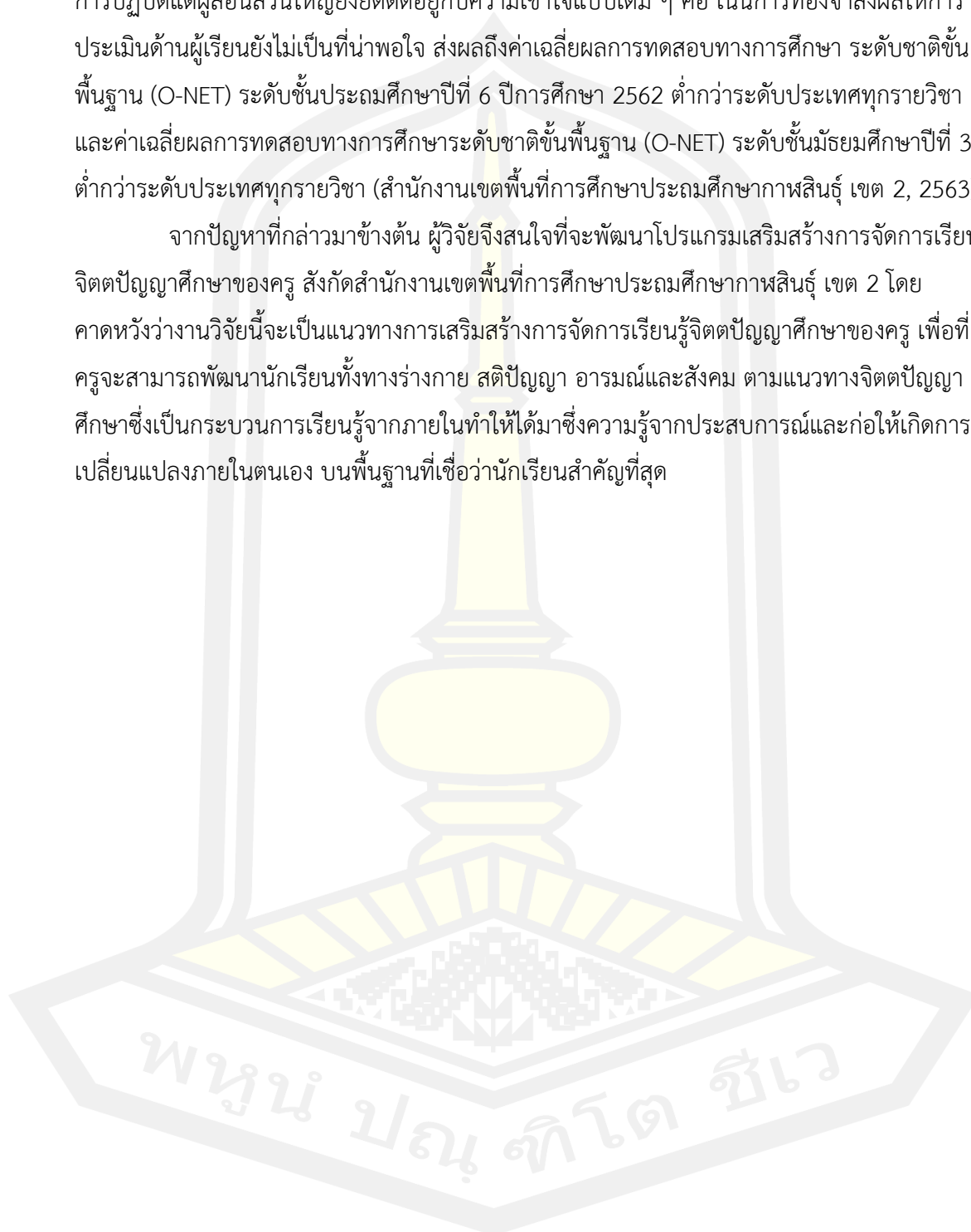
จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภายในทำให้ได้มาซึ่งความรู้จากประสบการณ์ และ กระบวนการและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองให้ตระหนักเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เรียนรู้ที่จะรัก เรียนรู้ในการเข้าถึงความจริง เรียนรู้ที่จะยอมรับความหลากหลายทางความคิดมากขึ้น นำ ไปสู่ความตั้งใจที่จะทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณลักษณะภายในที่ถาวรของผู้เรียน (ประเวศ วะสี, 2562) จิตตปัญญาเป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบมีลักษณะพิเศษคือ มุ่งเน้น พัฒนาด้านในและการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวเองอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดปัญหาที่เห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งและเกิดความรัก ความเมตตาที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดสำนึกที่ตื่นาม และตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนที่มีผลต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งในธรรมชาติ โดยผ่านกรรมวิธีปฏิบัติแนวจิตตปัญญา ในรูปแบบต่างๆ (ธนา นิลชัยโกวิทย์, 2551) ตั้งอยู่บนปรัชญาพื้นฐาน 2 ประการคือ 1. ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic Value) และ 2. กระบวนการทัศน์องค์รวม (Holistic Paradigm) (ประเวศวะสี, 2562)

ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่ดีของนักเรียน ปัจจัยที่สำคัญคือความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องพัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดหลักสูตรอบรมด้านการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดทำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบเข้ม การสร้างคู่มือพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ใช้เองภายในหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งการจัดทำโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ขึ้นใช้เองภายในหน่วยงานก็เป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เพราะโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้จะมีแบบแผนเป็นระบบระเบียบ โดยประยุกต์จากประสบการณ์ หลักการ แนวคิดทฤษฎีมาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และการที่จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์นั้นบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูจะต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจและการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอในการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้สอนยังไม่เข้าใจบริบท

ของมาตรฐานการเรียนรู้อย่างถ่องแท้เพราะการเรียนรู้ที่ระบุในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเน้น การปฏิบัติแต่ผู้สอนส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับความเข้าใจแบบเดิม ๆ คือ เน้นการท่องจำส่งผลให้การ ประเมินด้านผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ส่งผลถึงค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้น พื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา และค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, 2563)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดย คาดหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู เพื่อที่ ครูจะสามารถพัฒนานักเรียนทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตามแนวทางจิตตปัญญา ศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภายในทำให้ได้มาซึ่งความรู้จากประสบการณ์และก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงภายในตนเอง บนพื้นฐานที่เชื่อว่านักเรียนสำคัญที่สุด

**โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2**

1) หลักการ

จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่ตื่นามต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ให้สามารถจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาได้ ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการพัฒนาไปดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนต่อไป

2) วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
- 2.2 เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

3) เนื้อหา

เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่

Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชั่วโมง)

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชั่วโมง)

2.1 การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

2.1.1 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ

เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น

2.1.2 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้าน

เป็นรายบุคคล

2.1.3 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่

นักเรียนแต่ละคนต้องการ

2.1.4 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่

นักเรียนแต่ละคนต้องการ

2.1.5 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น

2.2 การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็น

ของตนเองได้

2.2.2 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและหาความสัมพันธ์ของ

สิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์

2.2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จักการประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจาก

ประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้

2.2.4 การเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก)

ให้แก่ นักเรียน

2.2.5 การเสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน

2.2.6 การใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์

2.3 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

2.3.1 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการ

เรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

- 2.3.2 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ
ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย
- 2.3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน
- 2.3.4 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน
- 2.3.5 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน
- 2.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือ
เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
- 2.4.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้น
เรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.4.3 การนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
- 2.4.4 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุ
เป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการเน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์
- 2.4.5 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.5 การดำเนินการเรียนรู้
- 2.5.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้
- 2.5.2 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการ
ของผู้เรียน
- 2.5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม
- 2.5.4 การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่าง
หลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 2.5.5 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่
ตลอดเวลา
- 2.5.6 การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 2.5.7 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
- 2.5.8 การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตาม
ศักยภาพของนักเรียน
- 2.6 การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 2.6.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตาม
สภาพจริง
- 2.6.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล

2.6.3 การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.6.4 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

2.6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมาย
ในการพัฒนานักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

2.6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน
การสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.6.7 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตาม
มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (12 ชั่วโมง)

3.1 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

3.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
(42 ชั่วโมง)

4.1 การนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

4.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

4) หลักการพัฒนา / วิธีพัฒนา

การเรียนรู้แบบ 70:20:10 : การพัฒนาเพื่อให้มีทักษะและความสามารถในการ
ปฏิบัติงาน สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ การนำแนวคิด กฎ 70-20-10 มาใช้ในการ
พัฒนาการฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา การเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาให้กับ
ครูจะทำให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 อย่างมี
ประสิทธิภาพ

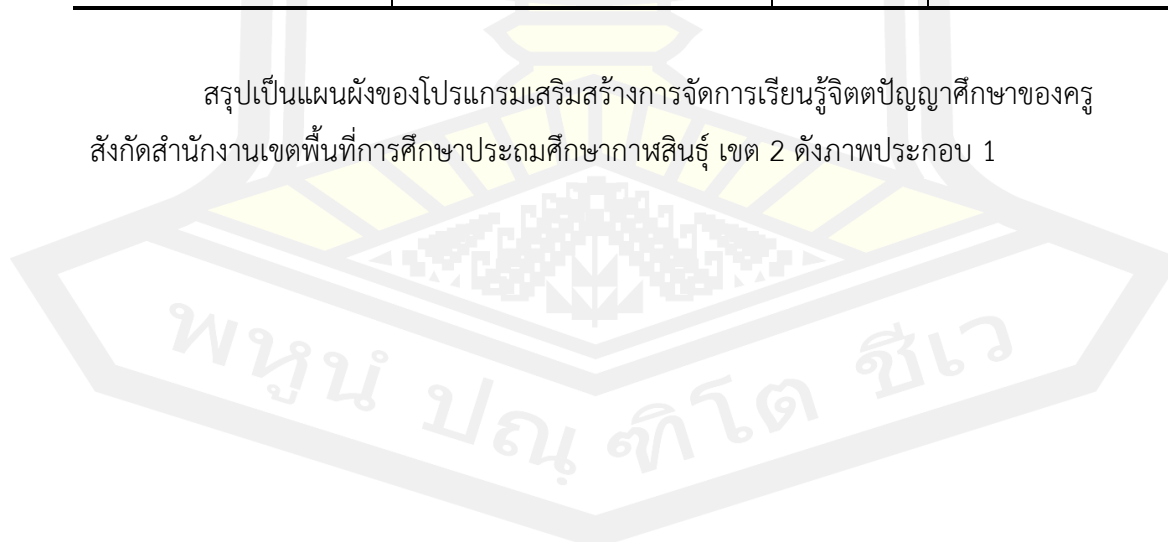
วิธีการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาครูตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้
จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้แก่
1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การ
เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

5) การประเมินผลโปรแกรม

ตาราง 1 การประเมินผลโปรแกรม ตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีการประเมิน และเครื่องมือที่ใช้

การประเมินผลโปรแกรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
1. การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา	ร้อยละ 80 ของคณะครูที่เข้าร่วมการพัฒนา หลังการพัฒนา มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา สูงขึ้นก่อนการพัฒนา	การประเมิน	แบบประเมินความเข้าใจ ก่อน - หลังการพัฒนา (pre test – post test)
2. การประเมินความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา	ร้อยละ 80 ของคณะครูที่เข้าร่วมการพัฒนาสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ได้ในระดับดีขึ้น	-การสังเกต -การประเมิน	-แบบสังเกต -แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
3. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา	ร้อยละ 80 ของคณะครูที่เข้าร่วมการพัฒนา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้น	การประเมินความพึงพอใจ	แบบประเมินความพึงพอใจ

สรุปเป็นแผนผังของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ดังภาพประกอบ 1

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

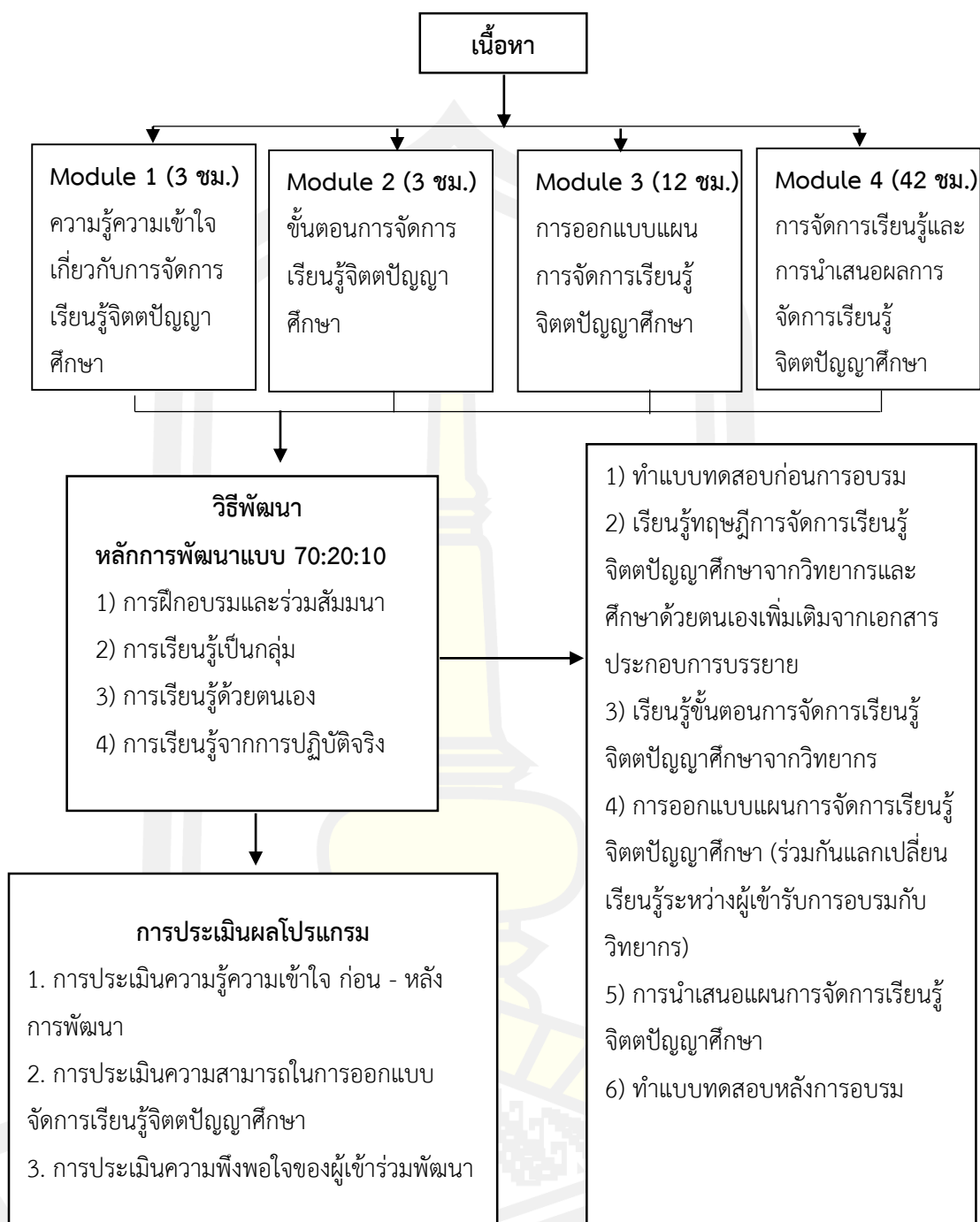
หลักการ

จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่ตื่นมต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

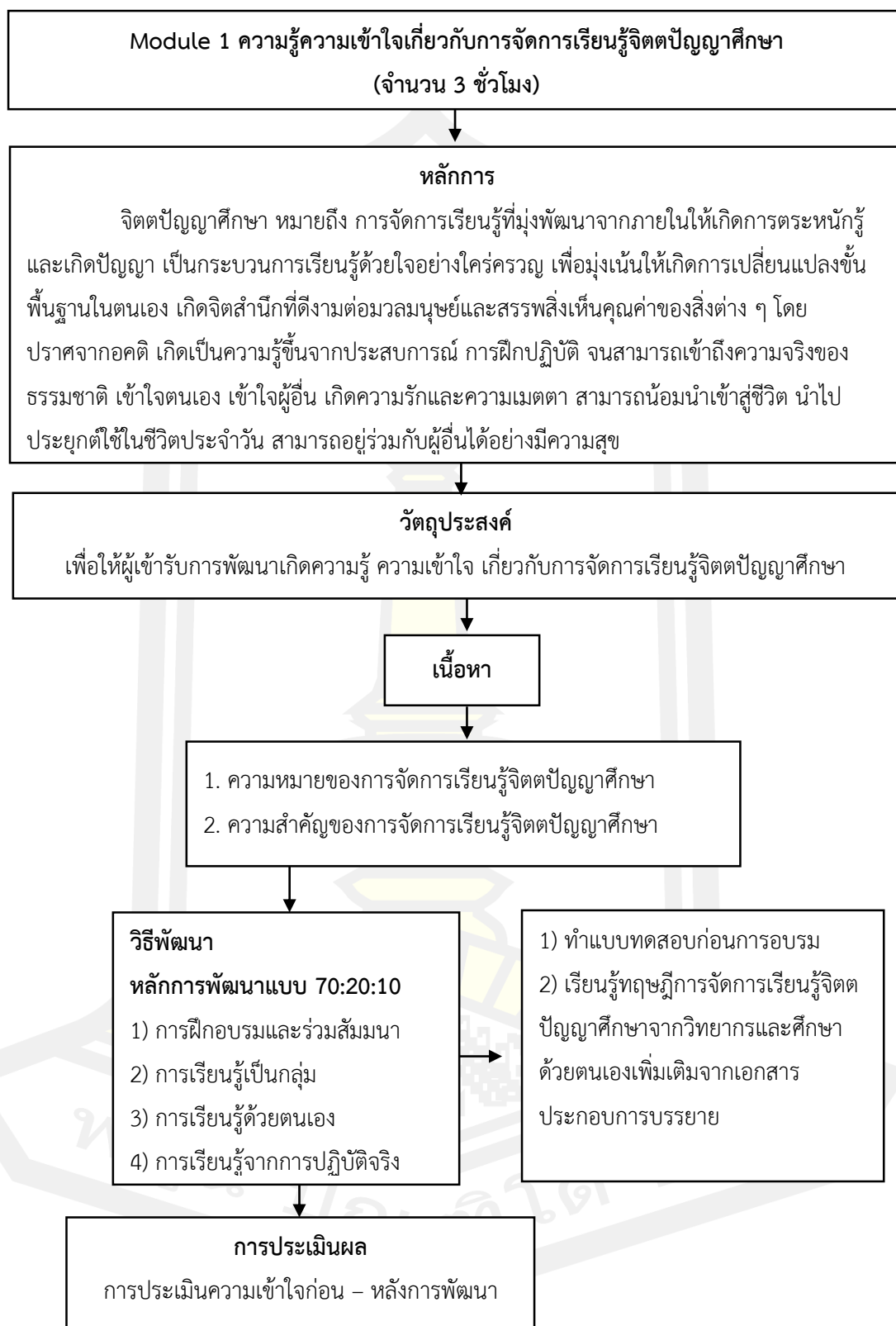
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ให้สามารถจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาได้ ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้จากการพัฒนาไปดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ภาพประกอบ 1 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ภาพประกอบ 2 Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (จำนวน 3 ชั่วโมง)

หลักการ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนรู้ และการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

เนื้อหา

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน

- 1.1 การศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน โดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต การสอบถาม การพูดคุย เป็นต้น
- 1.2 การวิเคราะห์ แยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของนักเรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคล
- 1.3 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ
- 1.4 การแบ่งนักเรียนตามความสามารถ ความสนใจและรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนต้องการ
- 1.5 การช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น

2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน

- 2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเองได้
- 2.2 การสะท้อนความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดและหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาเป็นมโนทัศน์
- 2.3 การฝึกนักเรียนให้รู้จักการประมวลผลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4 การเสนอตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องเรียนที่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางบวก) ให้แก่นักเรียน
- 2.5 การเสนอตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้อง (ตัวอย่างทางลบ) ให้แก่นักเรียน
- 2.6 การใช้ภาษาที่นักเรียนเข้าใจ เพื่อเป็นสื่อกลางของกำหนดมโนทัศน์

3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

3.1 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

3.2 การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและด้านเจตพิสัย

3.3 การกำหนดและบอกขอบเขตของภาระงานให้กับนักเรียน

3.4 การกำหนดผลจากการปฏิบัติงาน

3.5 การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังจากนักเรียน

4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

4.1 การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน และสามารถค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.3 การนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

4.4 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการเน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์

4.5 การนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

5. การดำเนินการเรียนรู้

5.1 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้

5.2 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียน

5.3 การจัดการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนาม

5.4 การส่งเสริมให้นักเรียนฝึกค้นคว้า สังเกตรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5.5 การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา

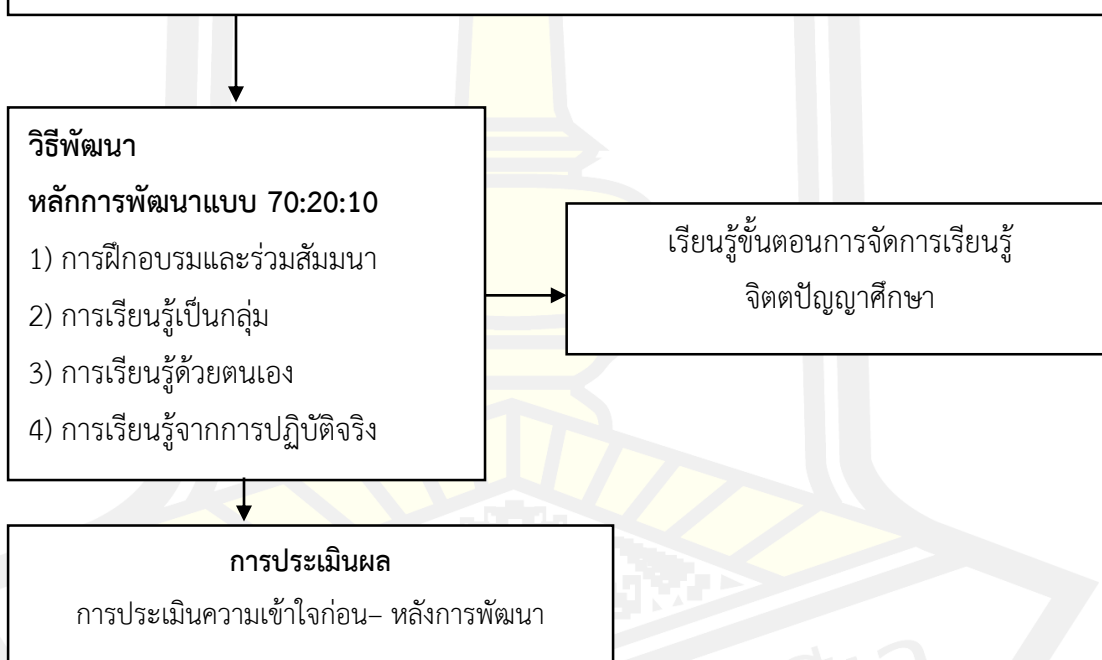
5.6 การติดตามสนับสนุนส่งเสริมการร่วมกิจกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

5.7 กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

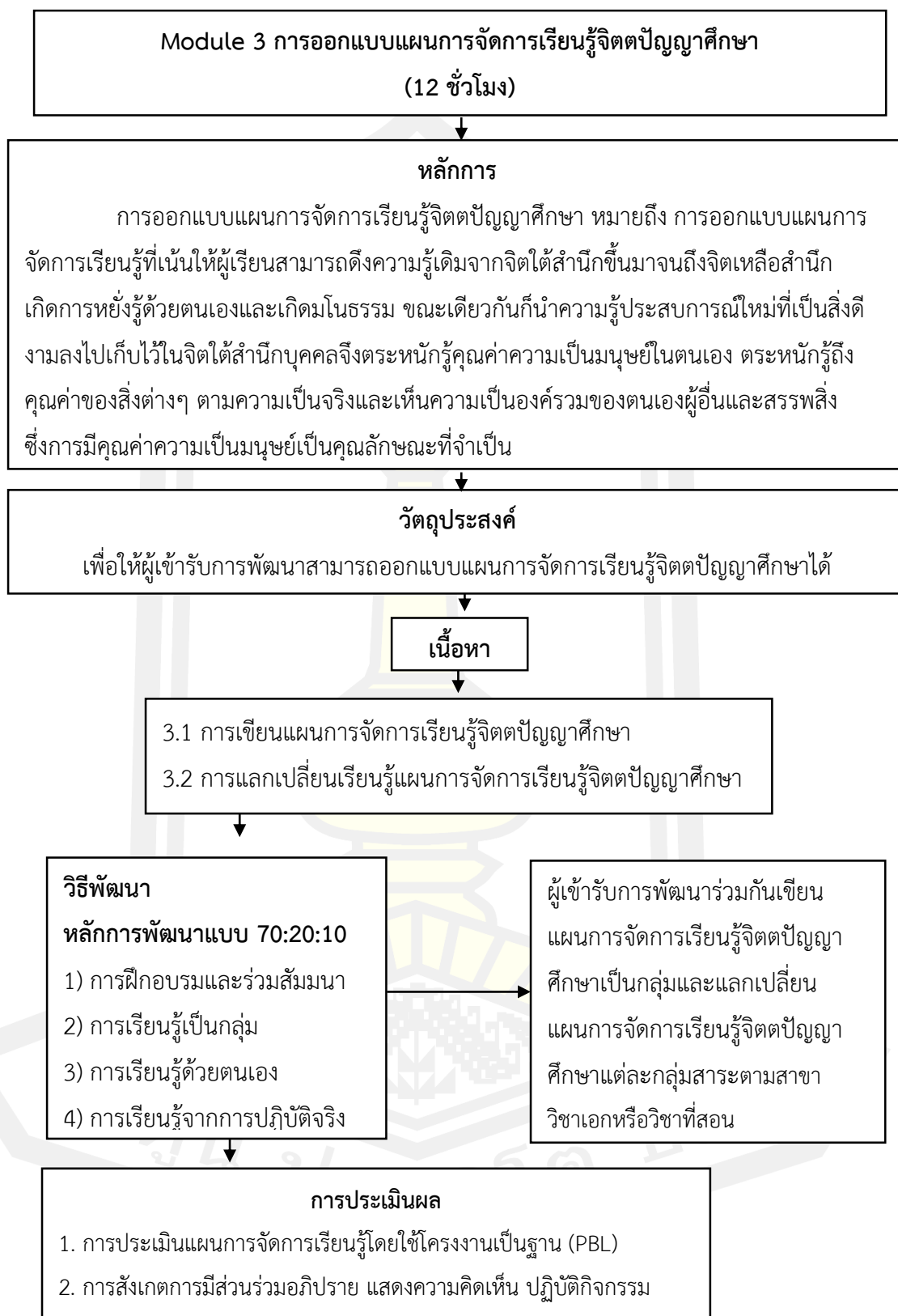
5.8 การอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน

6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

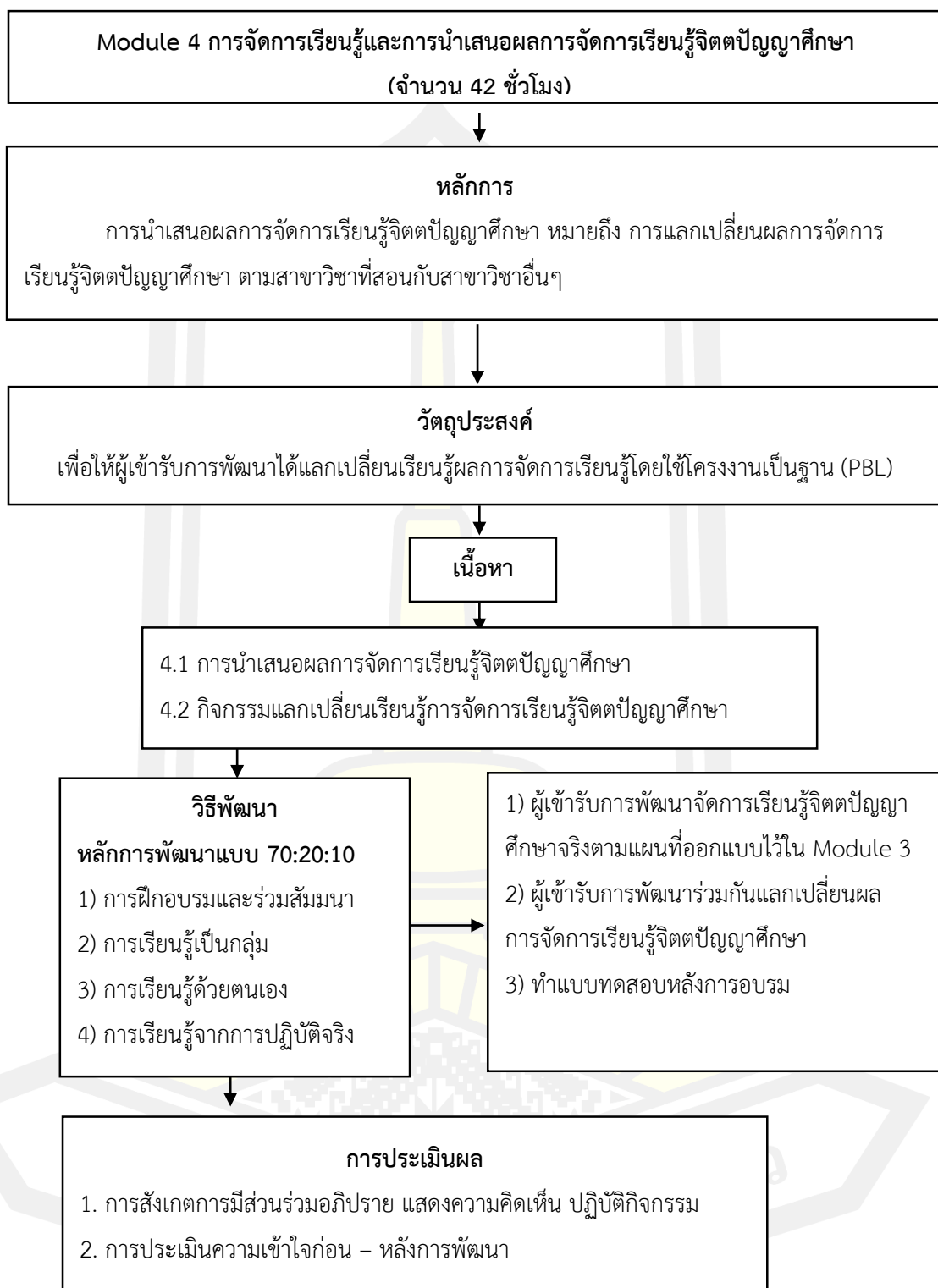
- 6.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 6.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 6.3 การนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 6.4 การออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 6.5 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนา นักเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด
- 6.6 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้น การประเมินความก้าวหน้าและการพัฒนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 6.7 การตรวจสอบผลการเรียนรู้และการพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

ภาพประกอบ 3 Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ภาพประกอบ 4 Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ภาพประกอบ 5 Module 4 การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

การพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 การพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

วัน / เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ	วิทยากร	สื่อ
วันที่ 1 Module 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชม.)				
08.00 - 09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 09.30 น.	พิธีเปิด			
09.30 - 10.00 น.	Pre- test			แบบทดสอบ ก่อนการอบรม
10.00 - 12.00 น.	การบรรยาย ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้จิตต ปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยาย เรื่อง ความหมาย ความสำคัญของ การจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	วิทยากร นำเสนอ	PPT, vdo, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย , กรณีศึกษา
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน		-
วันที่ 1 Module 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (3 ชม.)				
13.00 - 16.00 น.	การบรรยาย ขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา	ผู้เข้าอบรมฟังบรรยาย เรื่อง ขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษา ทั้ง 6 ขั้นตอน	วิทยากร นำเสนอ	PPT, เอกสาร ประกอบการ บรรยาย , กรณีศึกษา

ตาราง 2 (ต่อ)

วัน / เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ	วิทยากร	สื่อ
วันที่ 2 Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (6 ชม.)				
08.00 -09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 12.00 น.	ฝึกปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติ การเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรม ร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน	-	-
13.00 - 16.00 น.	ฝึกปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติ การเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรม ร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
วันที่ 3 Module 3 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (6 ชม.)				
08.00 -09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 12.00 น.	ฝึกปฏิบัติ	ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติ การเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ผู้เข้าอบรม ร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน		-

ตาราง 2 (ต่อ)

วัน / เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ	วิทยากร	สื่อ
13.00 - 16.00 น.	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แผนการจัดการ เรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษา	ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่ม สาระ แลกเปลี่ยน แผนการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	-	เอกสาร ประกอบการ บรรยาย
ผู้เข้ารับการพัฒนานำแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาที่ออกแบบ ไปจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาจริงที่โรงเรียน				
วันที่ 4 Module การจัดการเรียนรู้และการนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (42 ชม.)				
08.00 -09.00 น.	ลงทะเบียน			ใบลงทะเบียน
09.00 - 12.00 น.	นำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	ตัวแทนผู้เข้าอบรมแต่ ละกลุ่มสารถนำเสนอ ผลการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	-	PPT
12.00 - 13.00 น.	-	รับประทานอาหาร กลางวัน	-	-
13.00 - 15.00 น.	นำเสนอผลการ จัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษา	ตัวแทนผู้เข้าอบรมแต่ ละกลุ่มสารถผลการ จัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษา	-	PPT
15.00 - 15.20 น.	สรุป	ผู้เข้าอบรมและ วิทยากรร่วมกัน สรุปการพัฒนา	ผู้เข้าอบรมร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับ วิทยากร	-
15.20 - 15.50 น.	Post - test	-	-	แบบทดสอบ หลังการอบรม
15.50 - 16.00 น.	พิธีปิด	พิธีปิดการพัฒนา มอบเกียรติบัตร	-	-

คำแนะนำการใช้โปรแกรม

การดำเนินการตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยผู้พัฒนาโปรแกรมและผู้ดำเนินการควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา และเอกสารประกอบการพัฒนาอย่างละเอียด
2. จัดเตรียมประสานวิทยากร และร่วมวางแผนเพื่อกำหนดเวลาการพัฒนา
3. จัดเตรียมประสานการพัฒนาตาม Module 1-4 ที่กำหนดไว้ในโปรแกรม
4. ดำเนินการตามแผนการพัฒนา
5. ประเมินผลการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการพัฒนา

เมื่อศึกษารายละเอียดโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมเรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการดังนี้

1. คัดเลือกครูเข้ารับการพัฒนา โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา ดังนี้
 - 1.1 ครูที่เข้าร่วมพัฒนา สามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดระยะเวลาในการพัฒนา
 - 1.2 ครูผู้สอนที่สนใจด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (กลุ่มสาระใดก็ได้)
2. ประชาสัมพันธ์โปรแกรมการพัฒนา โดยมีวิธีการ ดังนี้
 - 2.1 ส่งหนังสือราชการแจ้งโรงเรียนในสังกัดทราบและคัดเลือกครูเข้ารับการพัฒนา
 - 2.2 ประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู มีรายละเอียดดังนี้

1. พิธีเปิด ปฐมนิเทศ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนา วัตถุประสงค์ของการพัฒนา กระบวนการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของวิทยากร และ เอกสารที่ใช้ประกอบการบรรยาย (30 นาที)

2. ทดสอบด้านความเข้าใจ ก่อนการพัฒนา (30 นาที)

3. ดำเนินการพัฒนาตามเนื้อหา Module 1-4 (58 ชั่วโมง 30 นาที)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลหลังการพัฒนา

1. สรุปรูปการพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา (20 นาที)

2. ทดสอบด้านความเข้าใจ หลังการพัฒนา (30 นาที)

3. พิธีปิดการพัฒนา มอบเกียรติบัตร (10 นาที)

4. นิเทศติดตามผลการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใช้หลักการพัฒนาแบบ 70:20:10 ใช้กิจกรรมในการพัฒนา คือ 1) การฝึกอบรมและร่วมสัมมนา 2) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 4) การ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา การเข้ารับการพัฒนา จำนวน 60 ชั่วโมง

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการบรรยาย
2. วีดิทัศน์ (vdo)
3. สื่อประสมในการบรรยาย (Power Point)
4. คอมพิวเตอร์/โปรเจ็คเตอร์/เครื่องฉายภาพสามมิติ

การวัดและประเมินผลการพัฒนา

ในการวัดและประเมินผลการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญา ศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใช้วิธีวัดและ ประเมินผลดังนี้

1. การประเมินความเข้าใจก่อน – หลัง การพัฒนา

2. การสังเกตการมีส่วนร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น ปฏิบัติกิจกรรม
3. การเข้าร่วมกิจกรรม
4. การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

เงื่อนไขของผู้เข้ารับการพัฒนาที่มีสิทธิ์ผ่านการพัฒนาตามโปรแกรมฯ

ผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีเงื่อนไขในการวัดและประเมินผลการพัฒนาตามโปรแกรม ดังนี้

1. มีเวลาเข้ารับการพัฒนาและร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการพัฒนา
2. ผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านการประเมิน ใน 2 ด้าน ดังนี้
 - ด้านที่ 1 ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
 - ด้านที่ 2 ด้านความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยใช้แบบประเมินความสามารถด้วยการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา โดยผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีขึ้นไป

ตัวอย่าง เอกสารประกอบโปรแกรม

ใบความรู้ที่ 1

ความหมายของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา ไว้ดังนี้

วิจักขณ์ พาณิช (2550) ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เกิดขึ้นภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน คือ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคล การมีเมตตาอาหาร ช่วยเหลือเกื้อกูล ตลอดจนการให้ความสำคัญและเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียน

ประเวศ ะสี (2550) ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตนเองและเกิดปัญญาเข้าถึงความจริงสูงสุดทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ เกิดความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติทั้งหมดอันเป็นไปเพื่อชีวิต และการอยู่ร่วมกันที่ดีโดยการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองเกิดการพัฒนาด้านที่แท้จริง

สลักจิต ตรีนโภาส (2555) ให้ความหมายของจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ด้วยหัวใจที่ใคร่ครวญ เข้าใจด้านในของตนเองเข้าถึงความจริงทำให้เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับโลก และผู้อื่นเกิดความเป็นอิสระความสุขและปัญญา ความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เช่น จากการทำงานศิลปะโยคะจากธรรมชาติจากสุนทรียสนทนาจากการทำงานอาสาสมัครเพื่อสังคมการเรียนรู้จากธรรมชาติ และจิตภาวนา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปว่า จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจากภายในให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดจิตสำนึกที่ติงามต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยปราศจากอคติ เกิดเป็นความรู้ขึ้นจากประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรักและความเมตตา สามารถน้อมนำเข้าสู่ชีวิต นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ใบความรู้ที่ 2

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

มีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา ไว้ดังนี้
 วิธาน ฐานะวุฒม์ (2549) ได้อธิบายเหตุผลถึงความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษากับคลื่นสมองซึ่งสรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษาทำให้คลื่นสมองช้าลง ทำให้ความสามารถในการดึงความรู้เดิมจากจิตใต้สำนึกขึ้นมาที่จิตสำนึกได้ดีขึ้น ความหมายของ “จิตใต้สำนึก” ในด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์จึงน่าจะเป็นโลกภายในตัวเอง

ประเวศ วะสี (2550) ได้อธิบายเหตุผลถึงความสำคัญของจิตตปัญญาว่า เป็นทางหนึ่งที่จะนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงโดยเสนอรหัสพัฒนา เพื่อปรับวิถีเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้รหัส GCK คือ ความดี การอยู่ร่วมกัน ความรู้ที่ใช้ในความดีเป็นฐาน มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนสร้างความรู้ หมุนกลับมาสู่การสร้างความรู้ต้องดึงมาต่อเนื่อง

ฉันท ชาติทอง (2552) ได้อธิบายเหตุผลถึงความสำคัญของจิตตปัญญาว่า เป็นกระบวนการแห่งการเปลี่ยนผ่านเชิงคุณภาพเพื่อลดช่องว่างและข้อจำกัดของการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งจะเห็นได้ว่าขณะนี้สังคมไทยมีความจำเป็นต้องก้าวพ้นข้อท้าทาย 4 ประการคือ

1) มุ่งสร้างระบบการเรียนรู้ (ระบบการศึกษา) เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเสพมากกว่าการสร้าง สู่การเรียนรู้ที่ยกระดับจิตตปัญญาเพื่อเป็นพื้นฐานให้มนุษย์พัฒนาศักยภาพของตนเองในการเรียนวิชาความรู้และความจริงภายในตนเองควบคู่กันไป

2) ปรับเปลี่ยนทัศนคติของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้เป็นไปด้วยท่าทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการฝึกใช้ปัญญา สร้างทักษะของการใช้ปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (เป็นกัลยาณมิตร) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลกันการช่วยเหลือกัน การมีวาจาที่เป็นมิตรเป็นสารประโยชน์ให้ความจริงและให้กำลังใจกัน การมีไมตรีเห็นอกเห็นใจกัน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ว่ามนุษย์ทั้งมวลล้วนเป็นพี่น้องกัน

3) ยกย่องวัฒนธรรมแห่งศักดิ์ศรี คุณค่า ดีงาม และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นวาระแห่งการอยู่รอดของสังคมไม่เฉพาะแต่กับผู้คน แต่จะเกิดผลไปถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้ยั่งยืนด้วยความสมดุลโดยการฝึกเรียนรู้จากธรรมชาติและชุมชนแห่งการผลิตพื้นฐานเห็นคุณค่าของผู้อื่นเห็นความดีเห็นความงามและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4) เสริมกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การรู้จักความรู้ที่มีอยู่ในตัว (Tacit Knowledge) การใช้ความรู้นั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดความรู้ทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ จนถึงการประมวล สังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ที่ยังประโยชน์ได้กว้างขวางเกิดความเชื่อมั่นในความรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในบริบทของสังคม และมีความมั่นใจรู้เท่าทันในการสร้างและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ตามความเจริญของสากลโลกหลายองค์การทั่วโลก

ใบความรู้ที่ 3

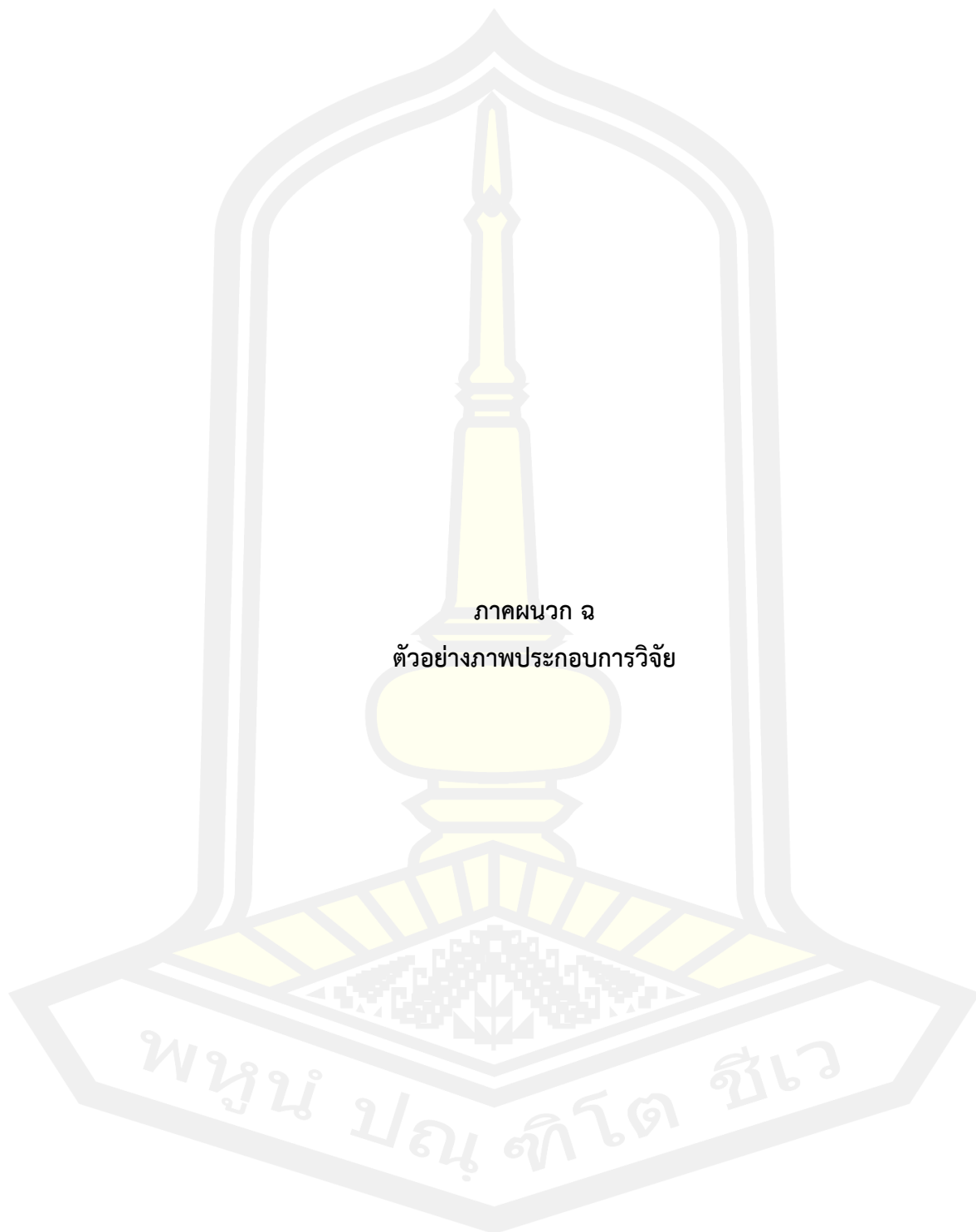
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา

การจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติ และเกิดการคิดโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ประกอบกับการทำงานและเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียน เป็นการแยกแยะเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละด้านเป็นรายบุคคลเพื่อให้ครูผู้สอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และหาทางช่วยเหลือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องให้มีความพร้อมที่ดีขึ้น ผู้สอนได้จัดเตรียมการสอน สื่อ หรือนวัตกรรมสำหรับดำเนินการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้สอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตรและเหมาะสมกับวัย ตรงตามความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อการสอน หรือนวัตกรรมการเรียนรู้
2. การกำหนดมโนทัศน์ที่ต้องเรียน เป็นขั้นตอนที่ครูสร้างความสามารถทางปัญญาให้แก่ผู้เรียนฝึกผู้เรียนให้รู้จักประมวล การประมวลข้อมูลความจริงที่ได้รับจากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัด ซึ่งหลักการสอนสร้างมโนทัศน์ที่สำคัญนั้นผู้สอนต้องให้ผู้เรียนคิดสะท้อนความคิดหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วพัฒนาเป็นมโนทัศน์
3. การกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เป็นความคาดหวังว่าจะให้ผู้เรียนได้รับอะไร หรือได้ทักษะอะไร เป็นการกำหนดเป้าหมายของงานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย
4. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ กำหนดการประเมินผลผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนและการนำข้อมูลย้อนกลับเพื่อไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนครั้งต่อไป
5. การดำเนินการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก คือเป็นผู้จัดประสบการณ์รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยและผู้เรียนต้องเป็นผู้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ
6. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

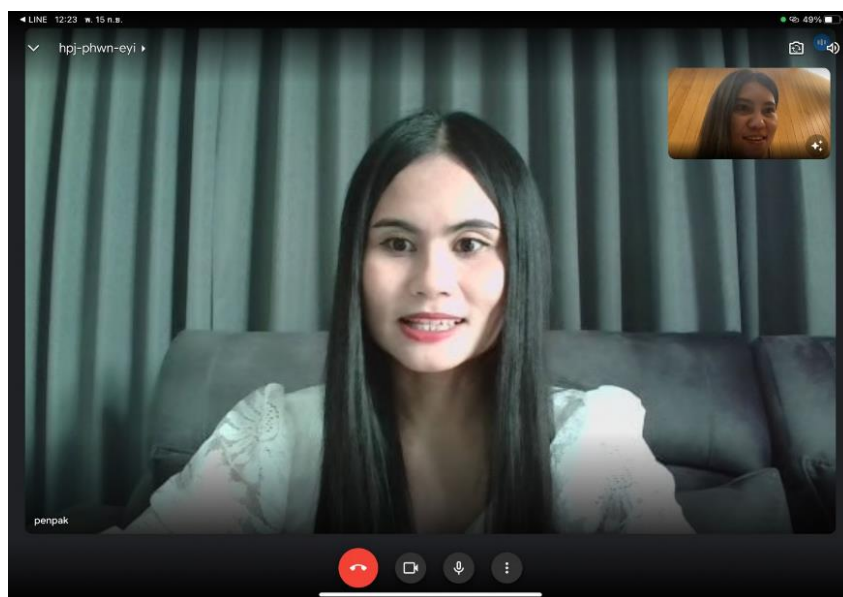
บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี. (2550). การเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤติ. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ประเวศ วะสี. (2562). จิตตปัญญาศึกษา ปาจารย์สารฉบับศึกษาปริทัศน์. มหาวิทยาลัยมหิดล. [ออนไลน์]. ได้จาก : http://eduweb.kpru.ac.th/pdf/rs_23.pdf, 2562. [สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2563].
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2559). คิดเพื่อครู คำบรรยายระหว่างดำรงตำแหน่งประธานกรรมการคุรุสภา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจักขณ์ พานิช. (2550). การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ: การศึกษาดังเส้นทางแสวงหาทางจิตวิญญาณ. กรุงเทพฯ : สวนเงินมีมา.
- วิธาน ฐานะวุฑฒิ. (2549). จับจิตด้วยใจ (2). กรุงเทพฯ : ศยาม.
- สลักจิต ตริธรรโสภาส. (2555). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2563). แนะนำเขตพื้นที่. [ออนไลน์]. ได้จาก : <https://www.kalasin2.go.th/web/>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 ธันวาคม 2563].

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย

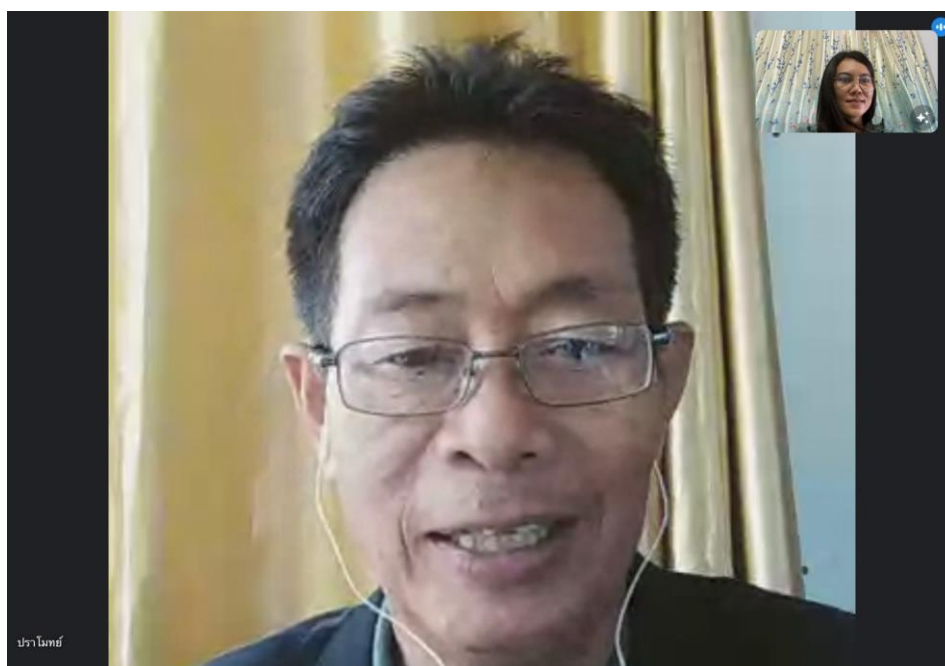
พหุบัณฑิตวิชเว

การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โรงเรียนที่ 1
โรงเรียนบ้านหนองคูขาด สพป.มหาสารคาม เขต 1 วันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2564

การสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โรงเรียนที่ 1
โรงเรียนบ้านหนองคูขาด สพป.มหาสารคาม เขต 1 วันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2564

การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โรงเรียนที่ 2
โรงเรียนดงพญาสงคราม สพป.กาฬสินธุ์ เขต 1 วันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2564

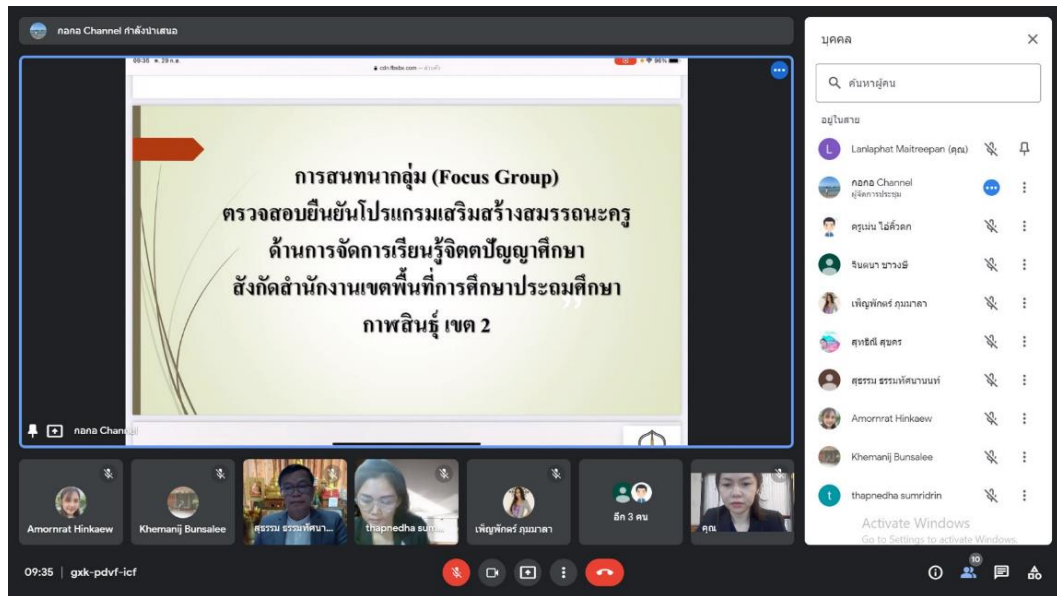
การสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โรงเรียนที่ 2
โรงเรียนดงพญาสงคราม สพป.กาฬสินธุ์ เขต 1 วันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2564

การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โรงเรียนที่ 3
โรงเรียนหนองตอกแป้นวิทยา สพป.กาฬสินธุ์ เขต 2 วันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2564

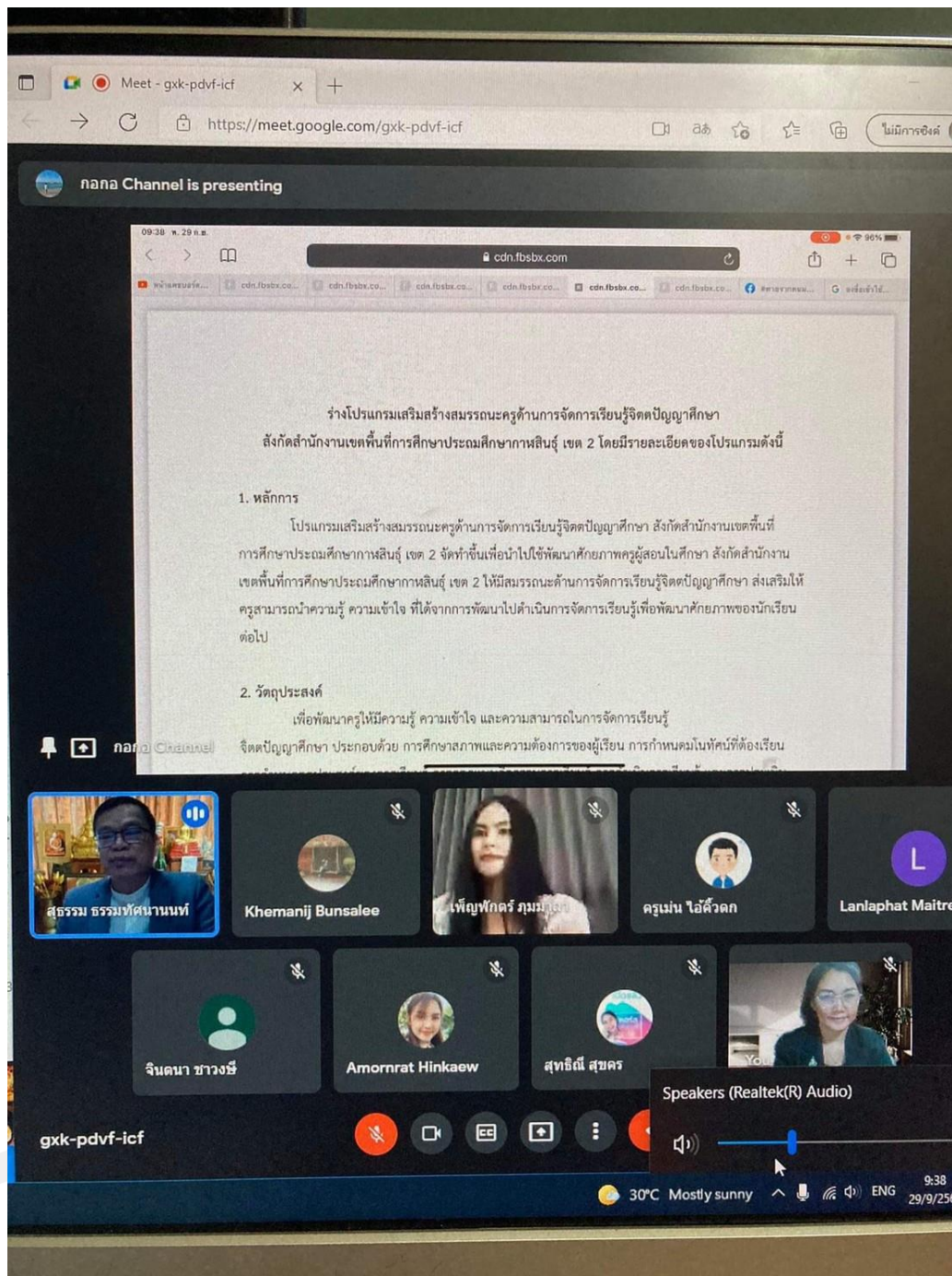
การสัมภาษณ์ครูผู้สอนสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โรงเรียนที่ 3
โรงเรียนหนองตอกแป้นวิทยา สพป.กาฬสินธุ์ เขต 2 วันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2564

การสนทนากลุ่ม Focus Group
ระบบประชุมออนไลน์ google meet วันที่ 29 เดือน กันยายน พ.ศ.2564

การสนทนากลุ่ม Focus Group
ระบบประชุมออนไลน์ google meet วันที่ 29 เดือน กันยายน พ.ศ.2564

การสนทนากลุ่ม Focus Group
ระบบประชุมออนไลน์ google meet วันที่ 29 เดือน กันยายน พ.ศ.2564

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวกฤตชญา ชิมโพธิ์คลัง
วันเกิด	วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2536
สถานที่เกิด	อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 87 หมู่ที่ 3 ตำบลกุดโดน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46170
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม ตำบลทรายทอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46170
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2552 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2555 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2560 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พ.ศ. 2564 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ติโต ชีเว